

СОКОЛСКИ | SOKOLSKI
ГЛАСНИК | GLASNIK

ЗВАНИЧАН ОРГАН СОКОЛСКОГ САВЕЗА СРБА, ХРВАТА И
СЛОВЕНАЦА.

ZVANIČAN ORGAN SOKOLSKOG SAVEZA SRBA, HRVATA I
SLOVENACA.

ЗАГРЕБ 1919 Г.
ZAGREB 1919 G.

БРОЈ 4. И 5.
BROJ 4. I 5.

ГОДИНА 1.
GODINA 1.

Садржај 4. и 5-ог броја: Sadržaj 4. i 5-og broja:

Соколство Срба, Хрвата и Словенаца	стр. 109.
О јединству	стр. 111.
Хрватски sokolovi grof Petar Zrinski i knez Krsto Frankopan	str. 115.
Проста ведба	стр. 120.
Proste vježbe	str. 126.
Novo Sokolstvo	str. 137.
Telesno obrazovanje (njegova važnost i cilj) .	str. 140.
Белешке	стр. 154.
Glasnik Hrvatskog Sokolstva	str. 180.

РЕДАКЦИЈА: ДР. Л. ПОПОВИЋ, ШЕНОИНА УЛИЦА 17./II.

РЕДАКЦИЈА: DR. L. PEROVIĆ, ŠENOINA ULICA 17./II.

АДМИНИСТРАЦИЈА: Т. ЈАЊАНИН, ШЕНОИНА УЛ. 17./II.

ADMINISTRACIJA: T. JANJANIN, ŠENOINA ULICA 17./II.

Лист издази сваки месец, стоји годишње 24.— Круне, поједини број К 5.—
List izlazi svaki mesec, stoji godišnje 24.— Krune, pojedini broj K 5.—

Соколству Срба, Хрвата и Словенаца

На састанку делегата управних одбора српског, хрватског и словеначког соколског савеза, одржаном дне 26. јануара о. г. у Загребу, закључено је, да се на Видовдан о. г. дне 28. јунија састане први соколски сабор Срба, Хрвата и Словенаца.

Рад тога соколског сабора има да обухвати сва крупна и важна питања, која се Соколства Срба, Хрвата и Словенаца тичу, а што је најглавније и најважније морао би тај соколски сабор да дефинитивно одлучи о соколеком јединству и уједињењу Срба, Хрвата и Словенаца.

Зато је на састанку делегата дне 26. јануара о. г. закључено даље, да на тај сабор треба неизоставно да пошаљу изасланике сва соколска друштва, све соколске жупе, и сви соколски савези Срба, Хрвата и Словенаца; и то свако соколско друштво шаље најмање једног изасланика, до сто чланова у друштву, а на сваких сто чланова у друштву више, једног изасланика више, — свака жупа шаље три изасланика, — а сваки савез целокупни свој управни одбор.

Припрему и приређење соколског сабора води управни одбор Соколског Савеза Срба, Хрвата и Словенаца, па се је већ побринуо како за пут изасланика соколских, тако за храну и стан; а ради лакшег и брзог обављања посла, основао је једну канцеларију у Загребу, Боговићева улица бр. 7. приземно, у просторијама Сокола, основао је једну такову канцеларију у Љубљани, преко бр. др. II. Оражена, председника Словенске Соколске Свезе, те у Сарајеву и Сплиту за тамошња соколска подручја, те је установио нарочити преоднички одбор у Загребу, за спрему већбача.

Разуме се да и редакција Соколског Гласника Срба, Хрвата и Словенаца стоји у целом припремном раду Соколском Савезу на расположењу.

Соколски Сабор одржаће се у Новом Саду. Рад соколског саборат је на три дана, дакле од 28. јунија укључиво

до 30. јунија. Пелазак на соколски сабор установљен је за 26. јунија из Љубљане возом преко Загреба, Брода, Винковаца, Ивије до у Нови Сад, тако да се сви изасланици дне 27. јунија предвече у Новом Саду сакупе. Изасланици из Далмације, Босне и Херцеговине прикључују се у Броду. Изасланици из Србије, те Бачке, и Баната долазе кратким путем у Нови Сад.

Ради локалних припрема за соколски сабор основао је Соколски Савез у вези са новосадским соколом локалну канцеларију у Новом Саду, и одаслао је са своје стране бр. Бујића и бр. Богуповића, да спроведу целу припрему соколског сабора у самом месту.

У кратко ће се рад соколског сабора састојати из две свечане седнице свих изасланика, дне 28. и дне 30. јунија до подне, на којима ће се одлучити о новом уставу и закону соколском, — састављено је осам одбора соколских за решење важних соколских питања, и то соколско-просветни, — војни, — здравствени, — технички, — женски, — организаторски, — побратимски и — деџи одбор, који ће радити дне 28. и дне 29. јунија, — најиссле биће приређена и једна велика, узорна, соколска јавна вежба.

Тачне упуте и позиве упутиће за времена на све одговорне Соколски Савез Срба, Хрвата и Словенаца, и израдити основе за целокупан рад соколског сабора.

Са наше стране доносимо у кратко ову објаву и стадемо је до знања целокупном Соколству Срба, Хрвата и Словенаца.

Имамо само једну братску молбу, а та је, да најискреније и најбратскије позивамо целокупно Соколство Срба, Хрвата и Словенаца, да се на соколски сабор одазове и састане. Тај је соколски сабор скупштина целокупнога Соколства, па зато свако одређени има право, и свако позван има дужност, да на соколски сабор дође. Тај је соколски сабор отворено и јавно поље, где треба сви гласови, сва мишљења, сви предлози да се чују и кажу. Тај соколски сабор има дакле да донесе велике и важне одлуке за даље кретање, рад и развијање целокупног Соколства Срба, Хрвата и Словенаца. А ко се овом позиву не одазове, и на Видовдан не буде на заједничком соколском договору и збору, тај би радио несоколски и пошао путевима, који не воде доброг нашег народа.

Уредништво Соколског Гласника Срба,
Хрвата и Словенаца.

Загреб, 15. маја 1919 г.

О јединству

Проглашено је. Има дакле да се спроведе и да заоста буде-
а не само по имену. То сви хоће! Вероватно да неке групе радника
народних улажу већ свој труд : а то. Но нас се тиче Сокољство.
Шта оно треба да подузима? Може уједињено Сокољство да се
посматра, а може разједињено, т. з. српско, хрватско и словеначко.
Да ли ово нешто значи? Не, јер то прво вели одлагање, одуговла-
чење под маском дубоког промишљања, друго лабавост и слабост
замаха иза леђа привидног, тешког одлучивања, треће немоћ кре-
тања тачно у једном правцу и једноме циљу, у кратко, ако Сокољ-
ство суделује у труду око провађања народног јединства, онда
ово ваља прво себе да уједини. Тако долазимо до двоје : радећи
на народном јединству мора Сокољство, у прво време и за већину
само формално уједињено, да спровађа своје јединство и реално,
зај тим, као и са иначе другим покретима, да гура напред постав-
љеној мети. Сокољски је рад на јединству по теми двојак : сокољ-
ски и опћи. У сокољском има Сокољство свој распоред и план,
који се у главном односи на само Сокољство. У опћем раду при-
кључује се Сокољство и помаже већ постојеће тежње и акције,
или самостално покреће, нешто што налази потребним и корисним,
провокује и даје иницијативу. Да то разврстамо. Какав сокољски
рад има да буде, то је већ објашњено, прилично у целом и свр-
шено. За оцену тога рада, као и другде, вреде сталне тарифе :
да ли је што остварено од онога што је предложено, и да ли то о-
стварено показује знакове снаге и јачине! За сталне ефекте увек
треба трајања, нема сумње, али је ефекат увек тачни одношај
снаге, која се улаже, и околности, са којима се код улагања снаге
срета, — јер дрвеном мотиком не даје се ни песак копати, а на ка-
мењу се поломи и гвоздени алат. Сокољска снага је мала, већ за то,
што је са три стране света и на три стране света, а мала је јер је
неколико година чамела, а мала је јер смо и ми мали, и јер је по сво-
робуђена буђена можда од позваних и непозваних. Сокољска
снага уопће није нека издељена, формирана, организирана снага
никада у нас ни била, а немоли данас. Јер Сокољство је наше у
главном било одсевом мисли и тежња, прилика и неприлика, како
су у народу биле и стајале. Данас је то још више. Па јер је изван
Сокољства метеж, где се у први мах не разазнаје добро што је ва-
љано, а што не, природно је да је и Сокољство пуно разних по-

кретића, засновица, мисли, јер је рат њиву заорао, и сви се дали на сејање. Али све неће изнићи, и ако поникне неће се одржати, — па нека га. Но има у томе новом и обилном клијању по гдегде нечега и неваљаног, убитачног, отровног, и апсолутно лошег и штетног. То се све види и осећа. Тражећи одношај снаге и околности, прво се упознајемо са снагом. Тек онда са околностима, рецимо боље сметњама. Обоје то је у самом Соколетву, а о соколском раду Соколства на јединству и говоримо. План би био кратак и лак: појачати снагу и ослабити сметње. Управо то је једно и исто, само у два израза. Јер само Соколетво је извор и основа како снаге, тако и сметњи. Један пример: хрватски соко у Загребу је на почетку ослобођења привио на себе сву бригу и рад око осигурања реда, мира и поретка, и све је то извео дивно, красиво и добро, — исти тај соко је након неколико недеља одбио од себе рад на јединству народном и соколском, истина замотано у неке топле и меке фразе, али је одбио. (Истини за вољу и то се сад након кратког времена на боље променуло.) Не тиче се то целог хрватског Соколства, не односи се то на народ хрватски, него је у питању једно велико, огромно, т. з. престоничко народно друштво. Ту се лепо и одмах јасно види, да је и снага, и сметња снази, у нама самима. Такових примера има доста, има много, и има их сваки дан. Дозволите само још један. Или не, зашто да се задржавамо, кад је то све једно и једнако. Дошли смо до онога, што је најглавније. Снага нашега Соколства јесте национализам. Сметња му је у тој снази. И то није парадокс! Спољашња слобода је ипак само спољашња. Садржај се задржао стари. Нове речи говоре стара уста, и иза тих речи вреба, мучки вреба она хала, на којој смо толико дуго јахали. Ново Соколетво, може да живи само са новим национализмом, новим, узвишеним и великим. Тај нови национализам рођен је као идеја давно, данас је улетео у борбу и окршај. И од његове победе зависи опстанак свега. Наше Соколетво, служећи у души прошлости, не може да пориче и не сме да пориче будућност, иде један корак напред и три натраг, и како се из поменутих и непоменутих примера лепо види оно се клати, љуља, повија, неодлучно да јурне у судар новог и старог времена, па или да остане или да пропадне. Служећи старом, разочараном, срдитом, препанутом и изненађеном национализму, наше се Соколетво хвата за околне лажи, држи се, не да се. Све те лажи ваља почупати из корена, изгазити, и уништити. Прва је и главна лаж, да се јединство постизава неактивношћу, скрштеним рукама. Оставите само све по старом, говори та опасна лаж,

зашто дирате у светиње, та ви појма немате како је то све дубоко, дубоко усађено, најпосле дајте бар пардона овој генерацији, која је са усхићењем чекала ове велике часове слободе, (чекала неке своје, а дочекала неке сасвим друге), дајте јој мира, имајте срца и обзира, пустите да изживи и легне мирно у гроб! Друга је зло-ћуда лаж, да се са три самостална, одељена, раздвојена, непсмешана, неисплетена, чисто са три страна развића, даје постићи једно, јединствено и заједничко развиће, један, потпуно један, и јак и велик живот! Сви смо ми за јединство, говори та лаж, услови су јединства: самоопредељење, слобода и самосталност свих делова, из којих то јединство треба да постане, оно постаје уопће временом, дакле се старо не сме одмах рушити, обуставити му развој нећемо, јер онда у јединство стижу мртве ствари, дакле мора да буде издвојене самосталности и издвојеног развијања и јачања делова, да у јединство бацимо свеже и јаке јединице, сви смо ми за јединство у будућности, али зато смо сада за раздвојено маширање. Трећа је гадна лаж, да је идеја јединства туђа, страна, напосто измишљена за овај случај, где заправо постоји компањонско државно предузеће са неограниченим јамством, и ништа друго. Шта ћемо заједно, грми се, кад нисмо никад хтели заједно, и кад већ морамо заједно, имамо тек да видимо како ћемо заједно, јер унапред се закљичемо крвљу праћедова и костима стаца, да ништа од свога оставити нећемо, ничега се одрећи нећемо, и нигда попустити не ћемо! Претпоставка је да иза свега тога стоје дивне и добре намере, а ово да су само одбрана, заклони, сакривала отпори. Шта и онда све то вреди? У развоју застоја нема. Стати значи пасти. Ићи се може само напред. Чин је готов. Није могуће штети нехтети. Наша је то ствар. И свима се нама о глави ради. Две се идеје ухватиле у коштац. Једна је стари национализам, друга је нови. Ту је сва снага, и сва сметња. Идеје не побеђују по красоти, него по снази и вредности. Соколетво не може да животари. Оно мора да живи. Јер и оно је идеја. А идеја има само или потпуно активних и живих, или мртвих. Под сударом две водеће и врховне идеје национализма, тресе се и Соколетво. Оно нема да чека као невеста, него да се понаша као борац. И сметње у Соколетву су снага, негативна, слепа, и сакривена. Ваља јој дати праваци без колебања није или лево или десно, само не у округ. Штети јединство значи радити на јединству. Соколетво може радити на јединству, ако ствари своје јединство. То је прво и главно!

Како да се соколско јединство изведе, речено је. Можда непотпуно, — треба допунити, јер је основа утврђена и израђивање је лако. Дакле то је готово. Но најглавније је и необично је важно и велико то, да се соколско јединство већ проводи и остварује. Коликогод има примера за сметње и отпор соколом јединству, толико је и још више знакова за снагу јединства соколског. Можемо бити радосни и задовољни, да је размишљање пало иза леђа. Соколско јединство је дошло у живот соколски. И то је главно! Соколско јединство је живо, подигло се, борбено је, оснажено је. Делење наше соколке браће у два табора са за и против, доказује дивно, да је добар и прави пут којим је Соколство ударило. Јер води борби, води активности, води животу, а не мртвицу и укочености. Има да победи боље, чистије, лепше, веће и јаче! Зато је добар и сретан знак, када се поведе борба за јединство соколско како у сваком и најмањем друштву нашем, тако у срцу сваког и најневиђенијег соколског брата нашег. Хоћемо одлуку! То једино може да донесе борба! А борба није никада сметња! Сметња је само онда, када је борба лажна, и када се лажима бори, заклоњима, сакривалима! Имамо да се развијемо у две војске соколске. У једној ће стајати сакупљени сви они, који верују и живе за народ Срба, Хрвата и Словенаца, као један народ, свршен и развијен, или у стању постајања и развијања, али један! У тој је војсци народно Соколство — једно Соколство! И ако још није сасвим, има одлучно, снажно и брзо да то буде. У другој ће војсци бити сакупљени сви који говоре овако: а зашто до сад није Соколство било једно, кад смо један народ, — а зашто и Бугари нису ту, кад је ово Југославија, — зашто да нема мухамеданских сокола, кад су и они народ четврти, — нећемо да се одричемо светиња и нећемо да попустимо нигде, и т. д. И у тој су другој војсци све сама рођена и мила браћа наша. И две ће се војске зато побити соколским радом, а не речима, само радом. Која војска буде више и боље соколски радила, та ће победити! На томе соколском раду ће соколско јединство да процвета, да напредује и да се учврсти. Другачије не може да буде! Зато на рад! Напред! Здраво!

Др. Ј а з а П о п о в и ћ.

Hrvatski sokolovi grof Petar Zrinski i knez Krsto Frankapan.

† 30. travnja 1671.

Na stratištu poginuše dva najodličnija predstavnika najstarijih hrvatskih plemićkih rodova, koji su kroz stoljeće vodili i upravljali sudbinom hrvatskog naroda. Zrinski i Frankopani posjedovali su tako veći većinu gradova u Hrvatskoj od Bosne i sinjeg mora, pa do granice Ugarske. Mnogobrojni banovi i najviši svjetovni i crkveni dostojanstvenici potekoše iz njihovog roda, a bili su u srodstvu s prvim obiteljima, dapače i s kraljevskima srednje Evrope, a napose i sa srpskima. Upravo kraljevsko bogatstvo nagomilalo se je u njihovim dvorovima, osobito u gradu Čakovcu i Ozlju, što nam je poznato iz raznih savremenih opisa i inventara, a sve je iza nesretne katastrofe raznesla i opljačkala austrijska soldateska.

Hrvatski narod bio je kroz stoljeća, »antemuralis christianitatis« i eksponat zapadne kulture, kano i branič svoje rodne grude od vječnih provala nezasičnih Turaka. U tim borbama odlikovali su se napose odlični i mnogobrojni članovi ovih dviju rodova, koji su, kano i druga hrvatska vlastela morali svaki čas ostavljati svoje domove i gradove, te izaći na bojno polje, da potjeraju svoje ljute dušmane, koji su im zadavali stotinu jada, otimajući im neprestano sela i gradove, te otimajući njihov narod u roblje.

No ni to nije bilo dosta. Na carsku zapovijed morali su Hrvati slati vojsku i izvan svoje domovine, da obrane carske austrijske zemlje, na koje se je takodjer već spremao. Nakon sjajne pobjede nad Turcima god. 1664. kod Sv. Gottharda na rijeci Rabi, gdje su i naši Hrvati sudjelovali, bude sklopljen sramotan mir u Vašvaru na 20 godina, te su Turci zadržali sve one zemlje i krajeve u Ugarskoj i Hrvatskoj, koje su oni dosada bili osvojili. Hrvatsko plemstvo na čelu s banom Nikolom Zrinskim i poslije njegovim nasljednikom i bratom Petrom Zrinskim bilo je nezadovoljno p-radi tog mira, jednako kano i Štajerci, na čelu s tamošnjim upraviteljem grofom Erazmom Tattenbachom, a jednako i Madžari na čelu sa zetom Petra Zrinskoga, knezom Franjom Rakocijem, jer su se svi nadali, da će se nakon te sjajne pobjede riješiti bar u nekim krajevima nesnosnog turskog gospodstva.

Ban Nikola Zrinski poginuo je nesretno god. 1664. u lovu od divljeg vepra, a naslijedi ga doskora u banskoj časti brat mu Petar, koji se odmah stavi na čelo nezadovoljnika u Hrvatskoj, a pridruži mu se i umna i rodoljubna njegova žena Katarina Frankopanka i njezin brat mlad i poletan Franjo Krsto Frankopan. Nezadovoljnici počeli su zajedno s ugarskim velikašima ugovarati s francuskim kraljem Ljudevitom XIV., te su odlučili pozvati kralja i cara Leopolda na odgovornost poradi nečasno sklopljenog mira brana 31. članku Zlatne bule izdane god. 1222. od ugarsko-hrvatskog kralja Andrije II. jer se nije pitalo u posljednje vrijeme u državničkim poslovima, a napose pak kod sklapanja spomenutog mira za savjet ni hrvatsko ni ugarsko plemstvo, a nije se već dulje vremena sazivao ni hrvatski sabor. Osim toga bila je i sva zemlja puna njemačkih posada, koje su sa svojom vojskom i časnicima harali po hrvatskim plemićkim dvorovima i gradovima, te seoskim kolibama, pa su Nijemci bili često puta na veću nepriliku nego i sami Turci. Kad je Petar Zrinski postao banom, htio je postati i karlovačkim generalom austrijskih četa, da uvede red u njemačku soldatesku, no dvor ga nije htio imenovati, jer je imao više povjerenja u svoje njemačke generale.

Petar Zrinski je pokušao, da stupi u savez osim sa Francuskom, takodjer i sa Poljskom i Venecijom, dapače i sa samom Turskom, samo da se riješi teškog i vrlo omraženog gospodstva njemačkih austrijanaca, koji nisu poštivali naše zakone, sabore i naš ustav, te su namjeravali da Hrvatsku sasvim prisajedine Austriji, kao kakovu običnu provinciju bez pitanja i protiv svake volje naroda, plemstva i naših zakona. Viši politički ciljevi pojedinih država bili su razlogom, da nisu strane države otvoreno i odmah poduprli Hrvate u njihovim nastojanjima, a jednako niti Mađzare, te je izdajom sa turske porte bilo sve dojavljeno u Beč, pa je odmah bio ugušen prerano zasnovani ustanak Petra Zrinskog, Krste Frankopana i njihovih drugova i saveznika. »Vincere aut mori« — pobijediti ili umrijeti! bilo je geslo Petra Zrinskoga, kojeg se je on držao do svoje smrti, kojoj je on toliko puta u borbi s Turcima gledao u oči, zašto ga je cijela Europa slavila. Zato mu i nije bilo teško poginuti na stratištu za ideju oslobodjenja Hrvatske i svog anroda, za koje ideale se je svoj cijeli život borio. Mladi Krsto Frankopan pristao je oduševljenjem uz Zrinskoga i svoju umnu sestru Katarinu, te je bio takodjer pun zanosnog idealizma za oslobodjenje svog nesretnog hrvatskog naroda. Jedan i drugi upućivali su i budili svoje vitezove:

i hrvatsko plemstvo te susjedne Štajerce i Madžare na zajedničku borbu protiv omraženog Nijemca, da se dokopaju starodrevne svoje samostalnosti, pa makar i pod stranim, dapače i turskim protektoratom, kako im je to bilo i obećano. Krsto Frankopan, njegova sestra Katarina i sin Petrov mladi Ivan Antun bili su vrlo inteligentni, te odgojeni u zapadnjačkoj francusko-talijanskoj kulturi, a mrzili su Nijemce i njihovu kulturu iz dna duše. Nadasve pak Petar Zrinski, koji je bio duša cijelom pokretu, te odgojen pravim narodnim hrvatskim duhom, te je on, jednako kano i njegova žena te šurjak mu Frankopan djelovao i na hrvatskom književnom polju. Katarina Zrinska izdala je za svoj narod na hrvatskom jeziku molitvenu knjižicu »Putni tovaruš«, Frankopan je spjevao svoj »Cartlio« pjesama lirskih, a Petar Zrinski izdao prijevod njegovog brata Nikole »Adrijanskog omra sirena«, gdje se slavi junačka smrt hrvatskog Leonide bana Nikole Zrinskoga od Sigeta. Kako su bili vješti i ljubili svoj materinji hrvatski jezik, najbolji nam je dokaz i njihova obilna korespondencija, koju su u lijepom broju ostavili i na hrvatskom jeziku.

Kad su opazili hrvatski velmože, da su ostali prevareni od stranih saveznika i ostavljeni te prepušteni samim sebi, pokušaje uvjeriti bečki dvor o pravednosti svojih zahtjeva, te se na svoju nesreću uputiše osobno iz Čakovca (12. IV. 1670.) u Beč, da se opravdaju. Makar da su i dobili iz Beča poruku, da im se ne će ništa dogoditi, te su se pozivali na svoja prava, da spadaju pod banski sud, bili su ipak doskora u Beču uhićeni i otpremljeni u zatvor u Bečko Novo Mjesto, gdje su ih stavili pod posebno sudište (judicium delegatum), koje ih kano veleizdajnike nakon dugotrajne istrage osudi na smrt. Obojici se je imala najprije odsjeći desnica junačka, a zatim ponosna glava, no bili su ipak u toliko pomilovani (!), da im se ne sječu ruke. Na isti dan pogine u Beču i ugarski velikaš Franjo Nadasdy, a nekoliko mjeseci kasnije i grof Erazmo Tattenbach, koji su svi proglašeni takodjer veleizdajnicima, te bude na taj strašni upravo način ugušen svaki pokušaj te neuspjele pobune i urote.

Porodica Zrinskih i Frankopana nastrada upravo užasno. Carske vojske provališe u njihove gradove, te im oteše i zaplijeniše sve, do čega su samo došli, a sva njihova imanja konfisciraše u korist carske komore. U Čakovcu uhvatiše i ženu Zrinskoga Katarinu s dvije kćerke, te ih doskora poslaše u Gradac, gdje su bili zatvoreni, te je Katarina s jednom kćerkom konačno u zatvoru poludila

i umrla u Schlossbergu g. 1673., dok je jedna kćerka završila svoj život kano d'vna. U Schlossbergu umro je konačno od ludila i Petrov sin Ivan Antun, koji je neko vrijeme poslije očeve smrti živio od carske milosti pod nametnutim mu imenom plemića »von Gnade«, dok ga ne osumnjičiše, da radi caru o glavi, da kani osvetiti nesretnu smrt svog oca, i da šuruje s neprijateljima države i cara.

Zrinski i Frankopani bili su najprije pokopani u raci u stolnoj crkvi u Wiener-Neustadtu, a poslije po višem nalogu, čim se je počeo slaviti kult njihove uspomene, što je očito dvoru smetalo, pokopane su njihove kosti na tamošnjem grobu, gdje se je tradicijom sačuvalo njihovo mjesto i njihov identitet. Prigodom 200 godišnjice njihove smrti god. 1871. započeo je u Hrvatskoj kult štovanja uspomene ovih dviju narodnih mučenika, koji se je isprvine sastojao samo od obdržavanja zadušnica na dan njihove katastrofe. Poglavitito zagrebački sveučilištarci nisu propustili ni jedne godine a da ne prisustvuju korporativno svečanim zadušnicama kod Franjevacu, makar da su to prijašnje vlade gledale s prijekim okom. I u Beču je sveučilišna omladina hodočastila taj dan u Bečko Novo Mjesto, da okiti narodnim vijencima grobove i spomen ploče naših narodnih mučenika. Medjutim si je zagrebačko društvo Braće Hrvatskog Zmaja stavilo časnu zadaću, da pokupi te kosti, te da ih dostojno pokopa na groblju, u Bečkom Novom Mjestu, jer se za onda nije moglo pomišljati na prenos njihovih kosti u domovinu. To je tom društvu uspjelo tekar godine 1907., te su kosti Zrinskoga i Frankopana eksumirane i svečano zakopane uz sudjelovanje delegacije iz domovine na groblju u Bečkom Novom Mjestu. Medjutim je ideja za prenos kostiju sve više počela se širiti u hrvatskoj inteligenciji, te su poglavito naši sveučilištarci i Braća Hrvatskog Zmaja nastojala da se te svete za nas kosti prenesu u domovinu, kamo i spadaju. To je ove godine konačno i sjajno izvedeno, te sad leže mučeničke kosti naših narodnih heroja i sokolova u njihovoj domovini. Dne 26. travnja obavljena je u Bečkom Novom Mjestu svečana eksumacija uz prisustvo odaslanika Braće Hrvatskog Zmaja, te zastupnika kraljevstva SHS., te češkoslovačke bratske republike. Na granici Jugoslavije na prvoj stanici Špilje dočekaše naše relikvije odaslanici hrvatskih, srpskih i slovenačkih narodnih društava, te službene oblasti, a slavne naše relikvije dočekivale su se vanredno svečanim načinom na svim stanicama po Sloveniji, kuda su prolazile, a napose u Mariboru, gdje se je sakupilo do 25.000 slo-

venskog naroda iz grada i okolice, da počaste časnu uspomenu hrvatskih mučenika.

U Zagreb prispješe kosti Zrinskog i Frankopana u ponedjeljak dne 25. travnja točno u četiri sata, gdje ih dočeka cijeli Zagreb, te sprovede do palače Jugoslavenske Akademije, gdje su bili stavljeni na svečani odar i izloženi cijelome narodu kroz slijedeći dan u utorak. Narod je tamo dolazio u ogromnom broju pokloniti se prahu svojih mučenika kano pravim narodnim svecima. Konačno bude lijes s ostacima mučeničkim kostima prenesen na dan njihove smrti u zagrebačku katedralu uz sudjelovanje oko stotinu hiljada Hrvata, Srba i Slovenaca, koji su došli iz sviju krajeva Jugoslavije, da se poklone pepelu hrvatskih velikana i iunačkih naših sokolova.

Po prvi put se je dogodilo u našoj novoj državi, da je cijeli naš troimeni narod Hrvata, Srba i Slovenaca jednakom poštom proslavio glasovite hrvatske junake, koji su se svojom politikom jednako zauzimali za samostalnost i slobodu te sudbinu i srpskog te slovenačkog naroda, kano i za svoj mukotrpní hrvatski narod.

Naše sokolstvo napose se je istaklo kod ove narodne proslave, kod koje je sudjelovalo preko jedne hiljade hrvatskih, srpskih i slovenačkih sokolova i sokolica. Hrvatski sokoli istakli su se diljem naše domovine, te su većina u svojim gnijezdima priredili zasebne proslave, zadušnice, predavanja i komemoracije, ili su pak korporativno sudjelovali kod takovih proslava, koje su druga društva u njihovim mjestima priredila. Na taj način je hrvatsko sokolstvo na dostojan način proslavilo uspomenu naših narodnih mučenika, koji su za slobodu svog naroda doista položili svoje glave na oltar hrvatske domovine. A jednako su i braća Srbi i Slovenci, a napose Sokoli i u svojim zemljama proslavili na dični način uspomenu hrvatskih velikana, te se može zapravo kazati, da je cijela naša država, na čelu sa najvišim državnim vlastima i samom kraljevskom našom kućom podala najveću poštu prahu hrvatskih velikana sokolova Petra Zrinskoga i Krste Frankopana. A sjajna će im uspomena ostati u našem narodu dok bude vijeka i našeg svijeta, jer su radili, patili i svoj život žrtvovali za oslobodjenje i samostalnost našega naroda. Vječna im slava!

Dr. Franjo Bučar.

Проста веџба

одређена за VII. свесоколски слет у Прагу 1920 г.

Основни став: став спетни — руке доле — песнице отворене — прсти пружени, палци напред.

Размер времена: $\frac{4}{4}$ (1, 2, 3, 4).

Извођење: обично.

Сваки се облик понавља четири или осам пута.

Напомене: Ако се друкчије нарочито не каже, песнице су увек отворене, прсти пружени — палац (тачно) уз какипрет у једном правцу.

Исто тако, ако се друкчије не каже, покрети рукама и ногама врше се најкраћим путем. Када се каже (код покрета руку): *спреда*, то значи, да руке прелазе полскајем напред; кад се каже: *са стране*, то значи, да руке прелазе полскајем у страну.

Кад се каже: *нога напред*, у страну или назад, то значи: да је нога увек подигнута и опружена. У противном случају сваки други покрет ноге нарочито се *сбелсжава*.

Ако се каже: *нога напред*, у страну или назад *на прстима*, то значи да је нога око 50 цм. удаљена (напред, у страну или назад) од ноге, која је остала на месту, увек је опружена, и прстима лако додирује земљу. Тежина тела је на ноzi, која је остала на месту и на стопалу. (Овај став значи бивши назив: став предножни, одножни, зансжни).

Ако се каже: *нога напред*, у страну или назад *на стопалу*, то значи: да је нога око 60 цм. удаљена (напред, у страну или назад) од ноге, која је остала на месту, увек је опружена и на стопалу. Тежина тела је на обим ногама. (Овај став значи бивши назив: став предкрочни, одкрочни и закрочни.)

Сви ставови: усправни, савијени и убојнички (борилачки), треба да тачно и потпуно одговарају својим захтевима и опису. То исто важи за покрете рукама, ногама и трупом, као и за окрете. Испади треба да буду увек довољно велики.

Пре почетка сваког облика на први такт предигре (музике) прелази се у основни став: „мирно!“ — После свршетка сваког облика прелази се у став: „на месту вољно“ — руке прекрштене на крстима. По свршетку петог облика стоји се: „мирно“!

Први облик.

- I. 1. Десна нога назад на претима — лева рука напред, длан доле — десна рука (спреда) горе, палац назад —
2. издржати —
3. покретом десне ноге напред и окретом на лево (на претима леве ноге) десна нога у страну на стопалу (десна нога подигне се опружена напред и истовремено изврши се окрет) — десна (рука) луком назад, лева луком доњим (уз тело) и са стране обе руке горе изван, палци назад (обе руке пролазе положајем „руке доле“ (уз тело) и после окрета продужују без прекида са стране у одређени положај —
4. издржати —
- II. 1. у ставу издржати — руке доле и напред, палци горе (руке се спусте доле уз тело и одмах без прекида продужују напред) —
2. издржати —
3. у ставу и рукама издржати — савијање тела напред (90°) (испретити — рамена назад — глава подигнута, руке према горњем телу опет су напред —
4. издржати —
- III. 1. исправљањем тела окрет на лево (на левој пети) у став десна нога назад на претима — лева рука доле и напред горе, палац горе (пролази уз тела и одмах у одређени положај) — десна рука назад, палац напред (обе су руке у једном, кесом правцу) —
2. издржати —
3. покретом десне ноге напред и окретом на лево (на претима леве ноге) десна нога у страну на стопалу (све као у I. 3.) — руке покретом доле (уз тело) и одмах (без прекида) са стране у положај горе, палци назад —
4. издржати —
- IV. 1. привући десну ногу (до леве) у прошињање (стајање на претима) у ставу спетном — челним унутрашњим луковима (десна рука испред леве) руке у страну, дланови доле —
2. спуштање на стопала — руке доле (основни став) —
3. издржати —
4. издржати —

Други облик.

- I. 1. Лева нога у страну на претима — руке у страну, палци горе —
 2. издржати —
 3. испад левом (ногом) у страну — лева рука челним горњим кругом у положај горе изван, рука са стиснутом песницом, палац горе — десну руку згрчити назад, предлактица унутра (иза леђа) водоравно, рука са стиснутом песницом, надлактица налази се на појасу —
 4. издржати —
- II. 1. окретом на десно (на петама) и опружањем леве ноге прелази у испад десном ногом напред (нагиб, стопала на месту, десна нога савијена) — десну руку избацити доле — лева доњим луком (уз тело) и обе (без прекида) у положај: руке напред горе, песнице отворене, палци горе (тело и лева нога у једном правцу) —
 2. издржати —
 3. испадом леве (ноге) напред — упор (потпор) чучећи левом (ногом) и десном руком — десна нога остаје на месту назад опружена и на претима — лева рука бочним горњим луком, (назад) у положај горе, длан доле (рука пролази полсјајем горе, назад, доле уз тело и наставља спреда у одређено место) — десна рука (опружена) упира се на земљу код прстију леве ноге, надлактица горе — (лева рука, тело и десна нога у једном правцу) —
 4. издржати —
- III. 1. усправљање тела — преношењем тежине тела на десну ногу — окрет на десно круг у став: лева нога назад на претима — руке покретом доле и спреда у положај горе, палци назад (руке пролазе уз тело и одмах без прекида настављају спреда) у одређени положај —
 2. издржати —
 3. кораком леве ноге напред — клечање десном (ногом) — руке згрчити горе изван, дланови на врату (предлактице водоравно) —
 4. издржати —
- IV. 1. Усправљање тела — окрет на десно круг и привући леву ногу (до десне) у став спетни — руке избацити горе изван, палци назад —

2. издржати —
3. са стране руке доле (основни став) —
4. издржати —.

Трећи облик.

- I. 1. Са стране руке горе, палци назад —
2. испад десном (ногом) назад — лева рука напред — десну руку згрчити назад (руке са стиснутим песницама), палци горе —
3. издржати —
4. издржати —
- II. 1. преношењем тежине тела на леву ногу и покретом десне ноге напред окрет на лево (на прстима леве ноге) у став : десна нога у страну на прстима — лева (рука) доњим луком, десну избацити доле и обе руке са стране у положај горе, руке са стиснутим песницама, палци назад —
2. издржати —
3. окретом на лево испад десном (ногом) напред — десна рука луком у десно (пролази доле уз тело) удар доњи, длан горе — лева рука покрив горњи, длан доле (лева предлактица налази се водоравно испред чела) —
4. издржати —
- III. 1. усправљањем тела окрет на лево круг (на петама) и прелаз у испад левом (ногом) напред (стопала на месту, лева нога савијена, десна опружена) — мало савијање тела напред (иагиб) — леву руку опружити (избацити напред) и обе (руке) доњим луковима (уз тело) и спреда у положај горе, песнице отворене, палци горе (руке, тело и десна нога у једном правцу) —
2. издржати —
3. потпор лежећи на савијеним рукама за рукама (руке се ставе на земљу у истој равнини према прстима леве ноге, глава подигнута, тело опружено назад, ноге на прстима) —
4. издржати —
- IV. 1. поскоком (јак се одбацити) између руке и усправљањем тела став спетни — руке у страну, палци горе —
2. окрет на лево у став спетни — руке напред, палци горе (десна рука доњим луком, лева најкраћим путем) —
3. руке доле (основни став) —
4. издржати —

Четврти облик.

- I. 1. Пропињање (стајање на прстима) — са стране руке горе изван, палци назад —
2. испад десном (ногом) у страну, унутрашњим луковима руке у страну, палци горе —
3. издржати —
4. издржати —
- II. 1. усправљање тела у став десна нога у страну на прстима — руке згрчити напред (унутра), предлактице водоравно (у висини од рамена) и десна изнад леве, дланови доле —
2. окрет на десно круг (на прстима) и ставом прекрсним испад десном ногом у страну — опружањем (избацити) руку напред, руку у страну, дланови доле (после извршеног окрета на десно нога прелази се у ставу прекрсном испред леве ноге и одмах без прекида прелази у одређени став — руке се опруже после извршеног окрета) —
3. издржати —
4. издржати —
- III. 1. окретом на десно (на десној пети) клечање левом ногом — руке горе, палци назад (лева рука доњим луком, десна најкраћим путем) —
2. издржати —
3. усправљање тела у став, десна нога напред на прстима (тежина тела пређе на леву ногу) — руке издржати горе и узмаком десне ноге назад (нога што даље назад на прстима, опружена) упор (петпор) чућећи левом ногом (руке опружене додиру земљу у истој равнини према прстима леве ноге) —
4. издржати —
- IV. 1. окретом на десно круг (на петама) и усправљањем тела послучућање левом (ногом) — десна нога напред на прстима — мало савијање тела назад — руке (спреда) у полскај горе и одмах згрчити горе изван, дланови на врату, предлактице водоравно — (десна нога и тело у једном правцу) —
2. издржати —
3. усправљање тела — привући десну ногу у став спетни — опружити (избацити) руке горе изван (палци назад) и без прекида са стране руке доле (основни став) —
4. издржати —

П е т и о б л и к.

- I. 1. Лева нога назад на прстима — лева рука у страну, длан доле — спреда десна рука горе, длан горе (шака отворена је десно у страну преврнута) — поглед за левом руком —
2. получучање десном (ногом) — лева нога у страну на прстима — мало савијање тела у десно — лева рука горе изван, длан доле — десна рука згрчена доле, длан горе (лакрат од десне руке је уз тело, шака отворена преврнута десно у страну дланом горе код десног рамена, значи: замах за бацање кугле) — поглед за левом руком —
3. издржати —
4. издржати —
- II. 1. а) подићи леву ногу мало у висе и одмах ју спустити на исто место и
- б) усправљањем тела скок десном ногом испред леве ноге у стајање на десној (опруженој) пози — леву ногу згрчити у страну тако да је горњи део стопала (прсти) закачен испод кољена (назад) десне ноге — рукама издржати — поглед за левом руком —
2. окрет на лево и испад левом (ногом) напред (на другу значку) — лева рука назад, палац напред — десну руку избацити напред горе (бацање кугле), длан напред (шака отворена усправно) — (руке у једном косом правцу) —
3. издржати —
4. издржати —
- III. 1. клечање десном ногом — руке у страну, дланови горе
2. — у клечању (десном ногом) издржати — лева нога у страну на прстима — лева рука „подбочис“ — десна рука горе, палац назад —
3. издржати —
4. издржати —
- IV. 1. упор (потпор) лежећи (на опруженим рукама) за рукама (руке се ставе на земљу, даље напред на другу значку) —
2. поскоком између руке усправљање тела у став спетни — спреда руке горе, палци назад —
3. са стране руке доле (основни став) —
4. издржати —

Са чешког Ф. X.

Proste vježbe

određjene za VII. svesokolski slet u Pragu god. 1920.

Temeljni stav : spetni ; ruke dolje ; pesnice otvorene ;
palci naprijed.

Razmjer vremena : $\frac{4}{4}$ (1, 2, 3, 4).

Svaki sastav izvodi se 4 (ili 8) put.

Prije početka pojedinog sastava (uz prvi takt glazbe) prijelaz u »pozor«. Poslije svršetka pojedinog sastava prijelaz u »odmor« (ruke prekrštene na krstima i pretkročni stav desnom). Iza svršenog petog sastava ostaje se u »pozoru«.

PRVI SASTAV.

(Pesnice otvorene).

- I. 1. Zanožni stav desnom — lijevu ruku naprijed (p. p.* hrptimice), desnu uvis sprijeda (p. p. : palčimice) ;
2. izdržati ;
3. prednoženjem desne pò okreta nalijevo (na prstima lijeve) u otkročni stav desnom — ruke uvis van (desna bočkim lukom natrag do dolje, a lijeva najkraćim putem dolje ; odovud obe strance u odredjeni položaj ; palčimice) ;
4. izdržati.
- II. 1. U stavu izdržati — ruke naprijed (dönjim lukom ; palčimice) ;
2. izdržati ;
3. u stavu i rukama izdržati — veliki naklon naprijed ;
4. izdržati.
- III. 1. Usprav i pò okreta nalijevo (na peti lijeve) u zanožni stav desnom — ruke dolje i odmah dalje : lijevu ruku naprijed gore, desnu natrag (palčimice) ;
2. izdržati ;
3. prednoženjem desne pò okreta nalijevo (na prstima lijeve) u otkročni stav desnom — ruke (dolje i dignuvši je strance) uvis van (palčimice) ;
4. izdržati.

* p. p. = položaj pesnice.

- IV. 1. Priključenjem desne; spetni uspon — ruke strance (unutar-
tarnjim lukovima; desna ispred lijeve; hrptimice);
2. spetni stav — ruke dolje;
3., 4. izdržati.

DRUGI SASTAV.

- I. 1. Odožni stav lijevom — ruke strance (pesnice otvorene;
palčimice).
2. izdržati;
3. ispad lijevom strance — lijevu ruku (gornjim čelnim kru-
gom) uvis van (hrptimice), desnu skučiti natrag unutra
(predlaktica na krsta [pesnice stisnute]);
4. izdržati.
- II. 1. Prenos u ispad desnom sa pô okreta nadesno (na pe-
tama) i mali naklon naprijed — ruke (desnu spruživši
dolje i lijevu dolje) uvis (pesnice otvorene; palčimice;
ruke, trup i lijeva noža u jednom pravcu);
2. izdržati;
3. ispad lijevom naprijed u potpor čučnjem lijevom i zanožni
stav desnom, te oporom desne ruke otlo, a lijevu (kru-
gom natrag) uvis (pesnice otvorene; hrptimice);
4. izdržati.
- III. 1. Dignuti se i uspraviti, te cijelim okretom nadesno u za-
nožni stav lijevom — ruke dolje i sprijeda uvis (pesnice
otvorene; palčimice);
2. izdržati;
3. iskoračni stav lijevom naprijed u poklek desnom — ruke
(sa stisnutim pesnicama) skučiti uvis van (dlanovi na za-
tiljku; predlaktice vodoravno);
4. izdržati.
- IV. 1. Dignuti se i cijelim okretom nadesno priključiti lijevu
u spetni stav — ruke spružiti uvis van (pesnice otvorene;
palčimice);
2. izdržati;
3. ruke strance dolje;
4. izdržati.

TREĆI SASTAV.

- I. 1. Ruke strance uvis (pesnice otvorene; palčimice);
2. ispad desnom natrag — lijevu ruku naprijed, desnu sku-
čiti natrag (pesnice stisnute; palčimice);
3., 4. izdržati.

- II. 1. Prednoženjem desne pô okreta nalijevo (na prstima lijeve noge) u odnožni stav desnom — ruke (lijeva dônjim lûkom, desna sunuvši dolje) strance uvis (pesnice stisnute; palčimice);
2. izdržati;
3. pô okreta nalijevo (na peti lijeve noge) u ispad desnom naprijed — desnom rukom dônji udarac (vanjskim lûkom; dlanimice); lijevom gornja obrana (hrptimice);
4. izdržati.
- III. 1. Dignuti se i cijelim okretom nalijevo (na petama) prenos u ispad lijevom i mali naklon naprijed — ruke (spruživši lijevu naprijed) dônjim lûkom uvis (pesnice otvorene; palčimice; ruke, trup i noĝa u jednom pravcu);
2. izdržati;
3. dohvatom k lijevom stopalu prednji ležeći potpor skućenim rukama;
4. izdržati.
- IV. 1. Poskokom medju ruke: dignuti se u spetni stav — ruke strance (pesnice otvorene; palčimice);
2. pô okreta nalijevo u spetni stav — lijeva ruka izdrži, desna dônjim lûkom naprijed (pesnice otvorene; palčimice);
3. ruke dolje;
4. izdržati.

ČETVRTI SASTAV.

- I. 1. Uspon — ruke strance uvis van (pesnice otvorene; palčimice);
2. ispad desnom strance — ruke strance (unutarnjim lûkovima; pesnice otvorene; palčimice);
- 3., 4. izdržati.
- II. 1. Dignuti se u odnožni stav desnom — ruke skućiti naprijed (desna predlaktica nad lijevom; pesnice otvorene; hrptimice);
2. cijeli okret nadesno (na prstima) u križni stav i ispad desnom strance — ruke (spruživši ih naprijed): strance (pesnice otvorene; hrptimice);
- 3., 4. izdržati.
- III. 1. Pô okreta nadesno (na peti desne i prstima lijeve) u

- poklek lijevom — ruke uvis (lijeva dônjim lûkom ; pesnice otvorene ; palčimice) ;
2. izdržati ;
  3. dignuti se u prednožni stav desnom (rukama izdržaj) — uzmak desnom u potpor čučnjem lijevom i zanožni stav desnom ;
  4. izdržati.
- IV. 1. Dignuti se i cijelim okretom nadesno (na petama) u mali čučanj lijevom i prednožni stav desnom, te mali naklon natrag — ruke sprijeda uvis i skučiti ih uvis van (dlanovi na zatiljku ; predlaktica vodoravno ; trup i desna noža u jednom pravcu) ;
2. izdržati ;
  3. dignuti se i uspraviti se — priključenjem desne u spetni stav — ruke strance dolje (spruživši ih uvis van ; pesnice podjedno otvorene) ;
  4. izdržati.

PETI SASTAV.

- I. 1. Zanožni stav lijevom — lijevu ruku strance (pesnica otvorena ; hrptimice), desnu sprijeda uvis (dlan gore), pogled spram lijeve ruke ;
  2. mali čučanj desnom i odnožni stav lijevom — mali naklon nadesno — lijevu ruku uvis van (pesnica otvorena ; mezimice), desnu skučiti dolje (pesnica otvorena je i smijera dlanom gore : priprava za bacanje kugle) ;
  - 3., 4. izdržati.
- II. 1. a) Odnožiti lijevom i na :
- b) odmah je staviti ponovno u odnožni stav, te uspavivši se poskok desnom ispred lijeve strance u stav na desnoj pruženoj nozi, lijevu pak odnožno skučiti (tako, da joj prsti budu zakvačeni u sagibu desnog koljena [otrağa) — rukama izdržati, a pogled spram lijeve ruke (pesnica otvorena ; palčimice) ;
  2. pô okreta nalijevo i ispad lijevom naprijed (na drugu značku) — lijevu ruku natrag (pesnica otvorena ; palčimice) ; desnom sunuti naprijed gore (bacanje kugle [dlan otvorene pesnice smijera naprijed]) ;
  - 3., 4. izdržati.

- III. 1. Poklek desnom — ruke strance (najkraćim putem ; pesnice otvorene ; palčimice) ;
2. u pokleku izdržati, a lijevom u odnožni stav — lijevu ruku podbočiti, desnu uvis (najkraćim putem ; pesnica otvorena ; palčimice) ;
- 3., 4. izdržati.
- IV. 1. Dohvatom naprijed (na značku) : ležeći potpor za rukama ;
2. dignuti se (poskokom naprijed među ruke) u spetni stav — ruke sprijeda uvis (pesnice otvorene ; palčimice) ;
3. ruke strance dolje ;
4. izdržati.

TUMAČ.

PRVI SASTAV.

- I. takt :
2. Zanožni stav desnom : Desna noga udalji se, pružena prama natrag i položi prstima na tlo. Desna noga zajedno sa stopalom ima biti grčevito napeto. Težina tijela na nozi, koja je ostala stajati na mjestu. Trup ostaje sasna nepomičan, kao da i nije druga noga ništa radila. Obične pogrješke, koje opažamo, a koje prouzrokuju stavove različne veličine, jesu : Vježbač, izvodeći zanožni stav, ide i trupom za nogom ili se nagne naprijed ili skući nogu, na kojoj je ostao stajati.

- Istodobno sa izvedbom zanožnog stava dignemo lijevu ruku, sasna pruženu, naprijed do visine istoimenog ramena tako, da se pesnica nalazi točno naprotiv ramena. Pesnica je otvorena, to j. prsti sasna su pruženi i spojeni, a palac pritisnut je uz kažiprst. Hrbat pesnice smjera gore. Zajedno s lijevom rukom ide i desna naprijed i nastavlja bez prekida sve do gore. I njena je pesnica otvorena, a palac joj smjera prama natrag. Pogled upravljen je spram gore podignute ruke. Time nije rečeno, da nam je i glavu dignuti gore hoćemo li, da vidimo ruku, jer to ćemo postići i kraj normalnog držanja glave (brada vodoravno). Toga valja se držati uvijek, kada su ruke uvis ili uvis van.
2. Izdržati. U svim izdržajima valja ustrajati sasna nepomično.
3. Prednoženjem desne po okreta (90^0) na lijevo u otkračni stav desnom izvedemo tako, da se dignemo na prstima lijeve noge i dignuvši istodobno desnu predjemo š njome točno uz lijevu naprijed okrenuvši se ujedno nalijevo. Desnu nogu položimo na tlo strance u smjeru boka tako, da je noga od noge udaljena otprilike za 50 cm. Kod kročnih stavova težina je tijela jednako na obim i punim stopalima.

Zajedno sa ovom izmjenom stava izvedemo i vježbe ruku tako, da desna sa otvorenom pesnicom prelazi lukom natrag, a lijeva sa otvorenom pesnicom iz svog položaja sprijeda najkraćim putem dolje. Ovdje se obe ruke sastaju i nastavljaju svoj put strance sve do gore, to j. uvis van (koso). Da sama izvedba desne ruke bude što bolje i glatko izvedena, upozoriti nam je, da odmah s početkom gibanja ruku treba trup okrenuti nadesno prama natrag. Kod toga nalazimo se na tren u stavu samo na prstima lijeve noge, a desna je, ostavivši svoje mjesto, udaljena s tla (u zanoženju). U tom trenu ruke su raširene. Sam okret na prstima lijeve noge počinje, kada se ruke približiše nogama. U položaju ruke uvis p a l c i s m j e r a j u n a t r a g.

II. takt:

1. U stavu izdržati (noge napeto) — ruke sa otvorenim pesnicama naprijed donjim lukom. Ruke idu sa strane dolje i nastavljaju ravno naprijed (bez prekida). Ruke su naprijed vodoravno i istosmjerno, a p a l c i s m j e r a j u g o r e.
3. U stavu i rukama izdržati i veliki naklon naprijed. Glavu gore. Ramena natrag. Ruke su okomito i istosmjerno prama tlu, a pogled naprijed. P a l c i n a p r i j e d.

III. takt:

1. Usprav i pō okreta nalijevo u zanožni stav desnom. Istodobno sa početkom uspravijanja trupa počinje i okret na peti lijeve noge. Iza okreta smjeraju prša cijelom širinom prama smjeru, spram kojeg se prije nalazio lijevi bok. Tijelo sasna uspravno, a težina mu se nalazi na lijevoj nozi, dočim se desna, koju smo sa okretom povukli u zanožni stav, upire prstima o tlo.

Zajedno s ovom vježbom prelazimo rukama sa otvorenim pesnicama prama dolje i uz noge lijevom ravno naprijed gore (koso gore 45° nad vodoravnim položajem), a desnom natrag). Obe su ruke u jednom (kosom) pravcu. P a l c i l i j e v e r u k e g o r e, d e s n e n a p r i j e d.

3. Ovdje je izvedba nogama jednaka onoj pod I. 3. Ruke spuštamo sa otvorenim pesnicama najkraćim putem dolje i nastavljamo š njima strance do gore. Sasna su pružene i istosmjerno. P a l c i n a t r a g. Pogled gore.

IV. takt:

1. Desnu nogu priključimo k lijevoj u spetni stav i dignemo se u stav na prstima, te ujedno dignemo ruke sa otvorenim pesnicama strance uvis i odovud dalje bez prekida nastavljamo unutaršnjim lukovima sve do položaja ruke strance. Desna ruka ide ispred lijeve. P e s n i c e o k r e n t e s u h r p t i m a g o r e.
2. Ruke dolje i spustiti se u spetni stav na punim stopalima.

Kod položaja ruku strance valja da budu ruke točno strance, dakle u visini ramena i u produljenoj crti ramena.

Kada smo na svršetku vježbe spustili ruke dolje, treba ih nepomično i pružene držati uz noge (uz vanjske strane stegna).

D R U G I S A S T A V.

I. takt:

1. Odožni stav lijevom: lijeva noga ide strance i položi se prstima na tlo. Što je rečeno kod zanožnog stava (pod I. 1. u I. sastavu), vrijedi i ovdje. Ruke strance, palci gore, pesnice otvorene.
3. Ispad lijevom strance izvedeš iz odožnog stava točno strance i to tako, da noga ide još od prilike za 30 cm. strance i položi se topotom i sa punim stopalom na tlo. Oba stopala nalaze se koso na tlu, kao u temeljnom stavu. Koljeno noge, kojom izvodimo ispad, ima se u samom ispadu nalaziti nad stopalom. Desna noga sasma je pružena. Krsta uvita, a prsa cijelom širinom naprijed.

Istodobno sa ispadom počinju i gibanja rukama. Lijeva ruka ide prama gore do okomitog položaja i nastavlja dalje na desno, te prelazi ispred tijela opet na lijevo do položaja strance, u kome se prije nalazila. Time opisala je kružnicu, nu u tom se položaju ne zaustavlja, nego nastavlja dalje i još za 45° do položaja uvis van. Pesnicu stisnuti, dlan na prijed.

Zajedno s lijevom rukom počinje i desna. Njen put vrlo je kratak. Ona se spusti dolje i položi predlakticom na krsta. Pesnica joj je stisnuta i hrptom pritisnuta uz pojas u blizini lijevog boka.

II. takt:

1. Prenos u ispad desnom sa pô okreta nadesno izvedemo tako, da dignemo prste nogu i okrenemo se na petama, te istodobno pružimo lijevu nogu u koljenu, a desnu u koljenu skućimo. Prsa okrenuta su sad sasma naprijed u prijašnjem smjeru boka. Trup nagnut je malo naprijed tako, da je u jednom pravcu s lijevom nogom (koja se punim stopalom upire o tlo) i s rukama, koje prelaze u svoj položaj ovako: Desna, koja se nalazi na krstima, spruži se dolje uz desnu nogu, a isto se tako i lijeva ruka iz svog položaja (uvis van) spusti k lijevoj nozi i sad obe, pošto je međjutim već i okret u ispad izveden, neprekinuto nastavljaju ispred tijela ravno naprijed u kosi položaj naprijed gore. Pesnice su otvorene, a palci gore.
3. Ispad lijevom naprijed izvedemo tako, da se najprije dignemo na desnoj nozi. Istodobno dignemo lijevu ruku sa otvorenom pesnicom uvis. Zajedno s lijevom rukom dignemo i desnu naprijed. Sada se dakle na tren nalazimo u stavu na desnoj nozi i u zanoženju lijevom, t. j. lijeva je noga dignuta s tla; lijeva je ruka gore, a desna naprijed. To je t. zv. prelazni položaj, iz kojeg prelazimo lijevom rukom (bočkim krugom) prama natrag uz okret trupa nalijevo, pa nadesno i sad prelazimo lijevom rukom i još uvijek sa otvorenom pesnicom sprijeda uvis (hrbat ruke gore), te nastavljamo lijevom napetom nogom naprijed u ispad sa topotom, podprijevši se ujedno desnom rukom o tlo (nadesno od stopala). Desna ruka u okomitom je položaju prama tlu, sasma pružena i počiva na tlu sa dlanom i naprijed smijerajućim spojenim prstima. Lijeva noga, s koljenom uz prsa, u čučnju je na prstima, a isto tako i desna se pružena noga upire otraga prstima o tlo; krsta propisno uvita, pogled naprijed. Desna se ruka

može uprijeti o tlo i šiljcima prstiju, već prema konstrukciji tijela. Lijeva ruka, trup i desna noga u jednom pravcu.

III. akt:

1. Dignuti se na lijevoj nozi i trup uspraviti. Istodobno spustimo ruke dolje i okrenemo se nadesno (na prstima obih nogu), pomaknuvši lijevu nogu tako, da po okretu, koji se, kako je rečeno, izvodi na prstima, dodjemo u pravilan zanožni stav. Po okretu valja desnu nogu silno ukočiti u koljenu i prstima lijeve noge uprijeti se o tlo. Time doprinijeti ćemo ravnoteži za sigurno stajanje. Sa okretom i ruke su svojim gibanjem došle do dolje, otkuda nastavljaju dalje sprijeda uvis. Pesnice otvorene; p a l c i n a t r a g; pogled gore.
3. Iz zanožnog stava lijevom izvedemo korak lijevom naprijed i ujedno kleknemo desnom. Ovaj korak ima biti tako velik, da u klečanju bude razmak između koljena desne noge, koja kleči i lijeve, koja stoji na zemlji skučena, nešto više od duljine stopala. Koljeno lijeve noge ima biti nad stopalom. Prsti noge, koja kleči, svinuti su na tlu.

Zajedno sa prelazom u poklek skućimo ruke i položimo ih (otvorenim pesnicama) na šiju. Kod toga srednji se prsti do iču ili su prsti na prstima, nu glavno je, da su predlaktice vodoravno.

IV. takt:

1. Iz pokleka dignemo se na prstima obih nogu i izvedemo cijeli okret nadesno u spetni stav (priključenjem lijeve noge). Istodobno spružimo ruke uvis van. Pesnice su otvorene, a p a l c i n a t r a g. Pogled gore.
2. Sastav svršavamo tako, da ruke raširimo sve do dolje.

TREĆI SASTAV.

I. takt:

1. Ruke dignemo strance sve do gore. Pesnice su otvorene, a p a l c i s m j e r a j u n a t r a g. Pogled gore.
2. Ispad desnom nogom natrag izvedeno bez topota. Desna noga ide ravno natrag, a koljeno ima da bude u samom ispadu nad stopalom, koje smjera strance, dočim ono lijeve noge, koja je sprijeda, smijera naprijed. (Kad bi se noga priključila k nozi, bila bi stopala u pravom kutu, sa prstima lijeve noge naprijed, a desne strance). Težina tijela nalazi se na desnoj nozi, a obe počivaju na tlu punim stopalima. Prsa naprijed u smjeru lijeve noge. Krsta uvita.

Istodobno s ispadom spustimo lijevu ruku naprijed u vodoravni položaj sa stisnutom pesnicom, a palcem prama gore, dočim desnu skućimo natrag. I desnu pesnicu stisnemo. Dlan joj je u blizini ramena, palac gore, a lakat smjera ravno natrag.

II. takt:

1. Preņijevši težinu tijela na lijevu nogu izvedemo prednoženjem desne na prstima lijeve noge pō okreta nalijevo u odnožni stav desnom. Težina tijela na lijevoj nozi. Desna noga samo je prstima na tlu. Istodobno s okretom ide lijeva ruka donjim lukom, dakle prama

dolje uz tijelo, do položaja „ruka dolje“, a š njome sune i desna dolje do istog položaja. Odovud idu obe dalje strance do položaja ruke uvis. Pesnice stisnute, p a l c i n a t r a g ; pogled gore.

3. Po okreta nalijevo (na peti lijeve noge) u ispad desnom naprijed (s topotom). Prsa naprijed.

Istodobno s okretom izvedemo desnom rukom donji udarac tako, da ruka počne gibati nadesno, to j. vanjskim lukom. Kod toga ruka ide strance do dolje i u trenu, kako je već okret izveden, nastavlja naprijed i svršava zamah u udarac u vodoravnoj visini. Pesnica je stisnuta, a dlan joj smjera gore. Lijevu pak ruku najkraćim putem sagnemo tako, da joj je predlaktica vodoravno sa stisnutom pesnicom strance nadesno od desnog oka. Hrbat joj je okrenut gore. Pogled ispod predlaktice naprijed. To je obrana protiv udarca na glavu.

III. takt:

1. Pruživši desnu nogu izvedemo cijeli okret nalijevo (na petama) i nagnemo trup naprijed. Lijeva se ruka pruži naprijed i sad obe idu dolje i kada je izveden okret brzo š njima nastavljamo sprijeda sve do položaja ruke uvis. P a l c i n a t r a g ; pesnice otvorene. Trup, ruke i noga u jednom su pravcu. (Kod naklona krsta su uvita, a pogled nad ruke).
3. Spustivši se brzo k tlu, položimo otvorene pesnice (sa spojenim prstima) kod lijevog stopala na tlo tako, da budu istosmjerno i okomito prama tlu, nu iz ovog ih potpora odmah skućimo. Istodobno pružimo i noge natrag u t. zv. prednji ležeći potpor skućenim rukama, kod kojeg su prsa sasna blizu tla ; krsta uvita. Glavu gore.

IV. takt:

1. Otisnuvši se prstima nogu, koji se svinuti upiru o tlo, skoćimo medju ruke i brzo se dignemo u spetni stav, dignuvši ujedno i ruke strance do vodoravnog položaja. Pesnice su im otvorene, a p a l c i g o r e.
2. Po okreta nalijevo izvedemo na peti lijeve noge i prstima desne. Zajedno s okretom ide desna ruka strance dolje i pošto je u to već i okret izveden, nastavlja sprijeda naprijed do vodoravnog položaja i sad budu obe ruke u položaju naprijed, pošto je lijeva ruka imala tek izdržati u prijašnjem svom položaju. Pesnice su otvorene, a palci gore.
3. Ruke najkraćim putem dolje.

Č E T V R T I S A S T A V .

I. takt:

1. Tijelo dignemo na prste (u t. zv. „uspon“) i istodobno dignemo i ruke strance sve do položaja uvis van. Pesnice su otvorene, a p a l c i n a t r a g . Pogled gore.
2. Sa ispadom desne strance (sa topotom) počinju i gibanja ruku prama gore, otkuda nastavljamo prama unutra, to j. unutarnjim lukovima sve do položaja ruku strance. Pesnice su otvorene, a p a l c i g o r e

II takt:

1. Otisnemo se desnom nogom i položimo je prstima u odnožni stav, prenijevši težinu tijela na lijevu nogu. Ruke pak iz svog polčžaja strance vodoravnim putem prekrstimo pred prsima tako, da se predlaktica desne nalazi cijelom duljinom na predlaktici lijeve. *H r p t i r u k e g o r e*. Otvorena pesnica desne ruke nalazi se na laktu lijeve ruke, otvorena pesnica lijeve ispod lakta desne.
2. Cijelim okretom (na prstima) nadesno dolazimo u križni stav (desna je noga ispred lijeve) i odmah predjemo u ispad desnom strance (sa topotom) i spruživši ruke naprijed raširimo ih do vodoravnoga položaja strance. Pesnice otvorene, *h r p t i g o r e*.

III. takt:

1. Sa po okreta nadesno (na peti desne i prstima lijeve) predjemo u poklek lijevom i istodobno ide lijeva ruka dolje pokraj lijeve noge (dakle donjim lukom) sve do vodoravnog položaja naprijed, gdje se sastaje sa desnom, da š njome nastavi svoj put sve do gore. Pesnice otvorene, a *p a l c i n a t r a g*. Pogled gore.
3. Iz klečanja lijevom nogom dignemo se i dolazimo na tren u prednožni stav desnom (t. j. desna je noga sprijeda prstima na tlu), otkuda brzo je pomaknemo uz lijevu nogu natrag. Time izveli smo t. zv. uzmak. Istodobno, nakon što smo se iz klečanja digli, te kad noga počinje s uzmakom, predjemo i pruženim rukama prama naprijed sve do dolje, gdje se njima upremo o tlo i tako dolazimo lijevom nogom u čučanj između ruku, a desnom u zanožni stav. Obe su noge na prstima. Trup i desna noga u jednom pravcu. *K r s t a u v i t a*. Pogled naprijed.

IV. takt:

1. Sa cijelim okretom (na petama) nadesno, pruživši lijevu nogu, dolazimo u prednožni stav desnom. Odmah iza okreta opet skučimo lijevu nogu, a desna noga pružena se pomakne u prednožni stav. Lijeva noga počiva na tlu cijelom duljinom stopala, a desna samo prstima. Sa svršetkom okreta nagnemo i trup natrag tako, da se nalazi u jednom pravcu s desnom nogom. Sa okretom predju ruke, koje ostaviše svoje mjesto na tlu, sprijeda uvis, otkuda ih brzo skučimo tako, da im se dlanovi nalaze na zatičku. Predlaktice su vodoravno.
3. Dignuvši se na lijevoj nozi uspravimo trup i priključimo desnu nogu, u spetni stav. Ruke spružimo uvis van i odmah raširimo (bez da u položaju „uvis van“ zadržimo) strance do dolje. Pesnica otvorena.

P E T I S A S T / V.

I. takt:

1. Lijevu nogu maknemo sa svog mjesta i položimo je otraga prstima na tlo u t. zv. zanožni stav. Istodobno dignemo lijevu ruku (sa otvorenom pesnicom) strance do vodoravnoga položaja tako, da joj *h r b a t s m j e r a g o r e*, a desnu dignemo sprijeda uvis tako, da

joj je dlan prama gore. Pogled spram lijeve ruke ; glava je dakle okrenuta nalijevo.

2. Desnom nogom spustimo se u mali čučanj, a lijevom predjemo u odnožni stav, t. j. položimo je prstima strance na tlo. Desna punim stopalom. Istodobno nagnemo malo i trup strance nadesno. Prsa naprijed u prvotnom smjeru. Zajedno s ovim vježbama dignemo lijevu ruku uvis van. Pesnica joj je otvorena, a mali prst smjera gore. Desnu pak ruku skućimo tako, da joj se lakat nalazi sa strane tijela, a otvorena joj pesnica smjera sa dlanom gore. To je priprava za bacanje kuglje.

II. takt:

1. a) Lijevu nogu dignemo napetim prstima. To je na: „je-“, a na: b) to j. na „dan“: položimo lijevu nogu prstima na tlo i uspravivši trup poskočimo desnom nogom ispred lijeve strance nalijevo od lijeve noge. Taj poskok izvedemo na pruženu nogu, a istodobno skućenu lijevu nogu stavimo prstima iza desnog koljena, t. j. zakvaćimo je prstima u sagibu koljena desne noge. Pogled spram lijeve ruke, čiju pesnicu okrenemo u položaj palčimice (p a l a c g o r e).
2. Pô okreta nalijevo u ispad lijevom naprijed izvedemo tako, da lijeva noga dodje na drugu značku. Istodobno zamahnemo lijevom pruženom rukom dolje sve do položaja „ruka natrag“. Pesnica joj je otvorena, a palac smjera naprijed. Desnom pak rukom sa otvorenom pesnicom sunemo prama naprijed gore tako, da joj dlan smjera naprijed. (Kugla je odbačena).

III. takt:

1. Kleknemo desnom nogom i stavimo ruke najkraćim putem strance u vodoravni položaj. Pesnice su otvorene ; palci gore.
2. Desnom nogom ostanemo u klečanju, a lijevom predjemo u odnožni stav, t. j. stavimo je strance prstima na tlo. Istodobno lijevu ćemo ruku podbočiti, a desnu najkraćim putem dići uvis. Pesnica joj je otvorena, a p a l a c i o j s m j e r a n a t r a g.

IV. takt:

1. Dohvatom naprijed (kod značke) predjemo u ležeći potpor za rukama. Prsa prama tlu, a krsta uvita, kao što su uvita u temeljnom stavu. Ruke se upiru o tlo istosmjerno. Pesnice sa spojenim prstima smjeraju naprijed. Pogled naprijed.
2. Brzo se dignemo (poskokom naprijed među ruke) u spetni stav i ujedno dignemo ruke sprijeda sve do gore. Pesnice otvorene, a p a l c i n a t r a g.
3. Spustimo ruke dolje tako, da ih raširimo strance sve do dolje.

I sad se ostaje u „pozoru“ nakon što je čitavi sastav izveden četiri (ili osam) put.

*

Svi prijelazi imadu se izvesti brzo i neprekinuto, a ujedno i tako, da se točno prodje onim položajem, koji je za dotični prijelaz određen — Pesnice se otvore ili stisnu uvijek na svršetku gibanja.

Dr. Riko Fux :

Novo Sokolstvo?

Z velikim veseljem smo pozdravili ustanovitev sokolske Zveze za vso našo državo, ker so se uresničile naše stare želje, Dosegli smo smoter, ki smo po njem vedno hrepeneli. Sokolstvo čakajo zaradi te združitve ogromne naloge, ki postajajo še ogromnejše, če pomislimo, da je predletna oziroma sedemletna vojna telesno in nravstveno skoraj mučila naš narod in da moramo začeti z našo stavbo popolnoma od začetka. Narod potrebuje telesne in duševne preporoditve, in Sokolstvo je v prvi vrsti poklicano, da v tem smislu deluje.

Že od svojega vznika spojuje Sokolstvo misel moči z mislijo svobode naroda. Iz politiškega apsolutizma, iz suženstva ter iz hrepenenja po svobodi in po življenju — vrednem človeka — je vzklila velika ideja Sokolstva. Sokolstvo je bilo poklicano v službo naroda, da skrbi za povzdigo vsestranskih moči zaslužnjenega naroda, ki hoče živeti ter se pripravlja za življenje v bodočnosti; temelj je pa še poklicano, da svobodni narod obranja pred notranjo gnjilobo, da ga obdrži pri tisti čilosti in svežosti, ki ne dopušča, da bi narod začel izumirati, da povzdigne ves narod telesno in nravstveno, ga vzgoji do moči, neustrašnosti ter plemenitosti.

Smatramo to za najvišjo in najlepšo nalogo Sokolstva.

Sokolstvo pomenja predvsem vzgoja in to telesno, nravstveno, narodno in demokraško.

Podlaga vsemu Sokolskemu delu je na narodnem čustvovanju zgrajena telesna vzgoja, iz katere izvirajo vse druge.

Sokolstvo bez telesne vzgoje ne pomenja nič in se ne razlikuje prav nič od običajnih izobraževalnih društev.

»Bodimo silni, bodimo hrabri, kakor junaki minulih dob! Da smo silni, je naša prva naloga; sila brani in hrani, krepost krasi mladeniča in moža!« nam kliče Tyrš v svoji poslanici

Naša naloga je predvsem, da pritegnemo vse od nežne deklice in dečka, pa do osivelega starčka v telovadnice, na igrišča in vežbališča. Tu naj Sokolstvo kuje svojemu narodu mišičevje v jeklo, čisti kri, krepí srce in glavo, hrani in zbira nove moči, zbuja mladost in svežnosa za nadaljnje življenje in borbe.

S telesno vzgojo delamo telo zdravo, silno in lepo. Iz vzgoje pa izvira predvsem nravstvena. Razvijóč v človeku moč, go-

jimo v njem resnobo, pogumnost in ponos ter močimo v njem vse strahopetne in suženske lastosti. S telesno vzgojo se uči človek zmernemu življenju in s tem si hrani tudi jasnost mišljenja in moč volje, ki je najbolj zavisna od zdravja.

V močnem telesu bo vzgojila sokolska telovadba močnega, krepkega in energičnega duha, ona uri telovadca v disciplini in samozatajevanju ter uči podnehati lastno močno voljo v dosego dobrine.

Jasno je torej, da mora biti telovadba v vseh sokolskih društvih ishodišče in oporišče vsem sokolskemu delu, ki se opira vedno le na telovadnice.

Da pa doseže z njo svoj namen, je naravno, da moramo z vsemi močni delati na to, da sokolskemu delu pritegnemo ves narod brez razlike stanu. Povzdiga telesnih in nrvstvenih moči vsega naroda — to je ona naloga, to je ona velika misel ki je strla vse razločke stanov. Sokolska društva so nam po Tyršu šola telesne vzgoje, a stem pa še daleč ni izcrpan njihov pomen.

Ona nam morajo biti tudi vadnice najvišjih in za naše življenje najpomembnejših čednosti. V njih se hočemo okrepiti v bratstvu, disciplini, vztrajnosti in neustrašenosti v čistosti značaja in ljubezni do domovine. Brezhibna čistota nravi predvsem diči Sokola; vsak razuzdan narod je padel v zasluženi pogin, ko je v odločilnem času zadonela nad njim strašna ura izkušnje. Pred tem moramo obvarovati narod!

To je bilo sokolsko delo pred vojno, ki je rodilo zlasti pri Čehih velikanski sad, ki je tudi nam pognalo krepke korenina, se pa — žalibog radi znanih razmer ni moglo tako razvijati, kakor bi bilo za želeti. Tembolj je potrebno to delo sedaj. Dolgoletna vojna nam je zadala smrtne rane; naš najboljši naraščaj je obležal n bojnem polju; večina onih, ki so se vrnili v domovino, so bolni; več kot polovica našega najmlajšega naraščaja je uničena zaradi barbarske okupacije, zaradi bolezni itd. Grozi nam pogin, ako pravočasno ne ustavimo nevarnosti. Vsak narod je propadel po lastni krivdi.

Sokolstvo je tu v prvi vrsti poklicano, da vstopi v službo vsega naroda, da povzdigne telesno in duševno ta težko preizkušeni narod ter mu pokaže pot v boljšo bodočnost. Zato k staremu Sokolstvu nazaj in ne iščimo novega, ki se oddaljuje od pravega sokolskega dela in ne privede do nobenega smotra!

V »Sokolskem Glasniku« je bil podan načrt o novem sokolskem delu, ki se bistreno razlikuje od vsega dosedanjega dela.

Čutim se dolžnega opozoriti na nedostatke teh načrtov. Po načrtu obstoja taksimenovana »organizacija morale« v tem, da se deli Sokolstvo na »prostovoljce«, »delavce«, »pobratime« itd. Vsak ima določen svoj delokrog, ki je jako širok. Brez ozira na to, da vse to delo, ki ga naj bi izvrševali posamezni oddelki, organizatorično ni izvedljivo, tudi sokolsko ni, kar nasprotuje vsem demokratičnim načelom. Sokolstvo je bilo dosedaj vedno vsenarodna organizacija, ki je združevala v sebi vse stanove brez razlike in tudi v sokolskem delu ni bilo razlike. Kakor hitro sprejmemo te načrte, da delimo Sokolstvo v več čet, ki ima vsaka svoje delo, se bodo delili tudi stanovi in eno glavnih načel je ubiti. Manjka pa tudi podloge vsemu sokolskemu delu — telesna vzgoja — brez telesne vzgoje pa ni npravnstvene!

Tudi organizatorično ves načrt ni izvedljiv. Sokolstvo je vsenarodna organizacija, ki služi vsemu narodu po gotovih načelih, ki se jih ne more in ne sme vsak trenutek izpreminjati. Zaradi tega mora biti popolno neodvisno, neodvisno zlasti od vsake vlade. Ono samo določuje sebi zmer svojega delovanja. Ako bi hotelo Sokolstvo izvrševati vsa dela, ki so navedena v načrtu, bi moralo posezati v delokrog drugih državnih organizacij, ki nosijo vso odgovornost za ves državni ustroj in ki so v popolni odvisnosti od vlade. Da je to v urejeni državi nemogoče je jasno, ker nobena državna situacija ne bo dovolila posegati v svoj delokrog od prostovoljne organizacije, če tudi je ta vsenarodna in državo ohranjujoča organizacija.

Dalje ni nikakor v korist sokolskemu delu, da se sokolske šole delijo v »pobratimsko« in »telovadsko«. Načela »pobratimov« so načela Sokolov, in v slehernem skolskem društvu se morajo gojiti. Je pa v prvi vrsti naloga vaditeljev, da v telovadnici širijo in ustrjujejo med članstvom ta načela. Brez telesne vzgoje so brez pomena, kakor je sama telovadba brez njih brez pomena. Ako hočemo stvoriti res sokolsko šolo, moramo obe šole združiti v eno in vzgajati tam prave Sokole — učitelje.

Ne gre se ne za časno, ne za krajevno, ne za strankarsko korist, ampak za splošni razvoj našega naroda, za važno kulturno nalogo, ki mora prednjačiti ostalemu delu za naš skupni na-

predek. »Sila in hrabrost sta narod rešila, delavnost in vztrajnost, nrvnost in disciplina, ljubezen do domovine, ljubezen do svobode«. Na tem temelju je sestavil Tyrš sokolski program, opirajoč se predvsem na premišljeno, vsestransko telesno vzgojo mladine.

Stvar sokolska služi toraj sreči in prospehu vsega naroda ter je postavljena na široko narodno podlažo. Ne iščimo novih potov, po katerih naj dovodimo narod do sreče in blagostanja, udejstvujmo z dejanji stara načela Sokolstva in dosegli bomo kar hočemo.

Uz članak dobili smo ovo pismo:

Dragi brat!

Pošljem Ti priloženo članek za „Sokolski Glasnik“. V članku se obračam proti Tvojemu nacrtu „o organizaciji morale“ in proti predlaganim šolam iz čisto sokolskega stališča, kakoršno zavzema skoraj vse naše Sokolstvo. Upam, da ne bodeš hud!

Nazdar!

Tvoj

Dr. Fux.

Telesno obrazovanje (njegova važnost i cilj)

Napisao

sveučil. profesor **dr. Drag. Weigner** u Pragu

Preveo dozvolom autorovom

Josip Hanuš

zamj. starješine „Hrvat. Sok. Saveza“ i Zagreb. Hrv. Sokola.

Predgovor

Jugoslavensko Sokolstvo imade već priličnu literaturu, koja zaseca u sokolski rad, sokolski život i njegovo znamenovanje u životu narodnom. Imade više dela, koja obradjuju tehnički deo Sokolstva, ali jošte nema nijednog dela, u kojem se tumači delovanje telesnih vežbi ne samo na telo, nego i na duh čoveka, na njegovo zdravlje i otpornu snagu, koju čovek telovežbom stiće.

Takovo je delo izašlo u Pragu, u edicijama pod imenom »Za vzdělaném«, kod nakladatelja Vilimka, od glasovitog stručnjaka i poznavaoa utecaja telesnih vežbi na telo ljudsko, od profesora

univerze praške Dra K. Weignera, koji je sam oduševljeni vežbač i član Praškog Sokola, te nosi naziv »Telesno obrazovanje«. Uvidivši neophodnu potrebu ovakovog dela i za našu sokolsku literaturu te isposlovavši od autora dozvolu za prevod, latih se posla i sada eto predajem našem Jugoslavenskom Sokolstvu knjigu vrlo važnog sadržaja, koja neka ispuni zadaću, što joj je namenjena i neka pouči sokolske krugove, a osim ovih i šire krugove našega naroda, da nije telesno obrazovanje puka fraza, nego da je to rad od neizmerne važnosti za celi narod naš, a naročito za sve naše slojeve pučanstva, koji su upućeni na sjedeće zanimanje.

Zahvaljujući bratu Dru. Franji Bučaru, koji mi je ljubazno pomogao u pogledu ispravnosti jezika, — želim da ova knjiga nadje odziva naročito u našim sokolskim krugovima kao i u celom jugoslavenskom narodu.

U Zagrebu, Marta 1919.

Prevodilac.

Čovek je umeo da svojim razumom svlada celu prirodu, on je upoznao zakone, koji njom ravnaju, te oslanjajući se na razvitak znanosti, okrenuo tako mnoge od prirodnih sila na svoju korist. Nameće se tu pitanje : ako je čovek — kruna svih stvorova — prirodne i društvene zakone naučio poznavati, da li i sam za njih uvek mari i da li ne greši proti njih ? Životinja se i biljka naprežu posve instinktivno, da stvore što korisnije uvete za sačuvanje života pojedinca i vrste i da se kraj toga uklone svemu, što bi im moglo naškoditi. A čovek ? On znade n. pr. sasna dobro, da je izvorom zdravlja sjaj sunca i čisti vazduh. Pitam sad, iskorišćuje li on ove tako sjajne darove prirode, što mu se sa svih strana i zabadava nude ? Dnevno nas iskustvo poučava, da je baš obratno. Današnji ljudi bez razbora grade mnogokatne kuće, sa tamnim dvorištima, stanuju u tamnim zagušljivim »stanovima«, u kojima godimice umire na hiljade dojenčadi i djece, i to zbog toga, što materijalnu dobit više cene, nego ljudski život.

Procvat prirodnih i lečničkih nauka od pedesetih godina prošloga stoleća vodio je tačnom saznanju životnih uveta, čije uvažavanje osigurava uspešan razvoj života kako pojedinca, tako i naroda i rasa.

Bez sumnje, da zdrav organizam stiče vrednost u životnoj borbi, da će se ploditi i odgajati bolje potomstvo, nego bolešljivi. U tome leži temelj svih eugeničkih nastojanja, koja idu za tim,

da stvore bolji, uspješniji, krasniji socijalni život budućih pokolenja. Program narodne eugenike bijaše jasno izražen po svome utemeljitelju Galtону: radi se o pronalasku svih činbenika podređenih socijalnomu nadzoru, koji mogu voditi do polepšavanja ili pogoršavanja telesnih i duševnih svojstava budućih pokolenja. Na prvo mesto dakako stupaju ona nastojanja, koja idu za poboljšanjem svih životnih uveta za naše potomstvo. U tom se pogledu može lečničko znanje prisposodobiti sa eugenikom: lečnička znanost ne prestaje kod lečenja oboleloga tela, nego nastoji da po mogućnosti prepreči postanak bolesti, jer određuje pojedincu celi niz zdravstvenih pravila, te traži od javnih oblasti, da se uvažavaju svrsishodni zdravstveni propisi, na pr. u pitanjima pijaće vode, kanalizacije, gradnje javnih i privatnih zgrada itd. Tako ni eugenici neće biti dosta samo to, da daje najširim slojevima prilike da upoznaju štetne posledice bolesti rasâ, tuberkuloze i sifilisa, posljedice alkoholizma i duševnih bolesti za potomstvo, nego ona mora u svrhu ozdravljanja i oplemenjivanja ljudstva voditi brigu, da bude fizičko zdravlje svakoga pojedinca privedeno najvećemu razvoju. Držimo dakle, prvom zadâćom eugenike, naglasiti što više važnosti i znamenovanje telesnog obrazovanja i odgoja za pojedinca, i time ujedno za celo potomstvo.

Važnost telesnog obrazovanja biće nam jasna, ako saznamo, kako moderni način života ozbiljno ugrožava zdravlje života. Ogrôman razmah prirodnih znanosti i tehničkih nauka donosi sobom da se u svima granama industrije, te u zemljoradnji, upotrebljuju strojevi, velikim razumevanjem u tu svrhu sastavljeni, da se prištedi na skupoj ljudskoj snazi te na vremenu. Time je ljudski rad jednostrano razvrstan, čitave mase pojedinaca radnika promenjene su u mašinske delove, u automate industrije i mozga, kojima kraj vrlo ograničene zaposlenosti nestaje individualne snage i sposobnosti.

Trpi li pojedinac, nije čudo, što se štetne posledice protežu i na celo ljudsko društvo.

Za uspešnu borbu za opstanak, pretpostavke su sasna jasne: zdravo telo, čvrsta volja, čvrsti karakter i samostalan duh. Ova su čvrsta svojstva bila čoveku vazda potrebna, ako je lteo biti na visini svoga doba, pače su u povećanoj meri potrebna i danas, kada jačina i nepopustljivost životne borbe raste, te kada natecanje za egzistenciju danomice još teže postaje. Dugo se mislilo, da je za praktičan život dovoljno samo duševno i moralno obrazovanje u

školama, gde nježna duša deteta te odraslije mladeži stiže neki stanoviti skup važnih i potrebnih znanja. Ali nema sumnje, da i telesno i duševno obrazovanje ostaje manjkavo, ako nije duševno obrazovanje usavršeno i poduprto ispravnim telesnim razvojem, ne brinemo li se jednakom brigom oko duha kao i oko tela telesnom kulturom. Najbolje zrnice usahne i gine u lošem tlu, ali kraj povoljnih uveta i uz sunčani sjaj i toplinu donosi obilni plod. Dok je duševno i moralno obrazovanje išlo za tim, da čoveka pripravi za život, kako je to upravo tadanje vreme zahtevalo, dolazi briga oko tela, poglavito briga oko deteta, istom kasnije polagano u program javnih institucija, kada važnost telesnog obrazovanja počinju shvaćati sve širi slojevi. Dolazimo do uverenja, sve sigurnije, da telesno obrazovanje spada kao bitni sastavni deo u pojam kulture čoveka, te da je telesno obrazovanje jamstvo za bolji razvoj naroda, naročito pak za telesno i fizično biće potomstva. Kako su visoko stajali stari Grci svojim shvaćanjem o harmoničkom razvoju tela i duha. Tadašnje mišljenje se jasno vidi iz reči Platona, koji ljubav za naukom i ljubav za gimnastikom naziva glavnim obeležjem grčke kulture, koja čini muževe samostalnim i slobodnim; dok to varvari otklanjaju, jer je u načelnoj protivnosti sa njihovim državnim sistemom — sa sistemom tiranije. Grčka je kultura odgajala muževe, koji su se energijom i snagom svuda pokazali vrednim za korist celoga naroda. Narod je priznao uspešan njihov rad počastima, kojima je krunisao pobednika u poznatim natecanjima, što su bila priredjivana na poklon bogova. Pobednici su bili opevani od pesnika, ovenčani svetim lovorom, te njihovi kipovi vajani od najznamenitijih vajara bili postavljeni u hramovima bogova, gde se je i njima iskazivala najveća počast.

Kraj ovoga najznamenitijeg priloga iz kulturne povesti poučavaju nas stalno i iskustva iz dnevnog života, da su zdravlje i snaga najskupocenija dobra čoveka. Utešljivo je, da se ljudi ne zaustavljaju jedino kad koristi uvidjanja, nego da se počinju svesno i metodički brinuti oko toga, da sačuvaju telo i duh zdrav za rad. Svako shvaća, da je zdravlje najpreči interes pojedinca, te uvetom zdravoga razvoja i sretne budućnosti celoga naroda. Smanjuje li te uništava li današnji način života sposobnosti pojedinca i dovodi li svojim posledicama do fizičkog rastroja ljudskoga roda, to je neophodno nužno: da se uz duh vežba i telo, te da se toj vežbi obvezatno podvrgnu svi slojevi ljudskoga društva. Telesni se odgoj mora protezati na sve: ne decu, na dozre-

vajuću mladež mušku i žensku, a naročito na sve one, kojima su zdravlje i snaga najviše potrebni — t. j. na slabiće. Celi će narod biti snažniji, budu li svi pojedinci sposobniji za to, da znadu vršiti koristan posao i da udovoljavaju svojim dužnostima u najpotpunijoj meri.

Imade li telesno obrazovanje vrediti kao sastavni deo obrazovanja uopće i u svrhu najveće radne sposobnosti svijui, ne može biti ciljem, da bude obrazovana samo telesna snaga pojedinaca i to na najviši stupanj — t. j. za atletizam, koji u ostalom mogu doseći samo pojedinci nadareni od prirode izvanrednim razvitkom telesnih snaga.

Kod telesnog je obrazovanja glavno da jača zdravlje i snagu svijui, te time polepšava celi narod, ne da usavršuje samo nekoliko pojedinaca. Da je već u grčkoj kulturi smisao za brigu oko tela bio ispravno shvaćan, te da je u njemu bila izražena težnja za usavršenjem potomstva, proizlazi iz zahteva Likurgova, da i sve devojke budu zajedno i jednako sa dečacima izvežbane u gimnastici i muzici. U ovom vaspitnom nastojanju, bijaše sadržano uverenje, da su temelji koli telesne snage, toli i duševnih sposobnosti dečaka ovisne od vrsnoće matera. A imade li možda koji drugi smisao naše današnje nastojanje, da bude telesno obrazovanje i za devojke jednako obvezatno kao i za dečake? Nu kako se tom zahtevu izlazi u susret, dokazom je način, kojim se podučava u gimnastici na nižim devojačkim školama. Koliko imade savršeno opremljenih vežbaonica ili igrališta barem kod javnih devojačkih škola?

Radna sposobnost svakoga čoveka određuje se ukupnošću njegovih telesnih i duševnih svojstava, prirodnjenih i stečenih. S te strane nema ni dvoje ljudi na svetu absolutno jednakih. Svaki je od nas telesno udešen na sasna poseban način, imade stanovitu visinu i širinu, stanoviti razmer pojedinih česti tela n. pr. duljine ekstremiteta i duljine trupa. Svim svojim telesnim svojstvima — (nesrazmernosti, nesimetričnosti pojedinih česti tela, načinom hodanja i sl.) — je svaki čovek tako karakterizovan, da nema sebi ravna druga. Pretstavimo li savršeno i pravilno razvijenog čoveka, lebdi nam pred očima jedno određeno lice, određeno telo, koje možemo označiti kao telo normalnog čoveka.

Nema sumnje, da se tu radi o abstraktnom pojmu, teoretski sastavljenom iz svih tipova (statura) živućih ljudi, umetnički prikazanih, koje smo ikada videli. Ustanovimo li tako jedan uzoran

normalan ljudski stas, naći ćemo ako uporedjujemo, da ima mnogo različnosti u obliku pojedinih delova tela kod različitih ljudi. Različnosti ove delimo u individualne, spolne, rasne, nasledjene, te stečene.

Već iz ovog rasporeda razlika proizlazi, kako ima mnogo razloga zašto se ljudi jedan od drugog razlikuju: kraj osobnosti individualnih t. j. svakom čoveku vlastitih, radi se pre svega o posledicama različnosti u muškom i ženskom spolu sa svim obeležjima koja su osobita za muža i ženu. Nadalje se tu radi o pripadnosti rodu i rasi, iz čega se opravdavaju svakolika nasledjena svojstva, što prelaze od pokolenja na pokolenje, iz jednog roda na drugi. Jednako stiču vrednost najrazličitiji spoljni uplivi, koji zasižu u razvoj organizma, te uvetuju njegova stečena svojstva. Spoljnim uplivima spada običaj pretežno jednostrane upotrebe pojedinih organa u radu za egzistenciju, te uopće čitavi način životnog uređaja čoveka. Skup svega ovoga određuje razni oblik i držanje tela, različitu živahnost u izražaju lica, zato je kod pojedinaca različita brzina ili polaganost u kretanjama, nejednaka je telesna snaga i različit stupanj otpornosti protiv umora i bolesti. Ljudi se razlikuju međusobno spretnošću, gibkošću, bistrinom smisaonih shvaćanja, različitim pamćenjem, prosudjivanjem, predstavama, smislom za dobro i pravednost. Svakolika svojstva tela i duha odvisna su u prvom redu od urođenih temelja, a zatim od načina kojim su bila kod ovoga ili onoga čoveka uzgajana, obrazovana i razvijana.

Uplivi nasledjenih svojstava su dosele tamni, ali njihovo zamenovanje je nepreporno veliko. Istina je, da je čovek podvržen promenama, da se te promene ili varijacije baštine, koristne ili štetne, ali nejednakom merom i izborom (Pearson). Da se ljudi međusobno razlikuju, je svakome poznato a i prije smo naveli iz čega se razlike sastoje. Dovoljno će biti ako predstavimo u duhu čoveka vitkog i krupnog stasa, na pr. crnca i Kitajca, itd. Duševna i telesna svojstva potomstva dokazuju, ako ih prisposobimo svojstvima roditelja i predja, da se varijacije nasledjuju.

To se može dokazati uporedjenjem nekoliko pokolenja pojedinih rasa te historičkih rodova. Bilo je rečeno, da kod nasledja varijacija ljudskih osobina dolazi do vrednosti neki izbor, tako da pojedinci istoga roda mogu imati nekoja svojstva različito razvijena, što svedoči, da ni rodjaci ne doživljuju uvek jednaki vek, da se za vreme teških epidemija pokazuje čudnovata otpornost mnogih

ljudi protiv epidemičkih bolesti, te da mnoge obitelji izumiru, dočim razlog tome u prvi mah ne možemo pojmiti.

Kakov učinak imade okolina (milieu) na čoveka, te spoljašnji uveti, koje određuje način života, lako je moguće podupreti dokumentima iz kulturnog razvoja čovečanstva. Arheološka proučavanja o najstarijim vremenima i paleontološki pronalasci okamenotina, koje se u zadnje doba množe, dozvoljavaju, da možemo sastaviti prilično odgovarajuću predstavu, kako je izgledao naš predja, predhistorički čovek, te kako mu je težak bio život, budući je bio skitalica — lovac, te poradi niske naobrazbe samo manjkavo oboružan za borbu protiv nesredjene prirode. U historičko doba u grčkom starom veku divimo se i radosno promatramo »antiknog« čoveka, koji je harmonički obrazovan, jak i slobodan. S saučešćem pak gledamo čoveka mračnog srednjeg veka sputanog obskurnim nazorom, da je grešno telo samo bezvredno obitavalište besmrtno duše.

Doba, u kome živimo, karakteriše kratkotrajnost života. Luda žurba rada iziskuje od svakog čoveka skrajnji napon njegove snage, te nas iscrpljuje osobitim zahtevima prenapetog duševnog rada. Štetne posljedice jednostranog zanimanja koje oslabljuje, bivaju povećane uništavajućim učincima onog središta, u kome čovek radi. Svi dobri saveti i zdravstveni propisi nisu bili kadri zaprečiti, da se n. pr. u pisarnama, u tvorničkim prostorijama, koje su prenapunjene ljudima, zrak ne kvari, isparivanjima i prljavom prašinom, i ne truje raznim otrovnim plinovima. S druge strane čovek, koji je po zanimanju prisiljen, da stalno boravi na svežem zraku, no po svakom nevremenu, ipak ne ostaje pošteđen od štetnih upliva na zdravlje, jer što ne uništava jednostrani rad i radno središte, to ubija zloupotreba obljubljenih podražujućih sredstava, alkohola i nikotina, o kojima se sasma krivo drži, da podižu radinost čoveka. Da ne treba ove štetne stvari, naročito alkohol, omalovažavati, dokazuje statistika iz novijeg doba: u Njemačkoj se je izdatak za alkohol proračunao na okruglo tri milijarde maraka godišnje, što je sedam puta više, nego što se izdaje na pučko školstvo! Ako je ovaj fizički gubitak velik, to je ta pojava još važnija zato, što alkoholički lako uz svoje narušeno zdravlje podležu najrazličitijim pilepčivim bolestima, vrlo su loše radne sile, te im je moralno čustvo otupljeno, ako ne sasvim uništeno. Pijanci prouzrokuju znatne socijalne štete. Ljudsko društvo mora da se brine oko materijalnog osiguranja njihovih porodica, mora da se brine oko slaboumnih, oko nasljedno opterećene dece, te mora uklanjati posljedice zločina počinjenih od

alkoholičara. I tako vidimo, da današnji život ne samo da zanemaruje telo i ljudsko zdravlje, nego ga često ugrožava i potkapa. Vrsta zanimanja te način života utiskuju u čoveka određene crte. Ova žalosna iskustva ne ovlašćuju nas nikako, da se sa rezignacijom podamo svojoj sudbini, nego nas glasno opominju na odbranu. Kako je i kojim je putem to moguće ?

Biologija, nauka o životu, uči nas, da oblik i sastav pojedinih organa, iz kojih se sastoji telo, zavise o njihovoj delatnosti. Između organa i njegove delatnosti imade vrlo uskih veza. Menja li se funkcija organa (delatnost ustroja), menja se i njegova gradnja. Organ, čija je delatnost oslabljena ili obustavljena, zakunja i učmane. Ove pojave su nam vrlo dobro poznate, te su i najvidljivije na mišićnom sistemu. Hiljadu puta nam je iskustvo pokazalo, kako telesni rad i telesne vežbe odlično razvijaju organe za gibanje, kosti, zglobove i mišice, što se opaža na obliku njihovog razvitka i na sposobnostima. Raste li kod mišica telesnim radom objam i snaga, kod kostiju čvrstoća i kompaktnost, onda su to pojavi, koji jasno dokazuju tesan odnošaj između gradje organa i njihove delatnosti. Ali telesni rad deluje mnogostranije. Ako je telo trajno mirno i bez rada, to opada sposobnost svih organa : kraj nedostatnog mišićnog rada postaje kretanje krvi lenjo, disanje tek površno, a izmena tvari se snizuje, ukratko sve životne funkcije oslabljuju. Za to nastupaju poremećenja u funkcijama živčanog sistema, i umanjuje se snaga i za duševni rad, što se može postepeno protegnuti i na pojave bolesti, na stanje prenadraženosti i na besanicu. A konačno nastaje stanje, da se potpuno oslabljeni organizam nije kadar odupreti bolestima.

Bilo je rečeno, da se učinak telesnog rada pokazuje najviše na mišićju. Bez mišićnog rada, mišice oslabe. Neizvežbanost mišica opaža se na nespretnosti i neokretnosti, na nekoordinaciji kretanja, koje se provode često silom i smerom loše određenim, te su često u potpunom neskladu sa zamišljenim ciljem. Telo čoveka, koji svoje organe za kretanje (kosti, zglobovi, mišice) ne vežba, nosi na sebi vidljivo obeležje takove manjkavosti. Svaka napornija telesna kretanja biva praćena dušljivošću, kucanjem srca i vrtoglavicom. Tip čoveka, koji telesno vežba, određen je osnovama pravilnog telesnog obrazovanja. Takav je čovek vitkog i elastičnog stasa, sve njegove kretnje su harmonične a držanje tela je upravno. Zdravlje i lepota spaja se u harmoničnu celinu. Čovek telesno, kako treba, razvijen, obavlja svekolicke kretnje točno i sigurno. I tegotan

rad mu je lakak, jer poznaje svoju snagu, znade je dobro iskoristiti i neprenapinjati se. Sva ova svojstva su mu u životu korisna, te ga čine korisnim članom ljudskoga društva. U tome leži i razlog zašto je u interesu celine, da se posveti briga telesnom obrazovanju podmladka isto tako, kao oko obrazovanja njegovog razuma i morala. Loša uprava života, loš odgoj telesni, pokazuju se u degenerisanju (opadanju) potomstva, u neplodnosti, u rastućem ludilu i zločinstvima. Statistička data poučavaju nas o degeneraciji potomstva. Ozbiljni nas glasovi upozoravaju, da danas — kraj znatnog opadanja broja poroda, — raste mortalitet dece više, nego sto na sto. U Francuskoj umirala je na početku ovoga stoleća od novorodjenih do treće godine jedna trećina, a u četrdeset i prvoj godini bila je na životu tek samo jedna četvrtina (Demeny). Kome je stalo do zdravog i krepkog podmlatka, tražiće da ga stvori u povoljnim uvjetima, od roditelja zdravih, neizvršenih bedi i nevolji, i nezaraženih bolestima. Rousseau je krasno shvatio važnost racionalnog telesnog obrazovanja u koliko se tiče moralne strane. »Čim je telo slabije, tim više zapoveda, čim je jače, tim bolje sluša. Dobar sluga mora da bude jak. Sve strasti leže u oslabeledom telu i rastu tim više, čim mu se manje može udovoljiti«.

Zdravlje se temelji na neprekidnom, pravilnom toku svekolike delatnosti ljudskoga tela, koje zajamčuje trajno čustvo zadovoljstva i volju za rad, primeren snazi čoveka i njegovom doba. Telesno obrazovanje hoće da čoveku osigura potpuno zdravlje, stoga ne donosi čoveku sposobnosti, nego samo razvija iste u njemu. Telesno obrazovanje povećava sposobnost svih ustroja, ojačava slabe česti, izravnava sve životne radove, te time preobražava pojedinca u biće bolje, savršenije; ono pomnožava sredstva, što podižu otpornost protiv bolesti te poboljšava lošu baštinu roditelja. Ciljem celoga kulturnoga nastojanja jeste, da bude svaki čovek obrazovan za rad, da bude krepčiji i sposobniji, te da time budu poboljšani svi socijalni odnošaji. Valja dakle smatrati telesno obrazovanje kao bezuvetno potrebnu nadopunu obrazovanja razuma i morala: to jest, nastojmo oko toga, da bude čovek usavršen i telesno i duševno. Ne nameravamo obrazovati samo duh, nećemo da odgajamo samo telo, nego težimo za obrazovanjem celoga čoveka. Telesna kultura jest težnja za harmoničnim razvojem celoga organizma, njegove snage i lepote, težnja za odgojem duha i moralne vrednosti. Ne bijaše fizički veće i moralno

opasnije varke, nego što je bio nazor o protivnosti između tela i duše. U nesavršenom telu ne može da bude savršene duše (Ruskin). Krivo je mnjenje, da valja svu brigu posvetiti samo razvoju intelektualnih sposobnosti. Previdja se tesni spoj između telom i duhom, zaboravlja se na jedinstvenost životnih pojava. Pravo veli Comte: Ako je duša kip postavljen na telo, nije čudo, da će se kip srušiti ako je podnožje trulo. Za to nije ispravno mnjenje, da se vođam obrazovanja pokriva samo vežbom duha; nije dakako opravdano ni obratno, da valja vežbati samo i jedino telo.

Imade dosta ljudi, koji poznaju nabrojene okolnosti te su pripravnici priznati neku važnost telesnom obrazovanju, ali ne priznaju, da bi ova odgojna struka iziskivala tačno izradjene metode. Oni su uvereni, da su sva sredstva jednako dobra, te se zadovoljavaju jednom smernicom telesnog odgoja — sa slučajnim izborom sredstava. Hoćemo li da detaljnije istaknemo načela telesnog obrazovanja valja uvek imati pred očima zamišljeni cilj, da telo stekne potpunu snagu, gibivost i zdravlje, da bude pojedinac telesno savršen i u skladu sa svojim duševnim razvojem, na vlastitu sreću i na korist celine.

Shvaćamo dakle telesno obrazovanje kao izvor zdravlja, pravo bogatstva i sreće. Pazimo li na ovaj cilj, pitamo se kakova je korist od pravilno te ispravno izvodjenih vežbi za čoveka, koji je danas telesno zaposlen, ali malo, te jednostrano? Kakova je bitna razlika između gimnastičkog rada, između sportskog, te između gimnastičkog rada, između telesnog rada? Što znači, vredi i kamo vodi telesna vežba kod čoveka, koji ništa telesno ne radi: čime se razlikuje sportski i gimnastički rad od svih ostalih radova telesnih? Imade li vožnja na automobilu ili učestvovanje na natecanjima kakovo znamenovanje za pravo telesno osveženje i ojačanje?

Čovek nastoji da svojom telesnom delatnošću — radom oko službe — stekne što mu treba neophodno za uživanje života i što mu je zato od koristi. Čovek teži sa materijalnom dobiti, za uspehom u životu. U tome se vidi plod općenitog ljudskog rada, ali se taj ne proteže na korist vlastite osobe. Bitnost telesnih vežbi je takodjer mišićni rad, ali ovim radom stiče čovek vrednosti, koje su mu neposredno korisne, — stiče zdravlje, snagu i otpornost, te ih usavršuje. To su uopće važni i glavni preduvjeti za uspešnu svakdanju životnu borbu. Ovo pak označeno stanovište nije jedino prema kome se može odrediti vrednost telesnog rada. Valja

još naglasiti, da je telesni rad u opće životni uvet, da se ušćuva potrebna sposobnost rada celog organizma. Kakav čin kakav telesni rad je dakle koristan? Onakav rad, kod koga kretnje tela proizlaze iz delatnosti svih mišićnih skupina; kod koga povećana izmena tvari u mišićima imade za posledicu, da raste koli objam toli i jakost mišića; kod koga je provedba dane zadaće moguća bez ikakove štete kako za telo, tako i za duh. Imade li biti organizam delatan onako kako treba, imade li izmena tvari biti u ispravnom toku, to je potrebno da se zaposli celo telo.

Delatnost mora biti u razmeru prema snazi tela. Rad imade za telo ili dobre ili loše posledice, prema tomu koliko je rada svršeno i na koji način. Bitna je razlika između potroška snage, koji je određenom cilju primeren, te između razbacivanja snage i prenaprezanja iste. Jednostrano zanimanje za egzistenciju takodjer je rad, a ipak nije organizmu na korist, i to zato, jer se nekoje skupine mišića prenapinju, dočim druge sasna miruju. Kod preteranog mišićnog rada nagomilaju se u napetim mišićima otrovi umora, »tvari umora«, koje bubrezi ne mogu dosta brzo iz tela da odstrane, i zato ti otrovi postepeno poplavljuju celi organizam, te pro-uzrokuju opću smalaksalost i umor.

Čovek tako danas svojom glavom i svojim rukama upregnut od raznih strojeva u radionicama i tvornicama, postaje od gospodara rob, koji gubi svaki interes prema svom zanimanju, te ga izvršeni rad ne veseli. Istom u času odmora opaža, kako ga jednostrani napor mišića umara te iscrpljuje, kako kraj toga pati ispravni tok izmene tvari te snaga. Dolazi do uverenja, kako ga jednostrani rad ugrožava, te oseća neophodnu potrebu da mu bude zaposleno čitavo telo te da naročito vežba zanemarene delove. Imade li sposobnost delatnosti tela biti uzdržana na potrebnoj visini, onda je fiziološka nužda: harmonično vežbanje celoga tela. Telesne vežbe ne smeraju dakle onamo, da se netko podaje strastveno i nepromišljeno rvanju za nadmetanje, da uzrujava svoje živce, te da se rekordima uništava. Ako samo vežbanje jača, ekstremi u vežbanju oslabljuju te ubijaju. Gajiti snagu radi snage je majušno, štetno i nemoralno. Snaga bez višeg cilja, jer mišića bez mozga (Demeny). Telesna se doduše snaga stiče u gimnastičkim dvoranama, i na igralištima, ali se njezina upotreba ne sme iscrpljivati u atletici i akrobatici. Telesne vežbe metodički upotrebljene imaju da nadoknade sve štete zdravlju, čiji razlog leži u načinu dnevnog zanimanja. Telesne

vežbe imadu svrhu, da podignu snagu telesnu. Samo onaj shvaća ozbiljnu važnost telesnih vežbi, koji svoje telo hoće da telesnim radom očeliči. Takav čovek oseća sam na sebi blagoslov što ga donosi telesno zanimanje i rad.

Učinak pravilnog telesnog obrazovanja ogleda se na svim organima, iz kojih je sastavljeno ljudsko telo. Prva je i najiznenadnija pojava — kako bijaše već spomenuto — pojačanje telesne snage, koja je vidljiva na razvoju celog ustrojstva za kretanje a naročito kod mišica i njihovih sposobnosti. Radna sposobnost čitavog ustrojstva za kretanje kostura i mišica se pomnaža i raste :

vežbama bez sprava : hodanjem, skakanjem, trčanjem;
prostim vežbama ;

vežbama sa bučicama (kuglama), batinama, kuglom, kamenom, oružjem ;

trkom na skijima, sklizaljka, vožnjom na biciklu ;

vežbama sa odporom i pritiskom, vučenjem užeta, remenom, veslanjem ;

vežbama na spravama.

Pošto je stalo do toga, da bude celo ustrojstvo tela podjednako izvežbano, to valja naravno označiti onakove kretnje kao beskorisne, kojima su ograničene skupine mišica samo jednostrano i neprirodno opterećene, kao na pr. dizanje teških tereta te mnogobrojne vežbe na spravama. Vežbači, koji vežbaju vežbe samo i samo na jednoj i određenoj spravi, na pr. na preči — vratilu, na ručama — razboju, karikama i sl., imaju prekomerno jako razvijene mišice ramena i ruku, — obratno pako imaju slabe mišice trupa i donjih okrajina (ekstremiteta). Nesklad u razvoju mišica bio bi odmah vidljiv, kada bi ovakav atleta morao trčati ; nesposobnost njegova videla bi se na prvi mah. Kakova razlika u nazorima, kad se setimo, da je u grčkom i rimskom starom veku, baš trčanje vredilo kao ispitni predmet vrednosti i sposobnosti natecatelja. Najsajjniji kipovi grčke umetnosti, koji su predstavljali telo rvača, na pr. borgleskoga, su momentane slike vežbi, sadržane u grčkom pentatlonu, i ove dokazuju, uverljivije nego sve teorije, golemi učinak spomenutih vežbi na podpuni sklad oblika te linija tela, i te se upravo napadno razlikuju od oblika tela mnogih današnjih boraca. Pogreška bi bila, kada bi jednostrane vežbe uvek i načelno osudjivali kao štetne ; jer su i te vežbe ipak negde na mestu, a to onde, gde se

radi o jačanju mišićnih skupina, koje su u svakidanjem životu premalo zaposlene, odnosno jednostrano preopterećene. Na taj način treba kadgod gimnastičkim vežbama kod dece i mladeži predu-sresti zlim posledicama lošeg držanja tela, te se brinuti oko oja-čanja ledjnih mišića, koje se obično dugim sedenjem umore. Pljo-snata, okrugla ledja, su prvi stepen iskrivljenja hrptenice, što nije samo pogreška imamo pred očima lepotu ljudskoga tela, jer je važnost lošeg držanja tela dublja, te za organizam važnija. Ispra-van oblik hrptenice i razvoj mišića trupâ, ledja i trbuha, je nepo-srednim preduvetom pravilno razvijenoga kostura grudi i njihovog sadržaja, pluća i srca. Ojačanje mišića trbušnih je osobito važno kod devojaka ; celi niz stanja boležljivosti kod odraslih žena (boli u križima, zatvorenost, itd.) je prouzrokovan nedovoljnim razvojem trbušnih mišića, jer nema onog činbenika, koji deluje na čvrstoću i elastičnost trbušnih zidova, te da osigurava ispravni položaj utrobe, naročito posle trudnoće.

Program telesnog obrazovanja bio bi odviše tesno ograničen, kada bi se protezao samo na razvoj ustrojstva za kretanje, na raz-voj spoljašnjeg oblika tela, kao što je naročito na pr. nemačkom gimnastikom i vojničkim odgojem. Kod telesnih vežbi za-služuje pažnje opći, celokupni učinak rada t. j. delovanje na celi život. Sa ovoga gledišta moramo da-leko više ceniti

učinak telesnih vežbi na **disanje** i na **kolanje krvi**, nego na razvoj mišićâ. Radi se naime o ovom fiziološkom toku : u svakom organu tela, dakle takodjer i u mišići, protiče ne-prekidno — u miru i u punoj delatnosti — izmena tvari, za koju je potreban kisik i hranive tvari, koje se krvlju dovode u organe ; iz promene tvari u mišići, u kojoj hranivi sastojci sagorevaju kisik, proizvire telesna toplina i živa snaga, koja se pokazuje mekaničkim radom na pr. dizanjem nekakovog utega, ako se mišića savije i skupi ; kao kod svakog procesa sagorevanja na pr. u parnom kotlu, tako nastaju i u mišići ostaci, to je ugljični kisik, te voda i nekoje t. z. mokraćne sastavine ; bogate mreže kapilarnih žila, koje mi-šićna vlakanca propleću, sadržavaju podpunu trećinu svekolike množine krvi u telu i to kad jê isto u potpunom miru ; pojmljivo je, da se u delatnoj mišići izmena tvari diže, potrošak hranivih sasto-jaka i kisika raste, za to je množina krvi u delatnoj mišići i desetputa veća nego u mišići koja miruje ; imademo li na umu stanovitu ana-logiju izmedju stroja i živoga tela, pojmiti ćemo, da primitak kisika

te izdatak ugljične kiseline prama zakonima o izmeni tvari i sila (ugljen — para), stoje u razmeru prama veličini mišićnog rada i produkciji topline ; proces sagorevanja u telu, izmena tvari, sve se to podiže telesnim radom u znatnoj meri ; imade li biti nadoknaden povećani potrošak kisika te izlučena povećana množina proizvedene ugljične kiseline, potrebna je povećana delatnost disanja ; to se postizava time, što se broj disanja u opće umnaža, a pojedina disanja postanu dubljim; disanje se ravna prema tome, kako se rad brže i napornije vrši, te kakav je nutarnji kapacitet pluća; uz jednake okolnosti diše čovek tim lakše, čim je više na telesni napor naučen ; najpre valja rastumačiti pojam vitalnog kapaciteta pluća ; vitalni kapacitet pluća je toliki, kolika je množina udahnutog te izdahnutog zraka u plućima, ventiliranog najdubljim udisajem i izdisanjem ; ova je množina prosečno na 3500 cm³ kod muškarca i 2500 cm³ kod žene, te zavisi od obima grudi, od njegove gibivosti te od izvežbanosti grudnih mišića ; svaki mišićni rad pomaže disanju, ali na različit način ; za laganog hoda je na pr. disanje brže te izdašnije, nego u mirnom sedećem položaju ; hodamo li 6 sati brzinom od 12½ časa na 1 klm. poskoči će potrošak kisika na po prilici četiri puta toliko (od 2700 l — na 13.610 l) te će još više porasti trčanjem, a osobito veslanjem ; razmer potroška kisika kod stupanja i trčanja je kao 1 : 4 t. j. jednosatno stupanje (koračanje) jednako je četvrtosatnom trčanju ; ustrajniji čin, delo, hodanje je u toliko vrednije, što ostaju pluća u nekom mirnom kretanju, te se netera njihova delatnost do najvećeg stupnja napora ; disanje i mišićni rad jesu tako usko vezani, da se ventilacija pluća zapravo ravna mišićnim radom, a ovom se opet određuje granica, do kojih je čovek kadar svojim disanjem ići ; disanje možemo predstaviti samo uz stanovito stanje tela ; disanje skoro ne opažamo, ako mirno sedimo, ili stojimo, ili sasvim polagano koračamo ; ali zato odmah, čim je disanje otežčano, n. pr. kod brzog uspinjanja u viši sprat, osećamo sasvim dobro, kako se naš grudni koš izdašno proširuje, kako se disanje ubrzava, te kako teže dišemo ; raste li znatnije napornim kretanjem produkcija ugljične kiseline i potrošak kisika, onda nastaje čas, kad smo prisiljeni, da stanemo ; pluća ne dospevaju više da izluče ugljičnu kiselinu, što je zapravo ono stanje, koje zovemo usopljenost ; čovek teškom mukom hvata zrak, ako je potrošio za rad u kratko vreme veliku množinu mišićnog napora ; kako izgleda kod natecanja u trčanju : natecatelj, na startu ili na cilju, ako je prevalio 200 m za 20 ili 25 časaka, pokazuje znakove

usopljenosti i teškog disanja osobito ako nije čovek navikao na telesni napor. Iz ovog iskustva proizlazi, da se organi disanja znadu prilagoditi povećanim zahtevima, i to ili pomnoženim brojem disanja, ili ubrzanim ritmom disanja, ili dubljinom pojedinih dahova. Povećana radinost disala pokazuje se u anatomskim razmerima organa za kretanje i za disanje. Kostur grudnog koša postaje gibiviji, mišice za disanje se ojačaju, rastezivost plućnih krila i elasticitet plućnog tkanja raste, te organi disanja zadovoljavaju lepo kod izmene plinova i uz povećane zahteve. Tome je dokaz merenje Kolba, koji je ustanovio, da je vitalni kapacitet pluća iznosio prosečno kod jače veslačke momčadi 5600 cm³, kod lake 4700 cm³.
(Nastavljaće se).

Белешке.

Из извештаја редовите главне скупштине „Хрватског соколског Савеза“, како је одштампан у 3. броју „Соколског Гласника“ разабирем, да сам прихватио част зачасног старешине. То не стоји. У олој буци није се дакако могло добро разумети, да сам се, стављајући старешинство Савеза — што си и онако био учинио, јер мој предлог није био прихваћен, — тек на досадањем поверењу захвалио. „Правила Хрватског Соколског Савеза“ и онако те институције не познају, јер своједобно нисмо хотимице у правила уврстили нити „зачасног чланства“, ни „зачасног старешинства“, пошто то не одговара соколском духу и оном Тиршовом геслу „ни зак ни слава“.

Др. Лазар Цар.

Жупа Босанско-Херцеговачка.

Скупштина српске соколске жупе б. х. У недјељу 27. о. мј. одржана је прва скупштина ове жупе, прва иза оних патња и мука, којима је српско соколство заједно са својим народом ступило слободу.

Скупштина је била посејена, што никад. Од 22 поново основана друштва 18 њих послало је своје делегате: Зворник, Мостар, Високо, Бања-Лука, Фоча, Сарајево, Тузла, Зеница, Бос. Шамац, Бос. Петровац, Билећа, Прњавор, Бугојно, Вишеград, Коњиц, Травник, Пурачић, Бос. Дубица, Бос. Градишка, овластила је делегата сарајевског сокола, да га заступа. Није послали делегата Бос. Нови, Приједор и Бијељина, али су поздравили бројавно скупштину.

Скупштину је створио Др. Војо Бесаровић, старшина жупе, и у свом лепом, исцрпном говору поздравио изасланике, истакао факат да ми ову прву нашу скупштину одржавамо у слободи заслугом

храбре српске војске, нашег дичног Регента Александра и велике старине Краља Петра I. Скупштина устаје и кличе: **Живели!** Даље је истакао како су најсветлије стране соколске историје исписане крвљу током овог рата. Соколство се може поносити својим жртвама палим за слободу. Спомиње јуначко дело и смрт сокола — **Хероја Мишка Јовановића** и **Вељка Чубриловића**. Скупштина кличе: „**Слава им!**“ Соколи су сачињавали један велики проценат међу велеиздајницима, подјевши све патње соколски. Лепа је кита соколова дала своје животе за слободу, борећи се у редовима добровољаца. Деље саопштава скупштини, да је одбор жупе 4. децембра 1918. на дан рођења принца Регента послао своју честитку, на коју је добио брзојаван одговор. Износи закључке конференције у Загребу, на којој су сва три брата савеза: Српски, Хрватски и Словеначки, створили један, онда закључак о проширењу побратимске мисли, оснивању радничких одељења и т. д. Позива соколе да са највећом устрајношћу и вољом приону уз соколски рад и да оне велике планове новог соколства учине делом. После кратког извјештаја тајникова и благајникова о броју друштава и већбача, о стању благајне, прешло се на трећу тачку дневног реда: предлози. Први један од најважнијих предлога био је предлог мостарског сокола о фузији са хрватским соколима и о брисању назива „Српски“. Мостарски соко држи, да би у овом питању, ако се препусти појединим друштвима, да они сами доносе закључке према својим приликама, да ће настати разројност, не једнодушност, што неби било никако соколски. Ови предлажу, да сва три брата савеза створе у овоме питању закључак, који ће се преко појединих жупа саопштити соколским друштвима а они га се онда, као соколи који имају једну вољу и једну мисао, морају држати. О овој ствари развила се је онда врло живахна и исцрпна дебата. Старешина жупе позвао је браћу делегате да се о овој ствари изјасне најискреније, јер се овђе ради о једној ствари, која се не прелама преко кољена, ради тога је потребно сазнати сва факта и околности с којима треба рачунати. Сви делегати били су за оснивање јединствених друштава, са именом Соко. На тај се начин отварају врата соколска свима честитим члановима нашег народа без обзира на племе и веру, и ствара се могућност оснивања општих народних друштава. Један мали део делегата изјавио је, да рачунајући са расположењем и приликама њихова мјеста не могу у име целог друштва дати дефинитивну изјаву, која би везала друштво, премда они сами лично гласају за мисао спровођења јединства соколског. У овој дискусији треба нарочито истакнути разлагања брата Чече Милића, који износи прилике и рад мостарског Сокола у своме погледу. У Мостару гђе је поцепаност и нетрпељивост била толико велика, ипак се је уз добру вољу и уз жртвовање и опраштање старих рана, могло учинити доста. Спомиње случај у Бијелом пољу код Мостара, гђе су православни и католици сељаци приредили заједничку забаву, прослављали Св. Саву, певали заједничке песме и

китили се заједничким тробојницама. На концу дебате уз.о је реч брат Стево Жакула. Рекао је отприлике ово: Кад соколи не би у с.о ме раду остварили мисао јединства, они би се изневјерили великој соколској мисли, коју су још давно записали на својим заставама. Признавајући идеју јединства као аксиом соколи су на својим слетовима иступајући заједнички као јединствено соколство ту идеју већ давно манифестовали. Пита браћу, шта би значило то, да сад скренемо с тога правца и да на првом соколском слету иступимо разједињени. Соколска мисао постала је државна мисао и тек сада треба да је још чвршће пригрлимо. Било би ружно и недостојно соколске части, да пред великим соколским сабором у Новомсаду, износимо ми наше ситне локалне разлоге, као наше мишљење о јединству соколства.

Закључено је да се ово питање изнесе пред соколски сабор у Новомсаду, који ће се одржати на Видовдан о. г. Закључци, који се тамо донесу нека буду обавезатни за свако соколско друштво у целој држави. Осим тога је закључено да сваки делегат обавешћује браћу соколе о овоме питању, јер су многе ствари зато мрачне, што их не објашњавамо и не осветљујемо.

Од важнијих предлога примљени су још и ови :

1. Трећи фебруар, када су пали као жртве аустријске тираније браћа Мишко Јовановић, Данило Илић и Вељко Чубриловић, уводи се као празник сокола у Босни и Херцеговини. Тај дан биће соколски помен овој тројици хероја, а осим тога и свим соколима, који дадоше своје животе за слободу. Свако ће друштво набавити слике ова три сокола-мученика. Уједно ће жупа у заједници са осталим културним друштвима и са породицама ових јунака предузети на себе пренос њихових костију у заједничко гробље.

2. Соколска друштва уводе Ђурђевски уранак. Овај стари народни обичај треба да се учврсти и популаризује.

3. У соколска друштва и у правила њихова уноси се оснивање побратимских секција, соколи именују своје поверенике — побратиме, који ће ширити побратимску мисао у селима. Одређује се да подмладак соколски мора бити организован у кола трезвене младежи. Рад и извађање у овоме правцу вршиће се у споразуму са Савезом Побратимства. Уједно је закључено, да се предлози соколским жупама односно савезима у целој држави, да оне зlude, који оснивају соколе по селима, упућују да то не раде, него да се обраћају на Савез Побратимства у Сарајево, па да траже упуте за оснивање Побратимства. Закључено је, још да се сва соколска друштва упуте, да приликом забава, сијела, слетова, зборова и т. д. не пију и не троше никаква алкохолна пића.

4. Соколска друштва ће у својој средини претресати питање о оснивању радничких одељења и о томе обавестити жупу. У народу је завладала мржња према раду, злуди непријатељски расположени према нашој држави бојкотују рад и ред. Соколи ће предузети на себе, да попуњавају ове празнине, ради којих застаје строј државног живота.

5. Соколи и соколска друштва преузимају на себе дужност: да угушују странчарство међу својим члановима, соко не смије бити поприште странчарске борбе и соко треба да својим радом покаже, како се у културним друштвима и раду уопште треба да нађу сви искрени пријатељи и борци за напредак народа.

Осим ових главних предлога усвојено је још много других, који раде на реорганизацији соколског рада, о држању стручних течајева, о ширењу „Соколског Гласника“, предлог о награђивању учитеља соколског подмлатка и т. д.

При концу је старешина Жупе предложио скупштини, да се са овога места пошаље брзојавни поздрав регенту Александру. Прима се са великим одушевљењем. На то је послан овај брзојав: Регенту престолонасљеднику Александру, Београд: Изасланици српских соколских друштава Босне и Херцеговине окупљени на својој жупској скупштини, првој, која се одржала у светлој слободи, коју нам донесоме сјајни успеси Ваше храбре војске, поздрављају одушевлено витешког Насљедника престола и првог сокола наше уједињене Отаџбине. — Српска Соколска Жупа бос. херц.

Задња тачка дневног реда био је избор одбора. У одбор су изабрани: Др. Војислав Бесаровић, старешина, Јово Поповић, заменик старешине, Стево Жакула, вођа, Милош Ђуран, секретар, Ахмет Татаровић, благајник, надзорници округа: сарајевског Др. Богдан Видовић, тузланског Јово Петровић, мостарског Чедо Милић, травничког Михајло Мариновић, бањалучко-бихачког Љубо Поповић, за ревизоре изабрани су Димитрије Матајић, Вјера Трифковић, Јово Лубура.

Уједно су изабрани делегати за Видовдански сабор у Новом Саду и то: Др. Војислав Бесаровић, Стево Жакула, Јово Поповић, Милош Ђуран и Чедо Милић. — Овијем је скупштина закључена.

Соко у Сребреници. У недељу 27. априла о. г. сенован је Соко у Сребреници, свесно и по одлуци уједињеног водства Југословенског соколетства. Омладина у крају, где је Аустрија највише харала, дословно клала и вешала, разарала и огњишта и животе — преполовљена и више не преполовљена омладина се та сабија у редове соколске. Међу њима је борац Јоза Илић јунак са Кајмакчалана и ветеран соколски од 1912. Он некад у четрдесет и некој години ступа први пут у соколску чету и вежба недељом (то је жртва за нашег паланчанина) у соколској дворани, што беше један подрум, где су се морала у месецу јануару остављати врата отворена, да би и дању могло продрети светло. Он, подстарешина, па старешина Саво Поповић, свештеник, па вођа Ристо Јовановић, и благајник Данило Петровић, пребегаше у Србију, односно Русију и ступише у српску војску. А кад пре тога вођу Риста Јовановића преместише као чиновника у Грачаницу — вођа главом постаде поп Саво, и би све дотле, док српске соколе не распустише и не позатвараше. И кога не би заболело, кад уништавају толиком љубављу свешћу и самопрегором створену

организацију, да помогне Србији ослободити и ујединити Српство. Онога дана кад је вршена конфискација соколске имовине, њен тадањи а и данас овде подстарешина Илић — плакао је. То беше Српки и Соко у Сребреници, кога кад посети у 1912. Мишко Јовановић, мораде оставити испраћен бајунетама и Сокола и град Сребреницу.

1914. Српска војска заузе Сребреницу, али се мораде повући. Тад грађани пребегоше листом у Србију, (у Бајну-башту, Ужице итд.) и у Први добровољачки одред Ужичке војске ступило је из самог места Сребренице 22 омладинца (од тих два муслимана).

И још се једном догоди да на међама нашег вјековног непријатеља примимо не изазов, него напад, мучки иза леђа и добровољачки одред са Дертвентске клисуре би пребачен Књажевцу. Започе очајно хрвање, а по том одступање где су наши добровољци под цену живота имали све издржати. Буду ли рањени и немогну ли одступити, непријатељ ће их масакрирати, заробити их — повешати, не престајаше но дужност понети крст на Голготу, кроз Албанију ка Крфу. У тој очајној борби падоше: Радован Јокић, Трифко Јовановић и Илија Јовановић соко, а кад војска с Крфа обновљена — васкрсла дође у Македонију, тада у херојској тежњи, да се задобије и парче земље Србије, падоше: Петар Петровић, Нико Јелкић, Свето Маринковић, Милош Гиговић соколи. Слава им! Остаци остатака хоће да документују, стварајући Соко, способност и вољу нације за рад и за прогрес.

Б о ж а Т о м и ћ.

Српски Соко у Бугојну. На главној скупштини нашег друштва која је одржана 2. фебруара 1919. изабран је нови одбор овако: Старешина: брат Александер Ђурендић. Замјеник старешине: брат Милорад Ђурендић. Вођа: брат Михаило Мариновић. Тајник: брат Ђорђе Топић. Благајник: брат Стево Вучић. Чувар: брат Ђорђе Ђурић. I. одборник: брат Мехмед Мутевелић. II. одборник: брат Гојко Бркић. III. одборник: брат Младенко Крстановић. Ревизори: I. ревизор: брат Драгутин Мичић. II. ревизор: брат Војислав Бранчић. III. ревизор: брат Тахир Чатић. — Здраво! За српски Соко у Бугојну. Старешина: Милорад Ђурендић. Тајник: Ђорђе Топић.

Према ејдничком закључку од 17. марта 1919. пошто брат А. Ђурендић није хтео да се прими дужности, то ће његову дужност вршити брат М. Ђурендић.

„Српски Соко“ у Бјељини, приредио је у недељу 11. маја у просторијама српске школе свој први „Јавни час с игранком“. Распоред јавнога часа је овај: 1. „Слободне веџбе“ изводе Соколови. 2. „Веџбе штаповима“ изводи мушки подмладак. 3. „Веџбе цветним луковима“ изводи женски подмладак. 4. „Веџбе копљима“ изводе Соколови. 5. „Веџбе лирама“ изводе Соколице. 6. „„Бокс“ веџбају Соколови. 7. „Веџбе на разбоју“ веџба први одео. Овај богато технички спремљен програм је за сваку похвалу. Знајући, колико је „Српски Соко“ у Бјељини за време рата patio на души и телу, знак је по овом раду — да дух нам је остао чврст

и јак уз сва напрезања непријатеља, да нас уништи. Братски
Здраво! Д. Б.

Српски Дом у Високом. Прије рата постајала су овђе у Високом три друштва и то: Пјевачко друштво „Милутиновић“, „Српски Соко“ и Читаоница. Наступом слободе сва су се друштва функционирала у једно под именом „Српски Дом“ и отпочели свој рад. Овом приликом основата је секција „Побратимства“. На скупштини државтој 30. марта о. г. усвојена су једна правила за сва четири друштва и изабрат је овај одбор: председник: брат Јосиф Плавшић; потпредседник: брат Саво Ристић; тајник: брат Душан Савић; благајник: Ђорђо Станишић; књижничар и прочелник читаонице; Драгољуб Жалица; прочелник пјевачке секције: Дионисије Плавшић; прочелник Сокола: брат Мирко Вукојевић; прочелник Побратима: брат Душан Савић; чувар: брат Симо Стјепановић; одборници: брат Манојло Илић, брат Јосиф Вукичевић, брат Остоја Васиљевић. — Примите српско поздравље! За одбор: Председник: Јосиф Плавшић. Тајник: Душан Савић, учитељ.

Соколско друштво „Душан Силни“ у Ужицу, отпочело је свој рад 1. марта ове године, после готово четворогодишње паузе. На дан 6. априла одржан је редован годишњи скуп и за дрштвене часнике изабрана су следећа браћа: за председника бр. Сима Јањушевић, за секретара бр. Остоја Василић, за благајника бр. Жика Радуловачки, за начелника бр. Јожа Јеханчка. У ширу управу изабрате, су и две сестре из женског одбора, и да би се још боље истакла равноправност жена у Сокол. друштвима, дато је њима право гласа на годишњим зборовима.

Број чланова, уписаних у марту и априлу, износи: чланова редовних 102, подмладка 93, мушке деце 156, чланица 34, жен. подмладка 43, ж. н. деце 125.

За станање Савеза Сокол. друштва Д. Силни, Хрват. Сокол. Савез и Словенске Сокол. Свезе, сазнали смо тек данас, када нам је донет 1. број „Гласника С. Х. С.“. Добро би било, да Управа С. Х. С. обавести сва друштва, па и она која још не раде, о стапању, да би се избегли неспоразуми.

За време аустријске окупације однето нам је и делом уништено све од справа што смо имали. Тиме нам је јако отежан рад у друштву. За то молимо бр. Савез, да нас извести, где би могли потребне справе јевтино набављати или мсже ли сам Савез, да нам их добави. Даље молимо, да нам се препоручи врело, где би могли набављати вебачке ципеле и одело, јер тога овде нема. Молимо да нам се шаље „Соколски Гласник“ у 10 примерака. — Са братским Здраво! Сокретар: Остоја Ва илић. Начелник: Јеханчка. Председник: Сима Јањушевић.

Жупа Крајишка.

Са скупштине! Соколске жупе Крајишке. Дана 27. априла 1919. одржана је III. редовна главна годишња скупштина Српске Сокол-

ске жупе Крајишке у Загребу. Присутно је 12 друштава, заступано по изасланицима, из Госпића су испричали одсуство, а друштва Петриња, Костајница, Вргинмост и Дубица још не раде.

Долазак у Загреб је стешчан, а за станове је велика неприлика, ипак су дошли бројни изасланици друштава ове жупе, знајући, да ово није она обична скупштина, какова је знала да буде у вријеме робовања нашега под власти А.-У. монархије. Претурене патње и тамновања освјезиле су наше силе, наш је поглед шири и ведрији, наша је снага подесетеростручена. Види се и осећа се то на свима. Радосна је то појава.

Прије саме скупштине одржана је сједница техничког одбора жупе, год предједањем вође жупе бр. Дра Метикоша. Саслушани су извјештаји, изнесени разни потребни предлози од стране Соколских друштава, расправљено је више важних предмета о раду ове жупе. Решено је, да се имаду оснивати чете сеских Сокола, по свим местима, а организацију имаду спровађати Соколска друштва по својој околици. — Док се не уведе заједничка команда и терминологија за вјежбање свих С. Х. С. Сокола, створена је команда, која ће се у нашим друштвима за сада провађати. Жупа ће свем друштвима послати по један примјерак ове команде.

У сред сједнице нашоао је као гост на скупштину жупе, брат Михајло Ковачевић, потпуковник, заповједник загребачког пука, наш мили старјешина славног Соколског друштва у Крагујевцу, са којим смо се задњи пута видели на скупштини Савеза С. Д. Д. С. у Крагујевцу, у марту 1914. Када се брат Ковачевић појавио сада међу нама много нас је обрадовао, јер је он Соко наш, међу првима, његово је име и Крагујевачког Сокола, много пажње изазвало и у „Дрвеној књизи“ аустријске дипломатије и у казним прогонима ради великаје прсти нашим Соколима за вријеме рата. — Брата Ковачевића је вођа жупе, као и сви изасланици друштава с њиме, ванредно срдачно поздравио. То је и у записнику сједнице констатовано.

На сједници техничког одбора жупе узело се у претрес неклико добрих предлога појединих изасланика друштава, питање сталнога путујућега учитеља Соколства, оснивање преходничког течаја, набава потребних одела за вежбање, уважање вежбања са пушком и гађања у нишан. Она друштва, која имаду вољу да уведу вежбања са пушком нека се јаве жупи, а жупа ће им све потребно прибавити, а и потребна упутства дати.

Једно друштво тражи посредовање код власти, да добије једну дрвену бараку за Соко, уступљено је старјешинству жупе, да ствар уреди. Загребачки Соко доноси предлог, да се у свим Соколским друштвима оснује културно просвјетна секција, да се наш рад прошири у овом погледу на што широј основи. Овај је предлог једногласно усвојен те ће се изнети на Скупштини, а образложити ће га бр. Богуновић.

Прије завршетка сједнице обављени су избори, те је за вођу изабран бр. др. Милан Метикш, а за замјеника његовога бр. Вељко Рајић, вођа загребачког Сокола, те за тајника бр. Јавко Љуштина.

На сједници смо дознали, да ће на скупштину доћи велики пријатељ наш генерал Божа Јанковић, а то је наше одушевљење ванредно повећало, јер су нама свима свети они часови прогона наших, када смо знали, да је наше Соколство било у вези са великим именом овога народнога нашега војсковође, који је стајао на челу Народне бригаде, а Соколски рад наш својски потпомагао. Сада је дошао међу нас он, наш слободитељ, да нас види и упозна, да нас упути и савјетује, да види наш рад и да га потпомогне, јер је тај рад потребан и користан за напредак народни.

Чланови и чланице Сокола у Загребу, изасланици свију наших Соколских друштава и изасланици Словенских Соколских друштава, који су као гости дошли на скупштину жупе, приредили су госп. генералу ванредно свечан и одушевљен дочек и поздрав у Соколани. Скупштина је жупе нарочито поздравила срдачним поздравом госп. генерала, преко старјешине бр. дра Срђана Будисављевића, који је пламеним ријечима истакао заслуге његове и храбре српске војске за наше ослобођење, затим велику његову пажњу и љубав за наше Соколство, а изразио је и наде наше и увјерење наше, да ће он и као Соко у будуће помоћи рад наш Соколски гђе буде потребно. Скупштина му одушевљено кличе: „Живио” и „Здраво”. Много око орсипа је суза радосница од превелике радости. Ми бивше робље аустријско, који смо на скупштинама Соколским виђевали полицајне органе и шпијуне власти аустријске, сада поздрављамо своје ослободитеље у својој средини, велики су то часови препорода нашега, а Соколи су свјесни тога.

Сиједи а јуначки старина генерал и Соко брат наш Божа очински нас поздравља, истиче тешке дане искушења народнога, тешке надчовјечне борбе јуначке наше народне војске за ослобођење и уједињење наше, истиче и рад наш Соколски, па вели: „Учинили сте што сте и колико сте могли.” Познато му је све што је рађено и колико је урађено, а познате су му и патње и прогони наших соколских старјешина и вођа. Његова је жеља, да се наше соколске организације Срба, Хрвата и Словенаца уједине, јер ћемо уједињени, бити јачи, а то ће народној ствари донети обиље успјеха и користи. Његове топле речи саслушане су ванредном пажњом а када је говор довршио, поново га је скупштина срдачно поздравила клицањем „Живио” и „Здраво”. Тада су му сви одасланици друштава приступили и пријавили се, а он се је са сваким братски руковао и поразговорио са неколико речи.

Брат генерал Божа Јанковић заузео је мјесто у средини предсједничкога стола, са десне му стране старјешина жупе бр. др. Срђан Будисављевић, а са леве стране потпуковник бр. Михајло Ковачевић, на десно и лево сједи остали часници старјешинства жупе, вођа, тајник и благајник.

Старјешина бр. 7 др. Срђан Будисављевић отвара скупштину са лијежим поздравним говором и извјештајем о великим промјенама и приликама г. 1914. и данас, изражава радост нашу на стеченој слободи. Његов говор је саслушан са много пажње и одобравања. Након тога прочитао је тајник жупе бр. Бошко Мештеровић свој извјештај. Из његовог извјештаја у главном вадино ово: 1. да су сва друштва ове жупе прије рата неуморно радила и да су се нарочито истицала и натјецала друштва из Загреба, Бјеловара, Госпића и Двора. 2. да је 6. маја 1914. свечано прослављено посвећење соколског дома у Двору уз присуствовање друштава из Загреба, Бјеловара, Глине, Петриње, Војнића, Дубице, Пакраца, Окучана и Нове Градишке и да је тај малени соколски храм најбоље јамство, да је здрава соколска мисао ухватила дубоки коријен у нашем народу; 3. да су јавне вјеџбе приредила друштва из Загреба, Пакраца, Госпића, Оточца и Дубице и да је била предвиђена за 28. јуна 1914. Видовданска смотра у Загребу, за 12. јула 1914. Слет Жупе Крајишке у Глини, те јавне вјеџбе за 20. јула у Петрињи, 6. септембра у Бјеловару и 27. октобра у Војнићу; 4. да међутим до тога свега није дошло ради познатог Видовданског осветничког атентата, који је повукао за собом у ратни вртлог цијелу Европу, а касније и цијели свијет; 5. да је наше соколство и ако је тек у развоју било, много допринијело Васкрсу наше слободе, Васкрсу Српског Соколства, а са њиме и Васкрсу братског Хрватског и Словеначког, те Свеславенског Соколства; 6. да су многа друштва ове жупе већ одмах иза ослобођења и без нарочитог потицања обновила и наставила соколски рад и да је жупа 10. фебруара о. г. са радом отпочела; 7. да је 25. јануара о. г. одржана у Загребу сједница главног Одбора Српског Соколства, а 26. јануара о. г. Југославенски Соколски састанак у Загребу, када је уједно основан Соколски Савез Срба, Хрвата и Словенаца и тиме ударен темељ уједињењу нашег троименог Соколства; 8. да је на том састанку закључено, да се на Видовдан ове године одржи први соколски сабор у Београду, гђе ће се уједно предложити наш соколски устав, те расправљати о уједињењу, обнови и реформи нашег Соколства; 9. да је већина друштава ове жупе већ обновила рад и да су на потицај жупе основана 2 нова соколска друштва и то у Плашком и Врховинама; 10. да ће жупа издати књижицу о палим и умрлим херојима — Соколовима ове жупе, као и о оној браћи, који су у легијама и српској војсци прољевали крв за наше ослобођење. Завршујући извјештај позива братска друштва на што интензивнији и јачи рад.

Иза тога извјестио је благајник Жупе брат Тоша Јањавин о материјалном стању жупе и позвао братска друштва, да чланарину тачно и уредно шаљу и да подмире још гасстали дуг од године 1914. Истиче у томе погледу друштво из Пакраца и позива, да га узму за примјер.

О техничком раду извјестио је опширно вођа Жупе брат др. Милан Метикош из Глине, спомињући нарочито наше многобројне излете у братску Словенију прије рата, стојећи већ тада на правом соколском и славенском становишту, на уједињењу нашег троименог народа. Упозорuje на огроман наш соколски рад у будућности, а нарочито међу нашим народом, који са врхом жељом очекује узвишену соколску идеју, као звијезду водиљу у његовом будућем раду, за напредак наше младе државе.

Највише се пажње скренуло на онај део извјештаја, гђе се спомиње колико је наших Сокола пребјегло из аустријске у српску војску, колико опет у југославенске легије, колико их је погинуло у борби за наше ослобођење. Истичу се и они Соколи, који су били гоњени по аустријским тамницама. Особито је био потпун и свестран извјештај тајника. Послије прочитаног извјештаја брата Стевана Тубића у име ревизора рачуна, даје се разријешница управи жупе, а сви извјештаји су примљени са одобравањем на знање.

Пригодом нових избора изабрани су једногласно у старјешинство Жупе: бр. др. Срђан Будисављевић за старјешину, бр. др. Милан Омчикус за замјеника старјешине, бр. Бошко Меншеровић за тајника и бр. Тошо Јањанин за благајника. Уједно је према предлогу техничког одбора Жупе за вођу изабран бр. др. Милан Метикош.

У управни одбор Жупе изабран је од свакога друштва по један члан у одбор, те један као замјеник и то: за Загреб: Душан Богуновић; Беловар: Димитрије Томић, Двор: Драган Бодловић; Плашки: Сава Косановић; Пакрац: Стево Зукановић; Окучане: Емил Мајсторовић; Оточац: Др. Ђорђе Бранковић; Глину: Др. Ђуро Сужјевић; Врховине: Милан Бракус; Нову Градишку: Јаша Милојевић; Војнић: Милан Милеуснић.

Након тога прелази се на установљење висине приноса појединих друштава Жупи, па је након кратке расправе решено, једногласно, да имаду у благајну Жупе, мјесечно, почевши од 1. Маја 1919. уплаћивати друштва ове приносе: Загреб по К 100, Бјеловар по К 40.—, Двор и Глина по К 30.— а сва остала друштва по К 20.—. Заостала чланарина од г. 1914. до данас имаде се уплатити тако, да свако друштво пошаље један овећи принос по својој снази и увиђавности, јер Жупа имаде велике издатке, па се мора помоћи. Друштва су позвана да донесу о томе решења што прије, и да заосталу чланарину одмах уплате.

Предлог о оснивању културно просвјетне секције у Жупи и у свим друштвима износи старјешинство Жупе, а образлаже га бр. Душан Богуновић овећим врло стварним извјештајем. У дискусији учествују бр. др. Јоца Хаџи, бр. др. Будисављевић и други, сви су сагласни да је ово једна велика потреба, а надопуна је на-

шега рада у народу. Усваја се предлог једногласно и изабире се посебни одбор од 10 лица, да се предлог и у живот спроведе.

У овај су одбор ушла браћа: Др. Дане Трбојевић, Љубомир Мрђеновић, Др. Јоца Хаџи, Ђорђе Гавриловић, Бешко Мештеровић, Душан Богуновић, Др. Бранко Мрвош, Мирко Дошен, Јанко Љуштина и Јосиф Вучковић.

Други је предлог старјешинства жупе био овај:

1. Скупштина поздравља и са своје стране усваја све закључке створене на састанку Српског, Хрватског и Словеначког Соколског Савеза, одржаном у Загребу 26. јануара ове године.

2. У извршењу тих закључака скупштина закључује, да се Жупа одсада има звати: „Соколска Жупа Крајишка“ са сједиштем у Загребу

3. Скупштина закључује, да Соколска Жупа Крајиника приступи у Соколски Савез Срба, Хрвата и Словенаца, па се о томе има извијестити савезна управа у Београду.

Предлог старјешинства жупе, потписало је седам друштава, а чита га тајник бр. Мештеровић. Образлаже га бр. др. Ђорђе Бранковић стварним изводима. Протупредлог износи бр. др. Милан Омчикус и вели, да он није против хрватском ни словенском имену, он је пријатељ народнога јединства, али не сматра потребним, да се мења име жупе за вољу Хрвата и Словенаца, којима је можда име српско заорно. У расправи судјелују и браћа Др. Срђан Будисављевић и потпуковник бр. Михајло Ковачевић, али за предлог старјешинства жупе, јер је предлог добар. Расправа је вођена врло живо и стварно но да је предлог дошао прије скупштине у невезану расправу био би прихваћен са свим гласовима, овако је решење донето са десет друштава, а три су гласала против друге тачке, а прву и трећу су тачку прихватила сва друштва једногласно.

На ову расправу утрошено је премного речи и аргумената Ево зашто:

Сви наши први људи поздравили су решење Соколског састанка од 26. јануара 1919. да се оснива од трију Соколских Савеза један, и то Савез Соколски Срба, Хрвата и Словенаца у Београду.

Када одобравамо овај Савез, онда одобравамо и „Жупу Срба Хрвата и Словенаца“, а према томе доследно и „Соко Срба, Хрвата и Словенаца.“ То је јасно. Или обратно, када Соко у Плашком и Соко у Врховинама приступи „Соколској жупи Крајишкој у Загребу“ а ова „Савезу Соколском Срба, Хрвата и Словенаца у Београду“, онда је јасно, да је и „Соко“ и „Жупа“ (као и Савез) Срба, Хрвата и Словенаца. Али зашто се онда зове само „Соко“, а не „Соко Срба, Хрвата и Словенаца“ тако је мене упитао један изасланик. Ево зашто: У Љубљани нема ни Срба ни Хрвата, (пријера ради, мисли се на поједине народне племенске масе), у Кра-

гујевцу нема ни Хрвата ни Словенаца, у Клањцу нема ни Срба ни Словенаца, па да се не употребљава за свако друштво непотребан дугачки назив „Срба, Хрвата и Словенаца“ решено је, краткоће ради, да се зове „Соко“. Не одричу се словенски соколи у Љубљани тиме свога имена, нити српски у Крагујевцу, нити хрватски у Клањцу — свога. То је неискривно сваћање. Пошто сва друштва спадају у Савез Соколски Срба, Хрвата и Словенаца, а то је главна репрезентација наша Соколска, онда се види, да се Срби не одричу свога имена никоме за вољу, него се само спроводи начело, прихваћено 26. јануара 1919. у Загребу, оснивањем Савеза Соколског Срба, Хрвата и Словенаца у Београду, у појединостима, код друштава и жупе. Ко је дакле прихватио прву и трећу тачку наведенога предлога, тај је по логичном сваћању прихватио и другу тачку, и ако је гласао противно.

Друго је дакако сваћање оних људи, који неодобравају ни оснивање Савеза Соколског Срба, Хрвата и Словенаца у Београду, њихово нас сваћање, у својим конвенцијама, не занима, јер такови засада нису у Соколским редовима нашим, а неће ни бити. И брат генерал Божа Јанковић рекао је на овој скупштини, да треба спровести јединство и уједињење свију наших Сокола, Срба, Хрвата и Словенаца, јер ћемо онда бити јачи. Тако мисле сви наши најбољи људи. Зато браћо посветимо овоме питању више пажње и разумијевања, напосе у мањим мјестима, гдје доста имаде неписмених беспослица, који на Соко нападају, само да се инате.

Генерал Божа Јанковић у своме говору скренуо је пажњу и на Сооске Соколе, на важност вежбања са пушком, напосе на вјећбу гађањем у нишан. Соколска друштва нека према својим приликама настоје што пре и о овоме повести расправу и донети решење, а када приме све потребно од Жупе, нека раде на оснивању Сооских чета Соколских, нека уведу већбу са пушком и гађање у нишан. Чланом Сооског Сокола треба да буде већ и сваки момак од 16 година даље. Културно просвјетне секције Сок. друштава нека оснивају читаонице и књижнице те земљорад. задруге, нека држе јавна предавања итд. Скупштина Жупе трајала је од 10 сати пре подне до 11½ сата по подне. Соколска музика је врло добро одсвирала и код доласка и код одласка бр. генерала Боже Јанковића, све три народне химне.

После скупштине пошли су сви учесници на заједнички ручак, у рестаурацију „Коло“ гдје је бр. др Срђан Будисављевић старјешина Жупе, у сред лијепога распосежења, поздравно нашега правога Сокола, јуначкога владара, регента Александра, што је са особитим одушевљењем и клицањем попраћено.

У вече било је у Соколани — Соколско вече. Велика дворана Соколани била је препуна. Дошли су одасланици соколских словенских друштава (Брежице, Кршко и Рајхенбург) и Хрв. Соколских друштава (Вараждин, Загреб) и одасланици разних друш-

тава наших. Први дио програма сачињава јавно вјецбање, а други дио игранка. На јавној вјецби учествују друштва Загреб и Бјеловар. Програм је биран: 1. на справама, Соко Беловар ради на разбоју, а Соко Загреб на вратилу. Оба друштва су изаслала своје најбоље вјецбаче, а ови опет изводе своје најтеже саставе, види се додуше, да је ово прво наступање иза рата, јер нема система у избору вјецба, али са вољом се ради, а то се признати мора. Остало ће све доћи са временом. Послије тога радили су просте вјецбе Бјеловар — словенску, а Загреб српску, са члановима. Иза тога радиле су чланице из Беловара словенске просте вјецбе чланица, а чланови загребтани српску вјецбу палицом, са слета у Загребу 1911 год.

Све су вјецбе добро изведене, али овај пута је бољи дио програма испунио Српски Соко из Бјеловара. Заслуга је то у првом реду бр. Крајновића, као учитеља.

Цјевачко друштво „Балкан“ отпјевало је са својим херојским збором „Хеј Трубачу“ ванредно добро, а и пар других лијепих пјесама. Лијепа је намисао Сокола у Загребу, да се брине и за народну нашу пјесму, јер тиме се прог м Соколски много употпуњује.

Загребачки Соко, прво је наше друштво у жупи, а могу рећи и у Савезу нашем. Његова одлична преходница, у којој су браћа Рајић, Љуштина, Милић, Ђелап, Богуновић, Мештеровић јамчи нам за успјешни даљи развој овога друштва. Требало би поради, да брат Франта Хохман дође у Загреб, барем на неко време, он би са овом преходницом могао много тога створити за унапређење нашега Соколства у опште.—Загребачки Соко имаде данас преко 700 чланова, више дакле него сва Крајишка жупа у г. 1914.

Све то, сада иде снажно напред, тако и треба, то је снага наша. Спремајте се за славу нашу, за наш — Видовдан!

Соколи — Здраво!

Г л и н а, 29. 4. 1919.

Др. Милан Метикош.

Главна Скупштина „Српскога Сокола“ у Загребу. У недељу 13. априла т. г. одржала се иза пет пуних година главна скупштина „Српскога Сокола“ у Загребу.

У 3 сата по подне скупио се у соколани велики број чланова и чланица свију категорија, које је старјешина бр. др. Срђан Будисављевић отварајући скупштину поздравно топлим ријечима, истакнувши све важније моменте друштвенога живота од 1914. овамо, нарочито тешке прогоне уперене против српског дијела нашега народа и његова соколства, које је било почетком рата распуштено. Судбина је намјенила, да баш он, који је примио одуку полиције о распусту друштва, у положају повереника за унутарња дјела изда ријешење о обнови друштва.

Иза тога се прешло на дневни ред у коме је тајник бр. др. Бранко Мрвош последије прочитаног записника гл. скупштине од 1914. реферирао о раду управнога одбора од 1914 године овамо.

У свом реферату изнио је детаљније у главном бањски — пропагандистички рад друштва, који је 1914. до рата био ванредно интензиван на свим линијама, и у соколази и ван ње, на вјецбама, сабавама, излетима и слетовима.

Како је значајка соколскога рада прије рата била јачање моралних и физичких снага народних, за велику борбу — за ослобођење, то је и читав рад друштва био у главном око тога момента концентрисан, па је у реферату јасно изнесен.

Осим тога прешао је најважније догађаје за вријеме рата, по томе се потање осврнуо на најновије дане иза преврата, након кога се опет развио рад друштва још живље и снажније, него ли прије.

Иза тога извјестио је благајник брат Тошо Јањанин о финансијалном стању друштва, изнијевши податке о примцима и издацима.

У даљој тачки дневнога реда извјестио је брат Вељко Рајић о техничком раду друштва.

Та страна, главна полука друштвеног рада, који је давао народу здраве и свјесне јединице, физички и морално спремне за велику борбу, која се спремаше, била је снажна. Манифестовала се у бројним иступима у јавности, академијама и вјецбама код куће, на вјецбама и слетовима — вани прије рата, а за вријеме рата дала је јуначкој српској војсци велики број добровољаца, који пребјегоше из редова тиранских армија, да изврше своју народну дужност у редовима бораца за слободу. Тако је прави соколски народни рад у нашем друштву дошао у овом великом рату за слободу до правога изражаја.

Иза преврата се технички рад друштва размахом ванредном снагом на свим линијама.

Послије реферата вође прочитао је ревизор Сава Узелац извјештај ревизионалнога одбора.

Све извјештаје примила је скупштина без примједбе с одобравањем на знање.

Код задње тачке дневнога реда — предлози управног одбора и чланова друштва — прочитан је предлог брата Николе Чепинца и другова — о промјени друштвених правила.

Предлагач је свој приједлог, који се у главном креташе око промјене имена друштва у „Соко“ у Загребу, мотивисао као логичну конзеквенцу идеје народнога јединства С. Х. С. која је изражена у нашем уједињењу политичком, па ју треба провести и у културном социјалном правцу, имајући пред очима традиције соколскога рада, које су од почетка за тим тежиле, па их сад ваља и провести.

Осим тога је истакнуо, да ознака народног имена, код поје-

диних соколских друштава, соколства чешког, пољског, словеначког, па и српског у Србији, није означена, већ само код назива савеза појединих соколстава, тако да се поједина соколска друштва н. пр. код Чеха зову: „Teloživna jednota Sokol“, док се савез назива „Česka Obec Sokolska“.

Код нас је међутим народно име истакнуто и код друштава, и то зато, да се народно име, које је власт негирала, афирмира. Сад, кад смо слободни, нема потребе афирмације народног имена у нашој народној држави С. Х. С., у којој је уједињен читав наш народ, па и народна друштва немогу бити него ли народна, што је само по себи јасно.

Но међутим у нашем Соколском Савезу Срба, Хрвата и Словенаца, долази до изражаја и народна ознака једнако тако као и код осталих братских славенских соколстава.

Развила се послје тога жива дебата, након које је приједлог брата Николе Чепинца и другова примљен и изражен у слиједећем закључку:

1. Скупштина Српскога Сокола у Загребу, одобрава и са своје стране усваја све закључке донесене на састанку српског хрватског и словеначког соколског савеза одржаног у Загребу 26. јануара 1919.

2. У извршењу тих закључака скупштина закључује:

а) да се име друштва промијени тако, да § 1. друштвених правила гласи: „Друштво се зове „Соко“ у Загребу.“

б) да се § 2. правила измијени тако, да гласи: „Сврха је друштва неговање и промицање гимнастике и друштвеног живота међу Србима, Хрватима и Словенцима у Загребу“.

3. Овај закључак има се ставити до знања Српској Соколској Крајишкој жупи у Загребу.

Скупштина је закључак поздравила са бурним одобравањем.

Послије тога се прешло на избор старјешине, подстарјешине, управног одбора и ревизора, па су тајним гласањем изабрани: Старјешина: Др. Срђан Будисављевић; подстарјешина: Исо Сомборски, управни одбор: Ђорђе Ђелап, Тошо Јањанин, Јанко Љуштина, Душан Богуновић, Бошко Мештеровић, др. Бранко Мрвош, Илија Вурдеља, др. Ранко Зец, Душан Жестић и Вељко Рајић; Замјеници: Франце Здолшек, Драгутин Баки и Јосиф Вучковић; Ревизори: Саво Узелац, Бранко Стојановић и Јован Калентић.

Старјешина др. Срђан Будисављевић захвалио се чланству на избору у име своје и одбора, па је истакнуо велике задатке соколства у обнови нашег народног живота, у етичном, карактерном и физичком одгоју нашега народа, изразивши наду, да ће наше соколство, које је извршило своју народну дужност у борби за ослобођење, наставити свој рад на израђивању плодова ослобођења.

На то је скупштина закључена.

Примјер „Сокола“ у Сарајеву, слиједио је сада „Соко“ у Загребу, показавши тиме доследност свог соколског рада и традиција својих, схвативши исправно потребу јединствене народне организације.

Др. Б. М.

Српски Соко у Оточцу изабрао је за старјешину Дра Ђорђа Бранковића, замјеника старјешине Мила Хинића, вођу Божићара Диклића, тајника Неђелка Орлића, благајника Николу Дучића, у одбор: Манојла Маравића, Ђуру Мијоковића и Јована Љубо-братовића, за замјенике: Павла Варду и Марка Дуганџију. Друштво има 45 чланова, од којих 15 вјецбача, те осим тога 60 мушког и 20 женског подмлатка. За време овог рата умрли су, односно погинули: браћа Раде Мушкиња, Васо Цигановић, Петар Маријан, др. Никола Марковић, Милош Милеускић, Ђуро Грозданић, Драган Белобрк, Петар Бабић, Гецо Ђурчић, Данило Дробац, Адам Бродић, те утемељачи са стране Душан Грозданић из Дољана, Гецо Огривовић из Глине и Милан Тркуља из Госпића. У српској војсци борили су се као добровољци: Васо Орлић, Ђуро Пејновић, Стојан Огривовић, Милан Олбина, Стојан Хркаловић, Никла Хајдуковић, Душан Кокотовић, Пајо Огривовић, Марко Ђујић и Ђуро Рапаић. Иза рата приступили су као утемељачи: браћа Петар Вујновић, парох у Брлогу, Јово Врзић трговац у Брлогу и Милош Зорица из Оточца, који је осим тога дао и прилог од 154 круне. Ово соколско друштво показује велику вољу и соколско разумијевање, а познавајући старјешину брата Бранковића и вриједног тајника Орлића увјерени смо, да ће у брзо вријеме бити једно од првих друштава наше жупе.

Српски Соко у Бјеловару јавио је, да су за вријеме рата погинула ова браћа и то: брат предњак Милан Савић, брат Јован Саграк и брат Данило Радаковић, док су се у легијама и српској војсци борили: брат Владимир Васиљевић, Александер Жижка, Младен Марчетић, Јован Драгојевић и Пајо Текаић. Друштво броји 182 члана и најјаче је друштво иза Загребачког у овој Жупи.

Српски Соко у Бјеловару наступио је 27. априла са одјељењем чланова и чланица у Загребу и побрао је огроман успјех. Беловар је радио и прије рата својски и одушевљено, а изгледа, да ће тај рад сада потенцирати. Ово је друштво приредило у Бјеловару 5. о. мј. забаву са јавном вјецбом, која је како чујемо изврсно успјела. О њој опширније у слиједећем броју, када добијемо извјештај. Ово ће друштво по свој прилици на други дан Духова одржати Велики јаван час, а исти би се дан имала одржати и сједница Жупског Управног и Техничког Одбора.

Српски Соко у Новој Градишци изабрао је за старјешину брата Милivoја Млађана, за замјеника: Андру Фрушића, тајника: брата Владу Војновића, благајника: Светислава Огорелицу, за вођу: брата Милана Раушевића, у одбор: браћу Александра Николајевића, Јашу Милојевића, Милоша Младеновића, а за за-

мјенике : браћу др. Симеона А. Живковића и Ћуру Петрића. За ревизоре изабрани су Антун Урбан, Михаило Пауковић и Светозар Докмановић. За време рата умрла су : браћа Стево Дугалић и Никола Вилић, а погинуо је брат Стојко Ковачевић.

У српској војсци борио се брат Томо Чавић, а у легији брат Андрија Теодорчевић. Друштво има 4 утемељача, 76 потпомажућих и 32 извршујућа члана. У изгледу је јак напредак овог нашег агилног друштва

Српски Соко у Двору, приредио је на Ћурђев-дан (6. маја) 1919. у просторијама „Српскога Сокола“ забаву са игранком, уз заједнички рад тамошњих Хрвата и Срба. Пошто је тога дана храмовска слава, одржана је истога дана јавна вежба на пространој ледини покрај цркве. У јавној вежби суделовао је Српски Соко из Бос. Новога са својим члановима и чланицама. Прсте вежбе (српске) вежбао је 20 чланова. 10 чланова вежбао је на справама а сестре из Бос. Новога, изашле су са веома добром увећаном простом вежбом. На јавној вежби било је присутно око 2000 душа. У вече је била забава, на којој је иступила певачка секција „Српскога Сокола“ у Двору, под хороводством бр. Ћуре Грубора са две тачке. Приказали су комад : „Пљусак“ од Петра Петровића. „Српски Соко“ у Двору и пре рата соколски је радио и стварао, па се надамо, да ће наставити рад у духу онеме, којег захтевају данашње друштвене и политичке потребе нашега народа.

Д. Б.

Српски Соко у Костајници, одржао је главну скупштину 21. априла 1919., на којој је бивши старешина др. Ж. Драгојловић, развио будући рад „Сокола“ те питао присутне, дали ће „Соко“ наставити рад или не. Једногласно је закључено, да се настави рад, и да се изабере привремени одбор, који да спреми све што је потребно, да рад новом снагом отпочне. У привремени одбор изабрани су : браћа Јован Рајачић, др. Ж. Драгојловић, Саво Ћустибег. На првој одборској седници претресало се питање јединства „Сокола“. Створен је закључак да се ради у том правцу. Приметили би браћи, да се мане ситница. Јесмо ли уверени у снагу и морал идеје, онда нас се не тиче средина и околица у којој се крећемо. Сетимо се мале Србије — како има велику душу и опрашта ситне ствари — због будућности. Будимо уверени, да чинимо добро — па напред — рушимо што не ваља — а прикупљајмо се сви — који једнако мислимо и радимо без обзира дали смо Хрвати, Срби или Словенци. У нови управни одбор изабрани су : старешина др. Глиша Тадић, подстарешина : Илија Вранешевић ; тајник : Јово Марјановић ; благајник : Саво Ћустибег. Одборници : др. Војо Кеџмановић и Никола Бродић ; вођа : Никола Ћустибег. Симпатично је, да се је „Соко“ из Бос. Костајнице и Хрв. Костајнице сдружио. Аустрија нас делила рекама, а ми ћемо се делити идејама. Здравом!

Д. Б.

Соко у Врховинама основан је 30. Марта о. г., те је изабрао за старјешину : брата Тошу Делића, за замјеника : Михајла Шумоњу, за вођу : Милана Бракуса, за тајника : Јову Буњевца а за благајника : Дану Грбића. Сав се је наш тамошњи народ загријао за соколску идеју, те је оправдана нада, да ће ово наше најмлађе друштво већ у скорој будућности показати добре резултате. Ствар је из почетка тешка поготово у ово вријеме, када се не могу набавити ни одијела вјецбача, ни ципеле, ни справе и т. д., али ће се све то већ у најкраће вријеме поправити, а дотле ће се одлична управа овог новог нашег Сокола својски заузети за соколску мисао, приређивањем сјела, предавања, излета и т. д. Напред само браћо, јер у напретку Соколовства, лежи и напредак нашег народа.

* * *

Друштва која још нису послала извјештаје, нека их одмах Жуши пошаљу. — Друштва из Петриње, Дубице и Вргинмоста, нека јаве, у чему зашће ствар, да друштво још није отпочело са радом. Војнић и Кореница само су још на папиру, па се мора и ту живље са радом отпочети. Сва ова друштва као и Госпић нека минирају по једног брата за Управни Одбор Жупе и по једног за замјеника. Браћо! Скрајље је вријеме, да се отпочне живље радити. Видовдан је већ скоро ту и наш први соколски сабор не смије нас Соколове затећи неприправне. Стога на посао! Здраво!

Ж у п с к и.

Hrvatski Sokol u Zagrebu održao je 11. o. mј. izvanrednu glavnu skupštinu, na kojoj je na predlog brata Luke Radovinovića sa velikom većinom glasova donet zaključak, da se ime društva promijeni u »Sokol u Zagrebu«, te su prema tome promijenjena i društvena pravila. — Time je udaren novi kamen temeljac zbliženju i ujedinjenju našeg Sokolstva, jer samo na takav način možemo zbrisati i zadnje tragove onog od strane Austrije umjetno provociranog razdora i nesloge. Naš sokolski Vidovdanski sabor, zbrisaće sporazumno i bratski i sve ostale razlike i imaćemo osim jedinstvenih društava i jedinstvenih župa i jednaku terminologiju i jedno odijelo i jedne znakove i jedan jedinstveni a prošireni sokolski rad. Ipak ima nešto, što moram kao pravi Soko zamjeriti skupštini bratskog Hrvatskog Sokola. Prije nego li se je naimе прешло на гornju најглавнију ствар, расправљало се је на дуго и широко, како има нови Ујединјени Sokolski Savez да се зове, да ли се досаданји Savezi i sokolske institucije имају да распусте, гдје мора бити сједиште Sokolskog Saveza, који би се тек имао основати, да се имају увести заједнички преходнички течајеви и т. д. и т. д. једном ријечи сва сила питања и sokolskih problema, који никако не спадају у компетенцију једног локалног друштва. Увјерен сам, да се nije hotимце hteo избјећи закључак Srpskog, Hrvatskog i Slovenačkog Sokolskog Saveza од 26. јануара о. г. и да се је неhotице или ради незразумевања заборавило, да је према закључку те конференције

osnovan Sokolski Savez Srba, Hrvata i Slovenaca i da taj Savez de facto od 27. januara o. g. postoji i da funkcioniра. Krivo je svakako nerazumijevanje zaključaka te sokolske konferencije, pa ne bi škodilo, da mnoga braća pročitaju br. 1. Sokolskog glasnika, u kome su rad i svi zaključci te konferencije tačno iznešeni. Pa kad stvar zaista već tako stoji i koja se barem do našeg Sokolskog Sabora neda više promeniti, onda je uzaludna svaka debata i diskusija o svemu gornjem. Zašto uvlačiti jedan haos u sokolske redove, kad je stvar tako jasna? Sokolski Savez Srba, Hrvata i Slovenaca postoji i postojaće hteo to neko ili ne hteo. I ostali Sokolski Savezi još postoje, da sve svoje poslove srijede, da potaknu sve župe i sva društva na obnovu zamrog rada, a sve ostalo do u najmanje sitnice biće riješeno na Sokolskom Saboru, koji će se 28. juna o. g. održati. Samo volje, zajedničkog shvaćanja i ozbiljnog rada, pa će naša uzvišena sokolska ideja doći u našem narodu do onog razumijevanja, koje ona i zaslužuje. Uživao sam juče na skupštini, jer sam uvidio, da veliki dio braće Hrvata potpuno shvaća sokolsku ideju i shvaća, da smo mi Hrvati, Slovenci i Srbi zaista jedan narod, jer samo ujedinjeni možemo odoljeti svemu onome, što se našem ujedinjenju a prema tome i sokolskoj ideji protivi. Šta me još više veseli jeste ta činjenica, da je predlog glede promjene imena bio na dnevnom redu već i na zadnjoj glavnoj skupštini i da je tada svečano propao, dok je juče od 312 glasova bilo tek 20 protiv predloga. Jedan je to osobiti uspjeh u historiji našeg daljnog sokolskog razvoja. — Osim toga primljen je i predlog, da se oba zagrebačka sokolska društva ujedine pa i to moram sa radošću istaći, i držim, da nije daleko čas, kada će i to biti sokolski i bratski sprovedeno. Samo volje, iskrenog shvaćanja i ozbiljnog rada i ne postoji tada ni najteži problem, koji ne bi moglo naše svjesno Sokolstvo riješiti. — Na samom početku skupštine donijet je i zaključak, da se članarina ima od K 12.— na K 24.— godišnje povisiti. I to je nužno, jer naše Sokolstvo čeka ogromna zadaća u budućnosti, koja će tražiti i velikih materijalnih žrtava. — Da ste mi zdravo!

Zagreb, 12. maja 1919.

Boško N. Mešterović.

Југославенски слет у Чаковцу 4. маја ов. г. Повраћа се соколски живот. Враћају се дани соколскога рада, који су 1914. након Видов-дана прекинути. Друштва обнављају свој рад, поставља се „Сokolство“ на нов темељ — све букти снагом и животом. Верујући да тек постаје рад „Сокола“ потенцираном снагом радимо и стварамо. Састају се соколски радници који су телом четири године били далеко један од другога, али душе заједничке, и мисли „Сokolства“ која нде је вазда духовно спајала. Колико нам је мило, да опет можемо сви ми, који смо мислили да се никад и никад више нећемо видети, опет сретати, стиснемо руку и љубимо се. Ето у том лежи и

снага слета, а ако је слет у крају, који је пре кратко време био у рукама наших непријатеља — онда тај слет добија значење јаче, јер „Соколи“ долазе у крај, где је свест услед силнога притиска и пропаганде Мађара успавана. Тај је крај Међумурје. Отићи брзату, показати му снагу и побратити га, у живот дигнути му свест, да они крајеви никад више неће бити туђински, показати му, да сведе постају један народ, била је главна сврха слета. У том духу је био срганизован слет од наши људи у Чаковцу и од нас, који смо пошли тамо. Ово је први слет, који проведен је потпуно у духу нар. јединства. Нигде ни на једном месту, ни у поворци, ни у говору, није било иетицано националнога имена, сваки рад, говор, манифестација, песма, била је у духу нар. јединства. У том правцу рад интелегенти и прваци наши у Међумурју. И како је год данас успавана национална свест, тако ће у најкраће време, да се створи здрава свест народа, способна да ствара нешто позитивно. На слет су дошли Словенци, Хрвати и Срби. „Соко“ у Загребу, пошао је у суботу у 4 сата, заједно са „Јуном Фономом“ и „Хрв. Сок. Савезом“ на челу са старешином др. Лавом Мауром, влаком у Вараждин. Од „Скокоскога Савеза Срба, Хрвата и Словенаца“ пошао је старешина бр. Ђорђо Паунковић из Београда. С нама су ишле фанfare горњих друштава. Дошли смо касно у Чаковац. Ту нас је поздравео старешина „Југославенскога Сокола“ бр. Богдан Ковачић. Чекамо Словенце“. Дођоше они на челу са војничким музиком. Настаде једно грмко „На здар“! Браћа се саетају, али не као пре, него као слободни грађани у својој слободној држави. Бијасмо смштени у школама. У јутро рано пробуди нас знак соколске трубе. Скуписмо се пред зградом котарске области. Сад спазисмо, да је град сав скићен зеленилсм, на кућама вију се народне заставе, на свима јавним уредима и зградама хрватски написи, па и имена трговаца Мађара написана хрватским језиком. Из кућа богатих — Мађара опазаш како иза застора вири по које Мађарско лице, бојажљиво — знајући колико су јада надели нашем народу. А ми весели, смјемо се, поздрављамо, фанfare свирају, слаavimo васкрс нашега народа. Идеја правде победи — идеју неморала. Око девет сати дођоше „Словенци“ из Љубљане и оближњи места. Поздрависмо се соколски „На здар“! Старешина В. Ковачић поздравео уједињене Сокола, као носиоце идеје нар. јединства, који ову идеју рсалино провађају. На његов поздрав одговорно је старешина „Савеза Срба, Хрвата и Словенаца“ бр. Ђорђо Паунковић, рекавши да само уједињено „Сокелство“ може да испуни ону задаћу, коју у њега народ полаже. После тога врстасмо се у поворку. Напред иђаше одио коњаника и пешака српске војске, цивилна друштва, јашњачки одио „Хрв. Сокола“ из Загреба носећи српску-хрватску и словенску заставу. Пред „Соколима“ који су сви без разлике нације ишли заједно у четама ишле су соколске фанfare. Путем, куда је поворка пролазила стајали су редови народа, свечано обучени, али још увек мирна погледа. Соколска поворка је дошла пред зграду кот. области.

„Соколе“ и остали народ поздравio је цив. повереник за Међумурје бр. др. Иван Н. Новак, нагласивши значај досласка „Сокола“ у Чаковац. За време његова говора, у коме је описао муке народа, опажало се много суза на присутним тежалпима. Њему је одговорио др. Лав Мазура. На великом тргу, отпевало је пев. друштво из Вараждина Зринско-Франкопанску химну. Одатле смо ступали у град Зрински и Франкопана. Упут упада у очи списменик Зринскога и Франкопана, кога су Мађари подигли. У граду је зем. школски надзорник др. С. Чајковац одржао реч о историји рада и живота Зринскога и Франкопана. Изнад редова „Соколова“ упада у очи легија југославенских добровљаца у Међумурју, на челу са својим вођом, једним симпатичним Хрватом Далматинцем. Много пута сам их гледао, сасјено раде веџбе с пушком, капа им соколска с тробојком према народности. Има их око 80, а већином су Далматински Хрвати и Срби. Из града растадосмо се, на ручак. Неки део „Соколова“ оде на ручак код цив. повереника др. Новака. На ручку је изречена здравица краљу и престолонаследнику. После ручка у 4 с. започела је јавна веџба, на пространој ледиви покрај препарандије.

Први иступише Словенци. Извађали су прсте веџбе са IV. бечког слета. Извађала је жупа у Цељу. Подмладак у Чаковцу иступио је са прстом веџбом. „Соколи“ из Загреба иступише са веџбу с батинама. За тим су иступили: предначки одио „Хрв. Сокола“ у Загребу, „Хрв. Сокола“ из Вараждина, који су радили на разбоју, а „Соколи“ из Загреба на столу. Чланице „Хрв. Сокола“ из Загреба иступиле су са веџбом са Краковског слета цветним луковима. Дозлази најмилија тачка. Брат Стане Видмар, наш омиљели „Соко“ који је своје „Соколетство“ показао и у срп. војсци, иступа са узорним одељењем Словенске Соколске Свезе. О њима може да се говори само похвално. Мили су нам многи чланови тога одељења, кад су „Соколи“ у сск. оделу, кад су у одори срп. војника као борци. Стисак руке, тражење њихова друштва, била је наша хвала Соколим борцима. Након веџбе, ухватисмо коло, одведосмо га кроз град играјући, певајући, у јутро одсемо својим кућама, остављајући миле Чаковчане и онај добри народ, свесни да опет учинисмо добро дело у историји нашега „Соколетства“. Здраво!

Д. Богуновић.

* * *

Svoj braći koja sudjelovaše na narodnoj slavi za osvješćivanje o narodjivane nam braće u Međumurju Jugoslavenski Sokol u Čakovcu ostaje vazda haran. — Računajte vazda na nas! Starosta : Mr. B. Kovačić, tajnik : Kuntić.

POBRATIMSKO-SOKOLSKI TEČAJ, prvi iza rata, dovršen je 16. o. mj. Sudjelovalo je na njemu 14 mladića, među kojima je bio i 1 musliman. Svrha ovog tečaja bila je, da se odgoji nekoliko mladića, koji bi bili pioniri i rasadnici zdravog narodnog odgoja, tog prvog i najglavnijeg načela svakog napredka rada. Tečaj je zaključen uz sudjelovanje nastavnika, ispred kojih su se br : Stevan Žakula i dr. Vojislav Besarović oprostili sa djacima i pozvali ih, da ovo znanje koje su stekli ne ostane zakopano u njima, nego da ulože sav svoj trud pa da najprije svoj način života i rad udese prema poukama, koje su im ovdje date, a onda da za ovu stvar zadobiju svoju okolinu.

(Jugoslavenski List).

TRI SVETLA GROBA. 27. travnja o. g. su se pre podne sastali srpski sokolski predstavnici iz svih krajeva naše uže Otadžbine i održali svoju sokolsku skupštinu, prvu posle svih onih poznatih progonstava, tamničenja i mučenja, prvu u slobodi, za kojom su uvek čeznuli i za koju su se uvek zalažali. Povodom te skupštine hoćemo da istaknemo jedan lep i patriotski čin naši Sokolova.

Na skupštini je Starešinstvo Župe iznelo predlog, koji je bio jednoglasno usvojen, da od sada sva srpska sokolska društva u Bosni i Hercegovini proslavljaju svake godine parastosom i svečanim geslom dan 3. februara kao dan uspomene na svoja tri brata i Sokola, koji za slobodu položise svoje mlade živote. A da toj pošti svojih herojskih drugova dadu odmah i vidna izraza, pozvalo je Starešinstvo Župe sve prisutne sokolske izaslanike, da sa članovima i članicama sarajevskog Sokola obidju svetle grobove svoje braće Miška Jovanovića, Veljka Čubrilovića i Danila Ilića.

U tri časa posle podne videli smo četu Sokolova i Sokolica kako kreće u Koševo i kako se daleko, u zabačenom kraju, pod blagom podinom brežuljka, svrstava u okrug oko jednog širokog, nepobusanog, trokrstog groba. Duboko ganuti celivali su krstove i stajali oko te večne kuće, gde počivaju žrtve mrskih tirana, koji nisu nikad znali šta znači reč sloboda i koji nisu nikad osetili slasti : pasti za slobodu. Svesni mesta gde se nalaze, stajali su mirno i dostojanstveno, kao živi spomenici podignuti jednoj velikoj ideji i jednoj golemoj žrtvi. Nekoliko proosećanih reči izgovorio je župski vodja, Stevan Žakula, i rekao : »Ako naše mlado Sokolstvo u celom svome dosadašnjem radu ima da pokaže išta veliko, svetlo i lepo, to su ova tri zelena i za nas uvek sveža groba.« Poklikom : Slava im ! i pojanjem Vječnaja pamjat završen je ovaj bratski i intimni pomen, koji dira u srce svojom skromnošću i sokolskom iskrenošću. Čast Sokolima !

(Glas Naroda).

Соколске вечери. „Соко” у Загребу закључио је да сваки 14 дана одржи заједнички састанак свих чланова разни категорија. Сврха је оваки састанака, да се браћа — сестре које соколски раде и мисле између себе упознају, и да измеђавањем мисли смањују опреке. Нема сумње — да се често пута у животу не разумемо и стварамо погрешке о овој или оној ствари само зато, што се не састајемо и не измјењујемо мисли један с другим братски и потпуно искрено. Ово знамо из свога властитог искуства. На оваким вечерима нека интелегентнији члан „Сокола” држи једно мало предавање из општега народнога живота. Данас имамо толико питања о којима треба да поведемо разговор, а будућност нашега народа зависи само од нас. Нека се после таквога предавања одржи мали разговор (дискусија). Нека говори о томе питању сваки који је на састанку. Нека занатлија каже доктору, а доктор занатлији своје схваћање, нека се на тај начин наше душе приближавају и ми ћемо дочекати дан — кад се не ће туђити брат од брата, него ће се човек ценити према његову раду. На оваким вечерима може да се рецитије нека песма, чита лепа приповедка наших приповедача, ако се прославља који наш великан, да се о њему држи предавање о животу и раду, једном речју требају соколске вечери, да постану мале универзе нашега соколскога рада, где ће се просветно-културним радом стварати јаке културне јединице нашега народа, које су нам потребне сад више него пре, јер смо пре рушили кућу јер није била наша, а сад треба да је зидамо. Једно је тачно, колико ко од своје интелигенције даје другоме да од њега створи интелигентна човека, толико љуби домовину, краља, српство, словенство и т. д. а остало су речи као мехур од сапунице покаже један часак своју лепоту, распукне се и нестане га.

Д. Богуновић.

Недоследност у сок. редовима. Немало је, али се треба да каже отворено и јасно, како треба да говоре „Соколи”. Један Соко приметно је ово: „Видео сам састанак преставника југославенскога Соколства и прочитао закључке на том састанку. Није прошло неколико дана, читао сам у дневним полит. новинама извештај скупштине и то: Хрватскога Сокола у Загребу, жупе „Фонове” у Загребу, скупштину Хрв. Сок. Савеза у Загребу и нашао да је неки део првака хрв. Соколства гласовао на састанку за јединство троименог Соколства, а кад су били у средини хрв. Соколства, били су противни или пасивни према закључцима за које су дали своју соколску реч. — Овака недоследност не приличи „Соколу”. Негативно делује на остале „Соколе” и ствара неповерење међу браћом. Та што би било од мале Србије кад не би била досљедна у борби, кад јој се пружала прилика да добије много од централне власти. Али она је волела неко време да умре, па да васкресне и да остави леп пример каснијој генерацији. Па што су требали, да учине они сок. прваци, који су били за јединство? Трбали су остати досљедни, напустити редове оних који су били противни и стварати сок. редове онакве, каква је њихова сок. вера. „Српски Соколи” у За-

гребу, који су повели борбу за јединство, да нису продрли са својим предлогом, основали би посебно „Соко“ да се боре против ексклузивнога „Српскога Сокољства“. Ова досједност импонира, цели се у очима других и постаје симпатична, руши противника и ствара јасну средину. Противно — не само да остаје по старом, него се све више деморалише друштво. Досједност у начелу, раду, речи, јесте битна ознака „Сокољства“. — Ако то вреди за војнике, онда вође треба да у том предњаче а не противно. Народ треба да се васпитава, да буде велик и у паду и у борби. Д. Богуновић.

Дечије новине и мали — Соко-Четник. Гђа Симе Лукиног Лазића издаје педагошко-просветни лист за децу „Дечије Новине“. Срба је листу, да помоћу лепи и изабрани чланака, песама, списа живста знаменити књижевника и просветни радника, загонетака, скривачица, ребуса и т. д. усавршава развитак дечијега душевнога живста стечена у школи. Потреба оваког дечијега листа је велика, јер пружа деци после школе душевна развођења, кад дете потпуно слободно од стеге у школи чита ове чланке и слободно их прима и тумачи у својој души. Донашајући списе наши први људи упознавају се деца са нашом прошлотињу а решавањем скривачица, ребуса и загонетки, бистри се деци разум за стварање добри закључака, лепим чланцима и одабраним песмама васпита се етична страга дечијега душевнога живста. Лист се штампа ћирилицом и латиницом, и тим се деца у младости својој васпитају у духу нар. јединства. Лист је за сваку препоруку, како родитељима деце, тако и школским властима, које би требали више пажње да посвете васпитању деце изван школе, кад су деца слободна, и да им се тада пружи лега и добра ствар да се забаве, а то су „Дечије Новине“. Лист стоји за једну годину 15 К. — Издаје се у Новом Саду.

Као додатак 6. броју „Дечије Новине“ изашао је „Мали — Соко-Четник“ — лист Савеза младих — Сокла-Четника — и Планинке; које издаје Др. М. Ђ. Поповић — познати радник овога дела соколскога рада, које је код нас познато под именом „Четничтво“. „Четничтво“ је онај део соколскога рада, који сву важност полаже на васпитање дечије душе, те тим васпитањем ствара одлучне и чврсте карактере од којих ће данас-сутра друштво — народ — држава имати корист. Ево само један пример, како се деца у „Четничтву“ васпитавају: то су четнички закони, а има их десет: 1. Говори истину. 2. Помози и љуби ближњег. 3. Помажи државном поглавару (краљу) и државним властима. 4. Буди трезвен и не одај се страстима. 5. Буди учтив. 6. Буди расположен. 7. Буди послушан. 8. Буди штедљив. 9. Поступај човечно са животињама и чувај туђу имовину. 10. Буди чист у мисли, речи и делима. То је основни закон за мале — Четнике Соколе-Планинке. — Даје своју часну реч, за овај закон. Лозинка им је: „Буди спреман“. Четници се деле на четнике (дечади) планинке (девојчице). Праве излете у природу, пеље, њиву, шуму, на челу са својим старијим друговима и наставницима и ту праве утакмице, тумаче сваки природни појав и живот с којим се срастају у

животу. Деца постају свежа, а знања стечена у природи остају те-мељима и јака. Боравак у природи, упознавање живота нашега, сељака, ствара у њему љубав према оном делу нашега народа који је ослон наше државе. Четници и Планинке морају бити спремне да у часу, кад нам запрети спољашњи непријатељ, замене старију браћу која су отишла на веће дужности. Имају задаћу, разнашања листова, брзојава и лакши служби. Ето у овом је правцу почео да ради и лист. Лист излази заједно са „Дечјим Новинама“. — Сам до краја школске године стоји Ђ. К. Свесни, да наша будућност зависи од здравог телеснога и душевнога подмладака, ова два листа, бити ће темељ за здраво душевно васпитање оне ситне дечице наше, за које ми носимо тежак грех на души и националној свести, ако не припазимо какви ће нам бити будући чланови друштва — народа и државе.

Д. Богумовић.

Jugoslavenski šport zove se novo športsko glasilo, koje je počeo izdavati Gradjanski klub u Zagrebu. Prvi broj izašao je dne 30. ožujka, te će nadalje izlaziti svake nedjelje i donositi poglavito razne rezultate domaćih i stranih športskih utakmica. Uredništvo i uprava nalazi se kod g. Ivana Pipinića, Zagreb, Marovska ulica br. 21, kojemu se imadu slati svi rukopisi i dopisi. Cijena pojedinom broju jest 60 filira. Časopis donosi i ilustracije, te posebne aktuelne članke, tako u ovom broju najvitalnije pitanje u Zagrebu o športskim igralištima, te apelira na grad, da se u Zagrebu podigne jedno dostojno igralište, kako je to u svim drugim većim gradovima. Časopis je doduše u prvom redu glasilo Gradjanskog kluba, no raširit će se po mogućnosti već prema svom naslovu »Jugoslavenski šport« ne samo i na ostale već i općenito i na ostale jugoslavenske srpske i slovenske športske krugove i klubove.

Dr. B.

Nogometna pravila sa 22 »off side« primjerima i pravilnicima Hrvatskog nogometnog saveza, sudačkog kolegija i međunarodnog saveza, priredio Pavao Kauders, Zagreb, 1919. 8° str. 96. Cijena 5 kruna. Pravila su izradjena prema dosadanjim hrvatskim izdanjima od dra. Zoričića na osnovi engleskog originala, te će vrlo dobro poslužiti našim nogometačima kano pripomoćna knjiga. Dodan je kratki historijat nogometa, te razvoj nogometnog športa kod nas, iz kojeg se vidi, da se je zapravo god. 1906. počelo u Zagrebu ozbiljnije njegovati nogomet. Dok su za vremena rata prestala djelovati sokolska i sva športska društva, nogomet se je slobodno razvijao pod dobrotvornom firmom, te je interes za tu granu športa nada sve porasao, tako da imamo na pr. sad u Zagrebu već oko deset nogometnih klubova. —

Dr. B.

Из управе. На главној скупштини Српске Соколске Жупе б. х. у Сарајеву, а на предлог брата Лазара Секуловића из Билећа сакупљено је добровољних прилога за Соколеки Гласник СХС.

K1460. Осим тога приложише по : К 200.— брат Ђоко Вурдеља, К 00.— брат Илија Гутеша, К 6.— Мирко Ј. Црнић.

Наш врли „Соко“ брат Стево Моричић, наредник 4. чете 4. Бат. П. Југославенског пука сакупио је К 675.50 фил.

Од официра приложише по К 30.— капетан др. Људевит Пивко ; К 20.— поручник Милан Соколковић и потпоручник Фрањо Светец ; по К 10.— поручници Јован Рашковић, Н. Марказовић и Душан Вигњевевић ; по К 5.— поручник Милан Ј. Станисављевић.

Сестре „Сокола“ Котор ; по К 10.— госпођа Ставица Јокић и госпођица Зорка Вицковић.

Добровољци 4. чете 4. Бат. П. Југосл. пука и Жичане Жељезнице ; по К 20.— Стево Маричић ; по К 10.— Стојан Пажин, Никола Ивошевић, Фрањо Шоша, Чедо Дугонић, Драгутин Васиљевић, Јефто Е. Кашиковић, Владо Стаменковић, Марко Милић, Перо Коцељ, Милан Баранац, Алберт Визјак, Јанко Рафај, Ђуро Црквени, Теодор Ђурић, Бошко Живановић ; по К 5.— Бошко Иветић, Фрањо Ветовић, Димитрије Стојанов, Лазар Дражић, Живан Лаћарац, Иван Штргулац, Тодор Радужић, Саво Тодоровић, Венцеслав Омахен, Ђуро Јуришић, Давид Грубор, Винко Живец, Андреј Судја, Ђуро Ономихел, Стеван Васић, Фрањо Бабић, Јанко Лапић, Иво Контера. М. Дрвеница, Мићо В. Петровић, Миливој Новаковић, Стојко Тошић, Аркадија Бакић, Фрањо Јаворшек, Јозо Јањетовић, Јово Антонић, Ђуро Морековић, Глиша Пралица, Мирко К. Нешковић, Максим Бах, Стојмен Тасић, Радисав Милосављевић, Перо Црнобрња, Тодор Тепић, Милан Кекуш, Иван Жвар, Стојан Ђурић, Мате Младенић, Миливој Милутиновић, Перо Гвоздић, Андреј Шифер ; по К 4.— Илија Ивановић, Љубо Лончар, Тодор Радетић, Драгутин Шућура ; по К 3.— Драган Перић, Никла Пантелић, Мирко Вранешевевић, Симо Драгичевић, Ђуро Тодоровић, Ђуро Иванић, Саво Гвоздановић, Игњат Буковец ; по К 2.50 Драгутин Бели ; по К 2.— Саво Стојшић, Васо Милчићевић, Никола Јавор, Фрањо Божић, Васо Холварек, Никола Колић, Милан Медаковић, Никола Поповић, Никола Иванковић, Крсто Васиљевић, Добросав Стокић, Фрањо Блажинскић, Стево Хорват, Емил Шниц, Ђура Хорњак, Илија Жабић, Антон Сердушек, Тодор Самарџија, Станко Ковачић, Јуро Бодражић, Стефан Мејаш, Лазар Бабић ; по К 1.— Никола Симић, Стево Милуш, Васо Шевер, Јово Рибар, Ђуро Шпирић, Влад. Миљановић, Стојан Васић, Симо Билбија, Анте Ђуришић, Стефан Калчић, Љубо Комљеновић, Миле Додош, Аврам Гргурић, Груден, Жиг Анте. Накнадно приложено и послано по К 5.— Дилица Јоцо ; по К 10.— Љубић Стево, Исидор Келемен, Божа Р. Целебић ; по К 7.— Фрањо Носан ; по К 6.— Рафаело Божичковић, Марко Југовић ; по К 5.— Вилко Свилогој, Јован Ђедовић ; по К 2.— Миле Бокан, Јово Грујић, Милан Шошић, по К 1.— Миливој Тадин, Фрањо Кошмел и Стево Бурзаћ. Хвала браћи предлагачима и прилагачима !

Glasnik Hrvatskog Sokolstva

službeno glasilo Hrvatskog Sokolskog Saveza

Uređuje dr. Franjo Bučar.

HRVATSKI SOKOLSKI SAVEZ

HRVATSKI SOKOLSKI SAVEZ preselio se je u prostorije Hrvatskog Sokola, gdje se obdržavaju redovito sjednice starješinstva svakog utorka u 6 sati, na što se upozoruju braća, koja bi eventualno iz pokrajine došla u Zagreb. Ujedno nalazi se u odborskoj sobi savezni poslovođa svaki dan od 4—6, koji može dati braći nužne informacije. Starješinstvo nije još do sada u tim teškim stanbenim prilika moglo naći posebnog stana, pa se nije moglo još preseliti sa vlastitim inventarom. Uslijed toga je još teško efektivirati razne sokolske narudžbe, koje se od samih društava traže. Tajničke dopise valja upravljati na I. tajnika A. Malovića, Glavna pošta; blagajničke na I. blagajnika F. Šušnića, I. Hrvatska štedionica, a redakcionalne na redaktora dra. Fr. Bučara, Josipovac 19. Upozoruju se sva ona društva, koja duguju na članarini i na razne druge račune, da isto što prije namire, pošto savezna blagajna treba da namiruje razne izdatke, da može kako treba funkcionirati, mnoga su društva prestala postojati, a mnoga se nalaze u okupiranim krajevima, te je na taj način i onako pao redoviti prihod saveza.

STARJEŠINSTVO H. S. SAVEZA razaslalo je slijedeći dopis na sve hrvatske sokolske župe:

Na glavnoj skupštini Hrv. sokol. saveza obdržavanoj u Zagrebu dne 9. ožujka 1919. stavljena su dva predloga glede osnutka zajedničkog hrvatskog, slovenačkog i srpskog sokolskog saveza, ipak se je odustalo od glasovanja o tim predlozima, dok svoje mišljenje o njima ne izreknu sva hrvatska sokolska društva.

I. Prvi predlog brata dra. Lazara Cara koji se podudara sa utanačenjem stvorenim na sastanku starješinstva srpskih, slovenačkih i hrvatskih sokol. saveza dne 26. siječnja 1919. glasi:

1. Sve sadanje hrvatske, slovenačke i srpske sokolske institucije raspuštaju se, te se iz njih osniva „Sokolski savez SHS“ sa sjedištem u Beogradu.

2. U Zagrebu izilaziti će organ tog saveza „Sokolski Glasnik SHS“, kojeg će uređivati redakcionalni odbori u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani.

3. U Sarajevu ima se osnovati uprava „Sokolskih pobratima“ seljačke organizacije za dizanje morala te pobijanje poroka.

4. U Ljubljani ima se osnovati „Sokolska škola“ za obrazovanje sokolskih prednjaka, učitelja i vodja.

II. Drugi predlog Hrv. sokolske župe Fonove u Zagrebu, župe Strossmayerove u Osijeku i župe Starčevićeve u Gospiću, koji se podu-

dara sa zaključkom poslanika srpskog, slovenačkog i hrvatskog sokolstva na sastanku održavanom dne 18. lipnja 1914. u Zagrebu glasi :

1. Ima se osnovati „Jugoslavenski sokolski savez“, koji za sada sačinjavaju : „Slovenska sokolska zveza“, „Srpski sokolski savez Dušan Silni“ i „Hrvatski sokolski savez“, kojemu će biti svrha da reprezentira jugoslavensko sokolstvo u Slavenskom sokolstvu, te da obavi sve predradnje i priredi svu nužno, da se uzmognu sadanje sokolske organizacije u zgodan čas, te kad stvar dozrije, stopiti u jednu jedinstvenu organizaciju troimenog našeg naroda.

2. Sjedište Jugoslavenskog sokolskog saveza ima da bude naizmjenice u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani, a prema svakovremenom sjedištu bira se starješina, tajnik i blagajnik.

Prema zaključku glavne skupštine imadu se o tim predlozima očitovati bratske župe i društva kako se nebi odluka u tom po naše jugoslavensko sokolstvo toli važnom pitanju, stvorila na temelju glasanja slučajno na glavnoj skupštini saveza zastupanih župa.

Obraća se stoga starješinstvo Hrv. sokolskog saveza na sve bratske župe, da bez odvlače pozovu svako užupljeno društvo da stvarno i ozbiljno uzme u pretres oba stavljena predloga, da stvori zaključak koji od predloga prihvaća, te stvoreni zaključak priopći župi na priloženoj tiskanici.

Sve zaključke užupljenih društava ima bratska župa zajedno sa zaključkom župnog starješinstva što prije priposlati starješinstvu „Hrv. sokol. saveza“ da ovo uzmogne sazvati glavnu skupštinu saveza, koja će imati da konačno odluči.

Umoljava se bratska župa da pripazi na to da bratska društva u što kraćem roku svoje zaključke stvore i župi priopće, jer će nakon izmiruća jednog mjeseca dana savezno starješinstvo sazvati glavnu skupštinu bez obzira na društva, koja su u zadocnjenju

ŽUPA PRERADOVIĆEVA

HRVATSKA SOKOLSKA ŽUPA PRERADOVIĆ. U nedelju dne 27. travnja održavala se je izvanredna glavna skupština hrvatske sokolske župe Preradovićeve u Virovitici. Župska društva Bjelovar, Daruvar, Gjurgjevac, Grubišnopolje, Križevci, Pitomača i Virovitica bila su zastupana sa 41 delegatom, a osim toga je prisustvovalo muško i žensko članstvo iz Virovitice. Skupštinu je otvorio starješina župe br. Dr. D. Kvaternik lijepim pozdravnim govorom, u kome je naglasio važnost dana, gdje se župa Preradović sastaje, da se nakon provedenog plebiscita izjavi o ujedinjenju sokolstva SHS. Nakon referata o župskom radu, prošlo se je na glavnu točku dnevnoga reda : Ujedinjenje. Br. starješina izložio je ukratko historijat ujedinjenja, zaključak glavne skupštine HSS. te akciju, povedenu iza toga, da se sva društva posve slobodnim plebiscitom izjave o ujedinjenju i modalitetima, pod kojima

se to ujedinjenje ima provesti. Ističe, da je križevačko društvo nakon referata br. starješine M. Mohačeka prihvatilo rezoluciju, koju je prihvatio i Bjelovar, a koja u glavnom glasi, da se pozdravlja sa oduševljenjem udruženje sviju srpskih, hrvatskih i slovenskih sokolskih društava u jedan jedinstveni sokolski savez, a ime da mu bude „Jugo slavenski sokolski savez odnosno „Sokolski Savez Srba, Hrvata i Slovenaca“. Sijelo Saveza da bude ondje, gdje će biti najbolje udovoljeno tehničkim potrebama sokolskoga razvitka i djelovanja, o čemu ima odlučiti skupština Saveza na temelju predloga stručne ankete, izabrane za reorganizaciju sokolstva. Župe se imaju bez plemenske oznake reorganizirati tako, da će župu sačinjavati bez obzira na dosadnje državne i pokrajinske granice ona društva, koja padaju zajedno. Ta je rezolucija po starješinstvu župe otposlana svima društvima radi pretresivanja i stvaranja zaključka po principima plebiscita. Zatim je grubišnopoljsko društvo predložilo svoju rezoluciju, koja zahtijeva, da ima hrvatski sokolski savez u Zagrebu kao matica sviju hrvatskih sokolskih društava unutar „stvarajuće se“ države SHS. ostati kao samostalan organizam sa sjedištem u Zagrebu, a starješina br. Dr. Vedriš obrazlagao je to time, što da Hrvati, Srbi i Slovenci nisu prema današnjem stanju jedan, već tri naroda. Konačno je tu bila i rezolucija pitomačkoga društva, koje u cijelosti prihvaća rezoluciju župe Fonove, koja opet pridržaje zasebni hrvatski sokolski savez ali želi osnutak „Jugoslavenskog sokolskog saveza“ kao reprezentativnog tijela jugoslavenskog sokolstva.

U nastaloj debati sudjelovala su braća Dr. D. Kvaternik i Novak (Bjelovar), Mohaček (Križevci), Dr. O. Gavrančić i Močan (Virovitica), Dr. M. Latković (Daruvar), Zrelec i Dr. Beganić (Gjurgjevac) i Dr. Vedriš (Grubišnopolje), nakon čega se prelazi na glasovanje. Ogromnom većinom prihvaćena je rezolucija križevačkoga Sokola, prema čemu je župa Preradovićeve za ujedinjenje sviju SHS. sokolskih društava u jedan jedinstveni savez. Nakon toga je proti 7 glasova prihvaćen predlog br. dra. Gavrančića, da se župska pravila preinače onamo, da se briše plemenska oznaka.

Nakon obavijene skupštine bio je zajednički objed, komu su pristupovali časnici garnizone, a na kom je prava i iskrena sokolska ljubav i bratstvo došlo do potpunog izražaja.

SOKOLSKA KONFERENCIJA

održana dne 21. ožujka 1919. u prostorijama „Narodne Čitaone“ u Križevcima.

Na konferenciju su bili pozvani svi članovi „Hrvatskog sokola u Križevcima“.

I. Starješina br. Mohaček otvara konferenciju razlažući ukratko ciljeve i zadaće sokolstva, kako su ih postavili osnivači „Sokola“ u Pragu 1862. Prikazuje značenje sokolske lozinke „Jačajmo se“ za potlačene narode, kakovi su do nedavna bili slavenski narodi A-U.

monarkije, te značenje te lozinke za slobodne narode, kao što su bili Srbi. Različite životne prilike (osobito pak političke) odredjivale su „Sokolu” — iako on nije političko društvo — kod raznih slavenskih naroda različitu taktiku rada, dok je temeljna zadaća „Sokola” svagdje bila ista: podizanje narodne svijesti za fizično, moralno i kulturno ojačanje slavenskih naroda, a s time u svezi prava bratska uzajamnost, sloga i ljubav među slavenskom braćom. Sve to na čisto demokratskom temelju. Zadaci Sokola opravdavaju tvrdnju, koju je izrekao češki profesor Čelakovski: „Svaki, koji kuša da razbija čvrste redove sokolske, ogrešuje se o budućnost svoga naroda”. — Na tu misao upozoruje br. referent već na početku svog referata, te ističe svoje duboko uvjerenje, da nitko na ovu konferenciju nije došao da ruši i razgrađuje, već naprotiv sa istinskom nakanom, da učvrsti redove sokolske. Sokolski program nije narodnim ujedinjenjem i oslobodjenjem postignut i iscrpen, već su sada nastale nove prilike za život i rad sokolski, pa će se nužno morati promijeniti — ne program sokolski ni zadaće Sokola već — taktika rada. Jer dok je prije Sokol prikrio težio i radio za oslobodjenjem i ujedinjenjem naroda svoga, danas mu je zadaćom, da učvrsti postignutu slobodu, a ujedinjeni narod svoj da dovede do istinski proćućenoga jedinstva i prave bratske ljubavi i sloge među istokrvnom braćom triju imena i triju vjera. Sokol ni danas nema opravdanja da postane političkom organizacijom, no mora da ostane vjeran svojim nacionalno-kulturnim načelima. Njegova dosadnja politika dade se izreći jednom jedinom riječi „Slavenstvo”, a za nas Jugoslavene t. j. Slovence, Hrvate i Srbe treba da je odsele — kao što je i dosele bilo — temeljno načelo: narodno jedinstvo Srba, Hrvata i Slovenaca. Prema prošlosti našoj ostao je za nas sada u toliko drugi uvjet života, što nam je prije državna vlast zabranjivala da budemo s našom braćom jedno, a sada nam toga ne će braniti, nego će nas šta više podupirati u radu. Koliko je austro-madžarskoj vlasti bila nepoćudna ideja našeg narodnog jedinstva, vidi se već odavna iz historije Sokola, koji je bio vazda proganjan od državne vlasti, kadgod je pokušao da poradi oko slavenske uzajamnosti. Tako n. pr. već 1878. želi „Hrvatski sokol” da sa „Slovenskim sokolom” osnuje „Hrvatsko slovenački sokolski savez”, no državna vlast to zabrani. Sokolskim društvima u Bosni i Hercegovini nije vlada dopuštala da pristupe u Hrvatski sokolski savez. — Srpskim gimnastičkim društvima u Ugarskoj (Bačka, Banat, Baranya) nije mađarska vlada kroz punih 12 godina dopuštala ni da se zovu „Soko”. — Isto tako nije mađarska vlada dopuštala Slovacima da osnivaju sokolska društva. Slavenskom sokolskom savezu pravila je bečka vlada kroz četiri godine zapreke — ne htijući mu potvrditi pravila. Srpskim sokolskim društvima u monarkiji nije se dopuštao nikakav saobraćaj sa društvima u kraljevini Srbiji, pa je „Srpski Soko” u Srijemskim Karlovcima 1913. raspušten, jer je „podržavao trajne veze sa društvima izvan monarkije!” — Sjetimo se jošte za primjer, kako se na Rijeci nije

nikada smjela ni pojaviti sok. perjanica, i kako su bili Sokoli progonjeni u Dalmaciji, ako im je trebalo ma i samo proći u odorama kroz koji (talijanašima obilan) grad (na pr. Zadar!) I u bivšim teškim političkim prilikama Sokol je svim silama nastojao oko jedinstvenosti sokolskoga rada, čemu je dokazom osnutak Slavenškog sokolskog saveza (1905.), koji je imao da udruži u jednu vrhovnu sokolsku organizaciju gimnastička društva sviju slavenških naroda. A prije nego potreba sveslavenskog sokolskog saveza osjetila se potreba sok. saveza bližih slavenških plemena, te potreba jedinstvenog rada svih društava jednoga slavenškoga plemena. — Prikaz historije Sokola slovenačkog, hrvatskog i srpskog pokazat će, kako ni u pojedinim plemenima našega naroda nije do nedavno bilo dosta jedinstvenosti.

Br. referent crta ovdje u kratkim potezima razvoj slovenačkog Sokola („Južni Sokol“ 1863.) od god. 1862. do 1912., zatim razvoj hrvatskog Sokola od 1874. do 1903. te „Srpskog Sokola (od 1882.), Dušana Silnog“ (od 1895.), konačno razvoj srpskih gimnastičkih društava u Ugarskoj (od 1900.), Bosni i Hercegovini (od 1903.) i Hrv. i Slavoniji (od 1904.). Prikazuje, kako se već od 1896. — a osobito iza osnutka SSZ. 1905. slovenačko sokolstvo počelo snažno razvijati ne samo s obzirom na broj društava i članova već i tehničkim napretkom. Slovenačko sokolstvo zauzima drugo mjesto ne samo po starosti, nego i po tehničkoj spremi. To se sokolstvo triput istaknulo na međunarodnim gimn. turnirima, te je 1911. u Turinu ocijenjeno kao četvrto po redu između 8 narodnosti, koje su se natjecale, a u Pragu kod natjecanja za prvenstvo iznio je pobjedu 1912. Slovenac S. Vidmar. Godine 1912. ima Slovenija 108 sokolskih društava, koja su podijeljena u 8 župa, a broji ukupno preko 9600 članova. Karakteristično je poradi pitanja, ko im ćemo se zabaviti u diskusiji, da se slovenska sokolska društva obično zovu po imenu mjesta t. j. siela društva, kao n. pr. „Gorenjski Sokol“, „Postojnski Sokol“, „Idrijanski Sokol“, „Celjski Sokol“ itd. No od 1906. cijepaju se u Sloveniji sokolske sile, jer se osim sokolova organiziraju posebna gimnastička društva „Orli“, kojima je osim nac onahoga stajališta temeljem ekskluzivno vjersko (katoličko) stajalište. Organizator je „Orlova“ Slovenska katolička pučka stranka; „Orlovi“ su takmaci slov. Sokolova, a inače nemaju sa sokolstvom nikakve sveze. Godine 1912. ima tih Orlova 168 društava sa 5228 članova; najviše odziva nalaze među seljaštvom.

Hrvatsko sokolstvo (1874. osn.) brojčano nadilazi slovenačko sokolstvo, ali zaostaje za slovenačkim u tehničkom pogledu. Godine 1912. broji Hrv. sokolstvo oko 1300 o članova (140 društava). H. S. naglo se počelo razvijati 1904., kad je organizatoran sokolski rad preuzeo savez hrvatskih sokolskih društava. Od tada se lijepo razvija i hrv. sokolska strukovna literatura („Sokolska knjižnica“). Hrv. sokolsko glasilo osnovano je još god. 1878. pod imenom „Sokol“. No to je glasilo moralo već nakon godinu dana prestati s izlaženjem, da nastavi opet izlaženje god. 1903. pod imenom „Sokol“, časopis za pro-

micanje tjelovježbe. Tek godine 1907. mijenja taj časopis ime u: „Hrvatski Sokol” — časopis Saveza hrvatskih sokolskih društava. Promjena imena motivirana je time, što je 1905. počeo izlaziti „Slovenski Sokol”, a god. 1906. „Srpski Soko” (u Sr. Karlovcima), pa je time prestala misija „Sokola” u Zagrebu, da bude glasiom sokolskih društava Srba i Slovenaca, što su je prvobitno bilo nakanom. — Karakteristično je, da ni sva hrvatska sok. društva do 1906. nemaju jedinstveno ime „Hrvatski Sokol”, jer u časopisu „Sokol” nalazimo u izvještajima i društvenim vijestima n. pr. ova imena: „Zahumski Sokol” u Janjini. — „Gorski Sokol” u Fužinama — „Lički Sokol” u Gospiću — „Primorski Sokol” — u Sušaku, „I. istarski Sokol”, u Puli — „Sremski Sokol” u Vukovaru, „Pokupski (Hrvatski) Sokol” u Karlovcu. — Počevši od 1907. već je jedinstveno provedeno ime „Hrvatski Sokol” za sva hrv. društva, a u rečenom časopisu nijesam naišao na povod tome, Moguće da je povodom bilo isticanje srpskoga imena u srpskim društvima — no ovo napominjem samo kao nagadjanje.

I u Hrvatskom Primorju i Dalmaciji počela su se iza g. 1908. organizirati posebna gimnastička društva poput slovenskih „Orlova”, koja su se s jedne strane stavila na vjersko (katoličko) — a s druge strane na političko, i to pravaško (protusrpsko) stajalište. Ova društva nijesu postigla nikakav ozbiljniji uspjeh.

U kraljevini Srbiji bio je „Soko” u Beogradu dugo osamljen. Bolje su se razvijala društva „Dušan Silni” (početak oko 1895.). Oko 1908. počinje življa djelatnost srpskih Sokolova u kraljevini. Desetak čeških prednjaka reorganiziraju postojeća društva i osniva nova društva. „Soko” i „Dušan Silni” — čini se — nijesu vazda živjeli u skladu. Šta više dolazilo je i do opreka, jer čitamo u „H. S.” 1908., da je starješina Č. O. S. pošao u Beograd, da „izmiri ova društva”, što smu jamačno nije pošlo za rukom, jer 1909. čitamo opet noticu, da „Sokoli” i „Dušanovci” još nijesu izmireni. Za vrijeme ovoga spora osnovano je u Srbiji novo gimnastičko društvo „Srpski vitez”, koje ima isto meno glasilo (izlazi od 1905.). Istom 1910. izmireni su Dušanovci i Sokoli i sjedinjeni u jedno društvo pod imenom „Srpsko sokolsko društvo Dušan Silni” — sa jedinstvenim pravilima.

U bivšoj monarkiji ima od 1900. dalje srpskih gimnastičkih društava. Najstarije je u Novom Sadu, a najagilnije Sr. Karlovcima (1904.), koje je brzo preuzelo inicijativu sok. rada u srp. društvima, osnovalo prvu župu S. S. u monarkiji (Župa Fruškogorska 1905.), počelo izdavati časopis „Srpski Soko” (1908.) i poradilo živo oko organizacije i sjedinjenja svih srpskih gimnastičkih društava u monarkiji. Ni ta naime društva nijesu isprva imala ni jedinstveno ime ni jedinstvenu odoru. U Hrv. i Slav. osnivaju srpska društva pod imenom „Srpski Soko”, u Bosni i Hercegovini osim toga „Dušan Silni” i „Obilić” dok u Ugarskoj i ne smiju nositi nikakovog nacionalnog imena sve do god. 1902.

Godine 1907. potakla je Župa Fruškogorska (dr. L. Popović) ideju, da sva srpska gimn. društva u a.-u. monarkiji poprimu ime „Srpski Soko“, što je u Bosni i Hercegovini prihvaćeno do 1909., a god. 1912. dobilo je društvo u Novom Sadu dozvolu mađarske vlade, da se zove „Srpski Soko“. Župa Fruškogorska dala je inicijativu i za uvođenje jedinstvene odore za sva srpska sokolska društva u monarkiji: češki kroy, boja sukna sivo zelenkasta (nešto jače zelenkasta nego u hrv. Sokolova) i kapa kao u Dušanovaca sa bijelom perjanicom. Išlo se za tim, da odora S. S. bude što sličnija odori drugih slav. Sokolova, ali ipak toliko različna od drugih odora da se Srpski Sokolovi budu među drugim Sokolovima mogli raspoznati kao izrazita zasebna gruda. — „Srpsko sokolstvo je kulturna srpska jedinica, te služi svojim prosvjetnim i gimnastičkim radom interesima celokupnog Srpstva, a dio je slavenskog sokolstva u toliko, koliko to zahteva ugled, jačina i čast naroda srpskog“ (Rezolucija župe Fruškogorske od 8. IV. 1908).

Župa Fruškogorska poradila je ne samo oko ovoga spoljašnjega — već i oko unutarnjeg sjedinjenja svih srpskih sokolskih društava, t. j. oko jedinstvenog djelovanja.

U kolovozu 1908. sastaju se izaslanici sviju srpskih sokolskih društava iz monarkije u Zagrebu, da porade oko organizacije srpskih sokolskih župa i da osnuju Srpski Sokolski Savez“. — Dne 7. XI. 1910. održao se (inicijativom dra. L. Popovića sazvani) srpski svesokolski sastanak u Beogradu, na kojem se usvojene — među ostalim — ove rezolucije o jedinstvu srpskoga sokolstva: 1. Cjelokupno je srpsko sokolstvo jedno, kao i narod što je jedan. 2. Odatle proizlazi zajednički rad i međusobne veze svih pokrajinskih organizacija srpskih. 3. (O tom, kako će se ovo jedinstvo ojačati i manifestirati, imade više točaka, izmedju kojih citiram samo jednu — najznatniju): g) Prema drugome izlazi srpsko sokolstvo uvijek kao cjelina. Radi se o tom da zastupnici svih pokrajinskih društava srpskih budu u sve-slavenskom sokolskom savezu i u internacionalnom gimnastičkom savezu uzeti kao jedna nerazdjeljiva grupa. Isto tako da se provede jedinstvo kod manifestiranja pri sokolskim sletovima, pri reprezentacijama, bilo na vježbama bilo u svečanim povorkama, bilo pri časti tako, da nikada ne damo sebe dijeliti na pokrajine, nego da smo uvijek jedna cjelina, jedna jedinica i da nastojimo na tome, da ta cjelina i jedinstvo bude vidno naglašeno, poznato i priznato“. Tu je — držim — srpsko sokolstvo na svojoj kulminaciji. Brzo zatim prestalo je sokolsko djelovanje u kraljevini Srbiji poradi balkanskog rata, a u monarkiji poradi progona vlasti. 1913. bude raspušten „Srpski Soko“ u Sremskim Karlovcima, jer je „stajao u vezi sa Sokolima izvan monarkije“.

U Crnoj Gori osnovano je prvo i jedino društvo 1912.: Sokolsko društvo „Dušan Silni“ u Podgorici (503 člana). No i to je društvo imalo kratak vijek, jer ga je crnogorska vlada raspustila još iste godine s motivacijom, da se „ne drži svojih pravila“! Nije jasno, zašto je to druš-

tvo već od svoga početka bilo trn u oku crnog. vladi i zašto je politička oblast morala tražiti i posve sitne razloge, kojima će opravdati raspust toga društva, koje je počelo jako lijepo napredovati. Moguće, da se je crnogorska vlada već onda bojala onoga, do čega je nedavno došlo : narodnog ujedinjenja !

U veljači 1912. objeloda jen je u beogradskom Srpskom Sokolskom Glasniku članak, u kome se naglašava potreba, da se sva jugoslavenska sokolska društva ujedine u jedan „Jugoslavenski Sokolski Savez“. Na svesokolskom sletu u Pragu 1912. konferirali su o tom pitanju predstavnici Hrvatskog i srpskog sokolstva. — Balkanski rat nije dopustio da dodje do ostvarenja ovoga saveza, da se predstavnici nije srpskog, hrvatskog i slovenskog sokolstva sastaju 18. VI. 1914. u Zagrebu, da ponovno vijećaju o sjedinjenju svih jugoslavenskih sokolskih društava u „Jugoslavenski sokolski savez“, a uza to se ima riješiti pitanje zajedničkih nastupa, ima se urediti jedinstvena sokolska terminologija i zajednička sokolska zastava. (Točan prikaz toga kao i svih novijih pokušaja sjedinjenja nalazi se u Sokolskom Glasniku SHS. br. 1., 1919.). Kako je 1914. poradi svjetskoga rata svaki sokolski rad potpuno prestao, sokolska su društva raspuštena, a predstavnici njihovi proganjeni kao veleizdajnici Austro-Madžarije, nijesu o ovim pokušajima sjedinjenja sokolska društva ni informirani. — Prigušena — u neradu — sačekala su sokolska društva prevrat — tek što osjetiše dan slobode — digoše se nanovo u želji, da ispune poziv svoj. Sokolovi staviše se među prvima u službu ujedinjenome narodu svome — kao branitelji njegove slobode i jedinstva. —

U tom pitanju doista ima raznih nazora, pa je svrha ove naše konferencije, da rekne o tom svoje mišljenje, t. j. da sastavi rezoluciju o načinu ujedinjenja našega sokolstva, koja će biti izražaj mišljenja sviju ili barem velike većine Sokolova križevačkih.

Postoje dva ekstremna mišljenja : 1. Prijedlog dra. Laze Popovića — usvojen od predstavnika sok. saveza Hrv., Slov. i Srpskog na sastanku od 26. I. 1919. — da se srpska, hrvatska i slovenska sokolska društva udruže u jednu jedinstvenu organizaciju, koja će se zvati „Sokolski savez Srba, Hrvata i Slovenaca“. Taj savez preuzet će sve organizacijske poslove u svoje ruke, a dosadnji savezi u Ljubljani, Zagrebu i Beogradu imadu likvidirati i prestati. Sijelo će sa veza biti Beograd. Glasilo saveza : „Sokolski Glasnik“, zvanični organi sokolskog saveza SHS, kojega se uredništva nalaze u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani. Zagreb je sijelo stručne sokolske ankete, Ljubljana sijelo sokolske gimnastičke škole, a Sarajevo sijelo pobratimske škole. 2. Pojedina društva imadu iz svojega imena ispustiti plemensku oznaku tako, te se odsele ne će zvati „Hrvatski Sokol“ ili „Srpski Soko“ već naprosto „Sokol“ ili „Soko“. Geografija župa ima se korigirati, kako to zahtijeva jedinstvo sokolstva jugoslavenskoga. II. Prijedlog — župe Fonove : 1. Dosadnji sokolski savezi (u Zagrebu, Ljubljani i Beogradu) imadu ostati sa svojim dosadanjim djelokrugom u organi-

zaciji sokolskoj. 2. Povrh ovih saveza osnovat će se zajednički „Jugoslavenski sokolski savez“, koji će imati značaj samo reprezentativne organizacije — prema vani. — Između ova dva ekstremna prijedloga imade i jedan srednji, koji je prihvatila skupština župe Predravićeve od 9. veljače 1919., a glasi: (III.) 1. Neka se osnuje jedan jedinstveni „Jugoslavenski sokolski savez“, koji će biti organizatornom centralom sviju sokolskih društava u Jugoslaviji. Sjelo saveza neka bude ono mjesto, koje je s tehničkih razloga najzgodnije. 2. Postojeća pojedina sokolska društva neka zasad zadrže svoje dosadanje ime sa plemenskom oznakom. — Ovaj treći prijedlog iznosi brat referent i sada kao svoj prijedlog, te ga motivira ovako: „Sokolu“, koji je vazda bio nosilac i propagator ideje bratstva i sloge među svim Slavenima, napose Sokolovima SHS, koji su vazda naglašavali narodno jedinstvo Srba, Hrvata i Slovenaca, mora osobito sada da bude najsvetijom zadaćom, da bude prije svega sam u sebi jedinstven. Slovenski, Hrvatski kao i Srpski Sokolovi imadu sada posve istu zadaću, koju će izvršivati istim sredstvima i istim metodama rada, pa je potrebno da je i žarište toga sokolskoga rada usredotočeno na jednom mjestu i u jednoj jedinstvenoj vrhovnoj organizaciji, koja će imati zadaćom ne samo reprezentirati naše sokolstvo prema vani, već u prvom redu rukovoditi sve organizatorne sokolske poslove, provesti u svim društvima potpuno jedinstvo rada i uvesti jedinstvenu sokolsku terminologiju, te tako spajati sva sokolska društva na cijeloj teritoriju, gdje žive Srbi, Hrvati i Slovenci u jednu cjelinu. Jedinstvu rada mnogo će doprinijeti jedno jedinstveno glasilo, koje bi moralo donositi članke ne samo na hrvatskom (srpskom), već i na slovenskom jeziku. Hoće li se ova vrhovna sokolska organizacija zvati „Sokolski Savez SHS“ ili „Jugoslavenski Sokolski Savez“, nije bitno pitanje; bitno i najvažnije je jedinstvo sokolskoga rada. Pitanje sjela saveza opet ne bi nipošto smjelo da bude pitanjem ambicije jednoga plemena našega troimenog naroda, već naprosto pitanje tehničke naravi, koje se mora riješiti tako, kako to bude najbolje udovoljavalo tehničkim potrebama i zahtjevima. Što se ujedinjenja imena tiče — ispuštanjem plemenske oznake — time nipošto ne valja forsirati. Plemenska oznaka nipošto ne smeta sokolskom jedinstvu, šta više: prava se bratska ljubav i sloga očituje baš u uzajamnom poštivanju plemenskih imena. Nije time rečeno, da plemenske oznake imadu ostati za sva vremena, no svakako valja sačekati dotle, dok prilike budu sazrele za to, što sada nipošto nije. Imade još nažalost jako mnogo takovih Hrvata, koji bi najvoljeli narodno jedinstvo provesti tako, da sve Srbe prekrste u Hrvate, a i takovih Srba, kojima je narodno jedinstvo negacija svega, što nije Srpstvo. Imade i mnogo takovih, koji — bilo poradi tradicije, uzgoja i prirodjene im skepse konservativnosti — bilo pod utjecajem često međjuse posve oprečnih (usmenih i novinskih) agitacija — još uvijek ne mogu da se snadju u našem narodnom jedinstvu — Ne će biti dugo, pa će se u novom političkom

životu posve izmijeniti ovi biljezi žalosne prošlosti a narodno ujedinjenje urodit će pravim — ispravno shvaćenim i istinski osjećanim narodnim jedinstvom. Do toga mora da dodje, a doprinijet će tome veliki dio rad sokolski. No moglo bi na veliku štetu uspjeha rada sokolskoga biti da se — ne gledeći na prilike — najednom ispuste iz imena sokolskih društava plemenske oznake, jer se ne smijemo zavarati pomišlju, da u sokolskim redovima nema još znatan broj konservativnih, koji bi u tom vidili čin naperen protiv svojih plemenskih osjećaja. — Istina — reći će netko, da ovakovi nijesu pravi Sokolovi, pa da i nije šteta za njih, ako ostave sokolske redove. No pogriješan je takav sud, jer bi mogao dovesti do cijepanja sokolskih redova, a svakome Sokolu mora biti stalo do toga, da se izbjegne tome, osobito ako pomisli da će do ujedinjenja imena i samo sobom doći, samo tome treba vremena; treba da se sređe prilike. Ujedinjenje imena valja samo preporučiti i propagirati, ali odluku o tom treba prepustiti pojedinim društvima; gdje to prilike dopuštaju, neka se provede odmah, gdje ne dopuštaju, neka se počeka, ali nikako da odlučuje o tom Savez. Ne provede li se ujedinjenje imena, to zato ništa ne smeta ujedinjenju rada ne samo osnutkom jednoga Saveza, već i ujedinjenjem raznoimenih društava u jednu župu tamo, gdje imade srpskih i hrvatskih društava hrvatskih i slovenskih. Župska geografija mogla bi se dakle nesmetano bez obzira na bivše državne granice, kako je to predložio korigirati br. dr. L. Popović.

Nakon toga otvara se d i s k u s i j a, koja je trajala jedan sat, a sudjelovala su u raspravljanju braća: Horvat Š., dr. Josip Hrenf dr. Gjuro Oštrić, Ciliga A., Mohaček M., Turković Vlad., Reš Rudol, Ivan Paleček i Juraj Junačko, a dovela je konačno do p o s v e j e d n o d u š n e r e z o l u c i j e: 1. „Hrvatski Sokol“ u Križevcima s oduševljenjem pozdravlja udruženje sviju srpskih, hrvatskih i slovenskih sokolskih društava u jedan jedinstveni sokolski savez. 2. Ime toga saveza neka glasi: „Jugoslavenski sokolski savez“ Usvojeno je ovo ime samo zato, jer je u nazivu „Jugoslavenski“ bolje izraženo narodno jedinstvo Srba, Hrvata i Slovenaca, nego li u nazivu „Sokolski savez Srba, Hrvata i Slovenaca“, koji je naziv nastao pod utjecajem političkih događaja. Ovo društvo nije međutim protivno ni nazivu „Sokolski Savez Srba, Hrvata i Slovenaca“. 3. Sijelo „Saveza“ neka bude ondje, gdje će biti najbolje udovoljeno tehničkim potrebama sokolskoga razvitka i djelovanja. O tome imade odlučiti skupština Saveza, i to na temelju prijedloga, što će joj ga staviti stručna anketa, kojoj je povjerena izradba osnove za reorganizaciju našega sokolstva. 4. Osnutak Sokolskog saveza Srba, Hrvata i Slovenaca (ili „Jugoslavenskog sokolskog saveza“) najpreča je životna potreba srpskog, hrvatskog i slovenačkog sokolstva. Stoga taj savez nema biti samo „reprezentativnom organizacijom“, već upravo žarištem cijeloga sokolskog rada u kraljevstvu SHS. 5. Jedinstvo sokolskoga rada u kraljevstvu SHS. valja što prije provesti dotle, da

se organizatorni rad usredotoči u jedinstvenom savezu, da se reorganiziraju župe, i da se ispravi župska geografija tako, da i župu budu sačinjavala — bez obzira na dosadanje državne i pokrajinske granice — ona društva, koja položajem spadaju zajedno. Župe nemaju imena sa plemenskom oznakom. 6. Pojedina sokolska društva mogu zadržati svoje dosadanje ime sa plemenskom oznakom. Preporuča se ipak društvima — osobito ondje, gdje u istom mjestu postoje dva društva (na pr. hrvatsko i srpsko) — da porade oko što skorijeg sjedinjenja imena ispuštenjem plemenskih oznaka. Konačno stavlja br. Ciliga prijedlog, da se predloži Savezu, neka bi se glasilo saveza štampalo latinicom, kao zgodnijim pismom, i da donosi također članke na slovenskom jeziku. Mošaček.

ŽUPA STROSSMAYEROVA

XI. REDOVITA GLAVNA SKUPŠTINA HRV. SOKOLSKE ŽUPE STROSSMAYEROVE.

koja se obdržavala dne 2. ožujka 1919. u 11 sati pr.p. u dvorani svratišta Royal u Osijeku, gor. gradu. Prisutni: od starješinstva župe: braća zamj. st. dr. Papratović za taj. dr. Šušter, bl. Demut, vodja Dončević i poslov. Šumanović; kao izaslanici društava: za Osijek gor. grad: br. starj. dr. Cepelić, vodja Mrljak, odbor. dr. Perić, Mandić i Jelačić; kao izaslanici dolj. grad: br. star. Rank taj. Turkalj, bl. Skrinjarić, vodj. Beljan zadlj. v. Rohregger i odb. Frank; za Djakovo: br. zamj. st. Jakševac, taj. Wein i vodja Hogge; za Vinkovce: br. taj. dr. Puškaš i vodja Horvat. Br. društva Brod i Vukovar ispričana su, dok su br. društvo Našice, D. Miholjac i Dalj, neispričano izostali. Osim gornjih prisutno je 11 članova gornjogradskog i 15 članova donjogradskog br. Sokola, ukupno dakle 46 osoba. 1. Predsjedatelj br. dr. Papratović, zamj. starješine, konstatira, da je prisutan dovoljan broj izaslanika, da se uzmognu stvoriti pravovaljani zaključci, pa pozdravlja sve prisutne, naročito izaslanike vanjskih br. društava, koji se nijesu žalili poteškoća i nepriilka, kada se radi o sokolskoj stvari. Osvrće se na god. 1914.—1918., koje će ostati upisane u analima Sokolstva kao najteže, jer je u njima naš Sokol imao najviše da prepati od raznih naših političkih sistema, koji su se svi slagali u jednom, naime da su Sokolstvo kao eminentno narodnu i općeslavensku instituciju smatrali opasnom po državni poredak i zato ga tlačiti i proganjali svim sredstvima. Uz ove teške nutarnje prilike došli su vanjski zapletaji, koji su u srpnju 1914. doveli do užasnoga sukoba dvaju svjetova. Tim časom prestala je za naš Sokol svaka mogućnost rada; u Dalmaciji, Istri, u slovenskim zemljama i kod nas obustavljeno je jednim mahom njihovo djelovanje, zatvorene njihove gombaone, njihovi članovi uzeti u vojsku i poslani u boj protiv braće. Pod silu dizali su Sokoli oružje, po svojoj ga volji položise, prijedjoše u tabor svojih „neprijatelja“, da se s njima rame uz rame bore za svoje oslobođenje iz „prijateljskog zagrijaja“. Pa kada im, zajedničkim nastojanjem svih, uspje razbiti na Vardaru željezni obruč, svima nam je odlanulo, jer smo vidjeli, da se približava dan slobode zlatne. I u našim je redovima ta borba zahtijevala velike žrtve: mnogo je naših sinova

položilo na žrtvenik mladi svoj život. Spominje napose braću dra. Bobinca, Steimera, Fugaša, Bratušu, te Kovačića, koji je ubijen prigodom pljačkanja. Sjetimo ih se ovdje u harnoj uspomeni i kliknimo: Slava im! Oni, koji su nam se sretno vratili, neka nam budu svi srdačno pozdravljeni; med njima osobito naš zaslužni vodja brat Dončević, koji je našu župu ne samo osnovao, nego je i uzgojio i pronio glas o našem Sokolu diljem naše domovine i preko njenih granica k ostaloj našoj slavenskoj braći. Dobro nam došli. Danas nakon što je minula opasnost, vidi se, da je ispod pepela tinjala žar; pet naših velikih br. društava opet je na okupu i počinje novim silama da radi na uskrsnuću Sokolstva. Samo br. društva u Našicama, Dolj. Miholjcu i Brodu čini se, da su posve izamrla, dok su br. društva u Dalju, Babinojgredi, Harkanovcima i Sotinu prestala djelovati još prije rata. Mi, koji smo tu, nalazimo se danas pred množinom novih zadataka, te prema njima moramo udesiti naš rad u budućnosti. Prije svega treba svagdje obnoviti upravu, organizirati prednjačke zborove, brinuti se za uzgoj novih prednjaka, sabirati članstvo, osobito podmladak i naučnike, odgojiti mladež za našu stvar, jer će na njoj ostati sve, ona je zvana, da nas zamijeni. I materijalnom procvatu naših društava treba posvetiti osobitu pažnju, jer uslijed lošeg materijalnog stanja mi smo uvijek samo teško napredovali. Još na jednu okolnost moramo svratiti osobitu pozornost: mi smo beskućnici, nijedno naše društvo nema vlastite gombaone, već sva ovisе o tuđoj milosti. Moramo nastojati, da najprije barem Osijek, a onda redom i sva druga br. društva dobiju svoj dom, jer samo onda moći ćemo uspijevati i napredovati. To su eto naše zadaće u užem krugu; idući dalje, moramo nastojati proširiti sokolsku misao, odgajati je u svim slojevima pučanstva i u svim krajevima, kojima je ona još tuđja, moramo težiti za Sokolskom zajednicom na našem slavenskom jugu, pa smo uvjereni, da će nas u tom poduprti i braća Slovenci i Srbi. A onda, u daljnjem razvitku misli osnivača Sokolstva, dolazimo do opće Slavenske zajednice, k stvaranju koje je baš Sokolstvo uz druge faktore najviše pozvano. Sokolstvo dakle nije još izvršilo zadatka svojega: makar da su se okolnosti i djelomično i način našega rada promijenili, cilj naš ostaje uvijek isti, nepromijenjen, raditi na tome, da do tog cilja dodjemo, neka svaki Sokol smatra svojom najuzvišenijom zadaćom. U to ime otvara predsjedatelj skupštinu s bratskim Zdravo. 2. Prelazi se na ovjerovljenje zapisnika X. redovite glavne skupštine, pa budući da je prepis zapisnika bio poslan svim br. društvima, predlaže predsjedatelj, da se zapisnik ovjerovi bez pret hodna čitanja. Prijedlog se prima i zapisnik ovjerovljuje. 3. Predsjedatelj pozivlje funkcionare, da pročitaju svoje izvještaje.

Predsjedatelj daje na glasovanje prijedloge vodje i blagajnika.

a) Prijedlog župskoga vodje glasi: Neka br. glavna skupština zaključki, da sva br. društva 1. sabirnim arcima kod svojih mogućnika i prijatelja započnu sa sabiranjem darova za gradnju Sokolane u Osijeku pod imenom „Strossmayerov dom“. 2. Da svako br. društvo od čistoga dobitka svojih priredaba odstupi 10% u tu svrhu. 3. Da svako

br. društvo kroz 5 god. direktno za tu svrhu svake godne priredi po jednu domaću zabavu, a čisti dobitak odmah skupljenoj glavnici na ruke osječkog gornjogradskog Sokola privede. 4. Da župa bude obvezana istim načinom pripomoći redom svim svojim društvima, kad budu gradila svoje Sokolane, čim se Strossmayerov dom u Osijeku sagradi. 5. Da se skupština župe imade svake godine o tom predmetu izvijestiti i njoj račun položiti. — U ime br. društva Osijek d. g. uzimlje riječ br. Beljan te veli, da br. društvo načelno prihvaća ovaj prijedlog, no moli, da bude na 2 godine dispenzirano od ispunjenja obveza, što se tamo društvima nalažu, budući da će doljnogradski Sokol morati g. 1920. urediti svoju vlastitu Sokolanu, što će biti skupčano s velikim troškovima. — Nakon kratke rasprave br. Beljan povlači tu molbu i prijedlog br. vodje se prima jednoglasno u cijelosti.

b.) U savezu s proračunom za god 1919. predlaže br. blagajnik, da se prinos za župu povisi za ovu godinu na K 3 — po svakom članu bez razlike. Prima se jednoglasno.

c.) Stavlja se na glasovanje prijedlog br. blagajnika, koji glasi: Neka br. glavna skupština zaključi, da ona br. društva, kojima to njihovo novčano stanje dozvoljava, uplate cjelokupnu svoju dugovinu na župskom prinosu, i to: Brod K 61.50, Djakovo K 105.— Osijek g. g. K 137.25 Osijek d. g. K 101.—, Vinkovci K 57.75, i Vukovar K 90.— a onim br. društvima, koja slabije stoje, da se svi zaostaci otpišu, i to: Dalj K 84.90, Dolj. Miholjac K 207.— i Našice K 366.— žup. prinosi i K 23.— dug za vrpce. Prijedlog se jednoglasno prima u cijelosti. U savezu s tim obvezuju se br. društva Osijek g. g., Osijek d. g., Djakovo i Vinkovci, da će svoj zaostatak u cijelosti namiriti. Br. društva Dalj, Našice i Dolj. Miholjac, kojima se dugovina otpisuje, kao i br. društva Babinagreda i Harkanovci brišu se iz sveze župe, te će biti natrag primljena, kada opet započnu svojim djelovanjem.

d.) Predsjedatelj stavlja na glasovanje predlog blagajnika slijedećeg sadržaja: Pozivaju se sva br. društva ove župe, da votiraju za Srpski crv. krst, prema svojoj novčanoj snazi, što veći iznos i da ga što prije, a najkasnije do konca ovoga mjeseca doznače, odnosno pošalju župi. Hrv. sok. župa Strossmayerova votira u tu svrhu iznos od K 200.—. Prima se jednoglasno u cijelosti.

5.) Čita se izvještaj revizora o pregledanju župske blagajne i računa (prilog d). Izvještaj se uzimlje na znanje i podijeljuje se absolutorij Sred. odboru. Predsjedatelj prekida skupštinu u svrhu, da se prisutni sporazume glede braće, koja bi imala ući u novi sred. odbor, pa moli br. dra. Cepelića, da onda preuzme predsjedništvo i provede izbor. Nakon otvorenja skupštine prihvaća se listina, predložena po bratu Weidlu, te se per acclamationem izabire slijedeći odbor: starj. br. dr. IFran Papratović, Osjek g. g., I.zamj. star.br. dr. Iso Cepelić, Osijek g.g. II. zamj. st. br. Lujo Lorek, Vinkovci, taj. br. dr. Antun Šuster, Osijek g. g., zamj. taj. br. dr. Mate Perić, Osijek g. g., bl. br. Vladimir Demut, Osijek g. g., zamj. bl. br. Josip Mrkvička, Osijek g. g., poslovi br. Vendo

Šumanović, Osijek g. g. Revizionalni odbor: br. Ivan Milić i Franjo Vrbljančević, Osijek g. g., a kao zamjenici br. dr. Milan Čačinović i Miroslav Narančić, Osijek g. g. za vodju br. Ivan Krsto Dončević, Osijek g. g., I. zamj. vod. br. Hugo Gottschalk, Osijek g. g., II. zamj. vod. br. Pavao Horvat, Vinkovci.

Br. Horvat upozorava, da se današnjim danom dijeli od nas dugogodišnji naš starješina br. dr. Ante Pinterović, spominje zasluge, što si ih je ovaj stekao za Sokolstvo i Hrvatstvo u Osijeku, pa predlaže, da mu se za to izrazi zapisnička hvala i priznanje. Prima se jednoglasno uz burne poklike: Živio. 7. Obavlja se izbor delegata za glavnu skupštinu Hrv. Sok. Saveza u Zagrebu i izabiru se jednoglasno slijedeća braća: dr. Papratović i Dončević, Osijek g. g., Beljan za Osijek d. g., Weidl za Djakovo i Horvat za Vinkovce. Od br. društva Vukovar nije nitko delegiran, budući da ono nije na ovoj skupštini zastupano. 8. Povodom točke 7. dnevnoga reda za glavnu skupštinu „Saveza” o stopljenju hrv., srp. i slov. Sokolstva u jedan jedinstveni „Jugoslavenski Savez” moli br. Horvat, da glavna skupština dade svojim izaslanicima direktivu glede stanovišta, što ga ona zauzmiče u tom pitanju. Zaključuje se jednoglasno, da izaslanici imaju zastupati stanovište hrv. sok. župe Fonove. Brat Horvat predlaže nadalje, neka glavna skupština zaključi, da budu izradjene i razdijeljene nagradne diplome za društva i pojedince, koji su ih zadobili na III. župskom sletu. — Zaključuje se provedba, koja se povjerava Starješinstvu župe. Budući da se nitko više ne javlja za riječ, a dnevni je red iscrpljen, zaključuje predsjedatelj u 1 sat po p. skupštinu hvaleći na povjerenju, koje je bilo iskazano sred. Odboru, i pozivajući još jednom sve prisutne kao i sve članove uopće na ustrajan i djelotvoran rad. S bratskim Zdravo pozdravlja braću na rastanku. Starješina: Dr. Papratović. Tajnik: Dr. Antun Šuster.

HRVATSKI SOKOL U DJAKOVU. Drugi dan Uskrša dne 21. IV. imalo je ovo društvo nakon petgodišnjeg mirovanja opet javnu vježbu. Već odmah nakon prevrata započelo je svojim radom a poglavito bacilo se na marno skupljanje materijalnih sredstava da novčano tako svoj daljnji sokolski rad što uspješnije nastavi i izvrši. U sokolskoj Župi Strossmayerovoj bilo je ono u tom pogledu jedno od najagilnijih društava, hvala gradjanstvu Djakova, koje je i prilikom ove javne vježbe s najvećom požrtvovnošću obdarilo svoje mezimče, te je čisti materijalni uspjeh vježbe daleko pretekao K 2000. Javna vježba započela je nastupom triju odjela članova na preči, ručama i konju; zatim je slijedio ženski podmladak sa zastavicama i muški podmladak sa štapovima. Vježbalo se s najboljom voljom; osobito se ta volja isticala kod muškog podmlatka, samo šteta, što ga nema više od one deseterice krasnih nadobudnih Sokola. Prednjački zbor društva nastupio je na ručama pod vodstvom svoga vodje brata Hogeja, te je mnogu lijepu stranu prijašnjih točaka razbistrio, jer medju tim prednjacima ima ne samo darovitih nego i valjanih te teoretski i prak-

tički sposobnih učitelja. — Kao gosti nastupili su prednjaci osječkog gornjogradskog i donjogradskog Sokola u jednom odjelu, i to najprije na ručama, a zatim su odvjježbali proste vježbe, određene za svesokolski Slet čehoslovačkog Sokolstva 1920. u Pragu, na sveopće zadovoljstvo gledalaca. Neprecjenjivo djeluje u moralnom pogledu ovakav nastup jednog dobrog odjela, a starješinstvo Župe Strossmayerove nastojat će, da doista izобрази jedan uzoran odjel, koji će svakoj priredbi u Župi u sokolskom pogledu bezuvjetno mnogo pridonijeti. Vježba je dovršila prostim vježbama članstva, koje je i tom točkom potkrepilo uvjerenje gledalaca, da se sa dobrom voljom i marom uz sokolsku disciplinu mora i fizička i moralna snaga podići, a porastom vjere u budućnost Slavjanstvu nepokolebivo voditi narod sretnijoj budućnosti. — Zabava je potrajala do jutra, ženska se mladež sa ljubiteljima plesa do sita nazabavila. Ovakve zgodne priredbe odraz su našeg kulturnog života i jakosti, pa pridonose sigurno najviše za procvat lijepe naše, ujedinjene i slobodne otadžbine.

D—ć.

ŽUPA LJUTOVIDA POSAVSKOGA

GLAVNA SKUPŠTINA „HRV. SOKOLA“ U PETRINJI. Dne 30. ožujka održana je u gradskoj vijećnici redovita glavna skupština „Hrv. Sokola“ u Petrinji, pak je izabran ovaj novi odbor: Za starješinu: Dr. Martin Juranović, Za odbornike: Ebner Miroslav, Herceg dr. Rudolf, Gajdek Josip, Gregurinčić Josip, Grgić Ivan, Grgić Milivoj, Longhino Frane, Murr Joso, Sever Milo, Stahuljak Vladimir, Ščetinec Josip, Štajcar Antun, Štingl Valent, Werft Štefo. Ovih dana konstituirao se je novi odbor ovako: Za podstarješinu izabran je Ebner Miroslav; za tajnika Gajdek Josip; za blagajnika Ščetinec Josip; za vodju Grgić Ivan; za čuvara sprava Štingl Valent. Time je ovo naše društvo poslije blizu 5 godišnje nedobrovoljne stanke na novo otpočelo svoju djelatnost.

ŽUPA VIŠEVIĆEVA

HRVATSKI SOKOL U MOSTARU održavao je na Uskrs javnu vježbu u prostorijama „Hrvoje“. Posjet je bio srednji a došli su i mnogi srpski sokolovi. Vježbali su članovi i članice, te prednjaci, a br. Retl predavao je o razvoju sokolstva.

HRVATSKI SOKOL U VIROVITICI priredio je na uskršni ponedjeljak sokolsko sijelo, koje je vrlo dobro uspjelo. Tom zgodom držao je br. Močan predavanje o sokolskoj ideji.

HRVATSKI SOKOL U VUKOVARU otpočeo je seriju popularnih predavanja za svoje članove u velikoj dvorani Resource, koja lijepo uspevaju. Ujedno se osniva i posebni športski klub H. S.

BILJEŠKE

GRADJA ZA HRVATSKU TERMINOLOGIJU ZA TJELESNI ODGOJ.

Hrvatska gimnastička terminologija počela se je razvijati od kada je god. 1874. u novom školskom zakonu za pučke škole zavedena i obuka iz gimnastike. U isto vrijeme utemeljen je i prvi „Hrvatski Sokol“ u Zagrebu, pa je tako trebalo dosadanju njemačku gimnastičku terminologiju zamijeniti novom hrvatskom. Prvi se je dao na taj posao zagrebački učitelj Andrija Hajdenjak, koji je god. 1875. izdao prvu hrvatsku terminologiju za tjelesni odgoj pod naslovom: „Nazivlje za tjelovježbu i mačevanje“. Hrvatska gimnastička terminologija razvijala se je kasnije dolaskom Čeha i vodje zagrebačkog Hrvatskog Sokola Franje Hochmana prema češkom uzoru, te su mnogi češki izrazi uzeti u našu terminologiju. Franjo Hochman izdao je u češkom „Sokolu“ god. 1889. uz pomoć Antonija Durskoga vodje poljačkog sokolskog saveza i vodje Sokola u Lavovu, te profesora i učitelja gimnastike u Ljubljani Franje Bruneta, i prednjačkog zbora Sokola Praškog: „Telocvičný slovník česko-chorvatsko-německo-polsko-slovinsky“. Franjo Hochman je kasnije hrvatsku terminologiju nastavljao s pomoću prednjačkog zbora „Hrvatskog Sokola“ u Zagrebu, te ju je izdao u zagrebačkom časopisu „Gimnastika“, tečaj II. god. 1892. u dva dijela, i to kano: Rječnik nazivlja kod tjelovježbe. I. dio Hrvatsko-njemačko-češki, i II. dio Njemačko-hrvatski. Isti Rječnik preštampan je i donekle nadopunjen od Hinka Mašeka Bosnodolskoga u njegovoj knjizi „Sokolsko vježbanje“, koje je izašlo u Zagrebu god. 1894. Kako su se kod nas sokolovi i gimnastičari služili ponajviše češkom sokolskom literaturom, to je potpisani sastavio prema dosadanjim terminolojskim rječnicima i prema vlastitom iskustvu posebni Češko-hrvatski gimnastičko-mačevalački rječnik, koji je dodan knjizi: Klenka-Bučar: Gimnastičke vježbe s batinama i čunjevima uz Češko-hrvatski gimnastičko-mačevalački rječnik, Zagreb, 1900. U tu svrhu upotrijebio sam i rječnik terminologije od A. Durskoga: „Słownik wyrazów gimnastycznych“. Česko-polski i niemecko-polski, Lavov, 1896.

Kr. zem. vlada izdala je prije nekoliko godina nalog, da se uredi cjelokupna terminologija za sve predmete srednjih škola, te je i potpisanome bila povjerena zadaća, da priredi terminologiju za gimnastiku. Prema tome sam dosadnji materijal proširio, upotrijebivši u to ime i hrvatsku športsku, vatrogasnu i vojničku domobranksku literaturu. Ujedno sam upotrijebio i meni pristupnu srpsku gimnastičku literaturu, pošto se ista mjestimice razlikuje od naše hrvatske terminologije. Dočim smo se u mnogočem ugledali u češku gimnastičku literaturu, Srbi su nastojali svoju terminologiju udesiti na narodnu. Konačno sam zamolio češkog stručnjaka Josipa Hanuša u Zagrebu, te dra. Lazu Popovića iz Srijemskih Karlovaca, te mi je prvi pregledao i nadopunio češki dio a drugi srpski dio, na što im i na ovom mjestu najljepše zahvaljujem.

Kako se dodanas još razlikuje kod nas terminologija iz gimnastike u školskoj i sokolskoj gimnastici, a napose još i kod domobranstva i vatrogastva, bila bi svrha izdanja ove Gradje poglavito ta, da se prikupi materijal za terminologiju za tjelesni odgoj, koji materijal imao bi se danas sutra, kad nastane opet mirno doba, sporazumno sa školskim, sokolskim, vatrogasnim, športskim i domobranskim stručnjacima pregledati, te sporazumno izraditi neka zajednička i jedinstvena nomenklatura. Razumije se samo po sebi da se i ova sada izdana Gradja mora još nadopuniti, te koliko je samo moguće udesiti u duhu čistog hrvatskog jezika. Prema tome imali bi kod stvaranja definitivne hrvatske terminologije i hrvatski filolozi svoju riječ.

Ovo sam napisao prije ustrojstva sadanje naše nove države kraljevine S. H. S. Kako smo sada stupili mi Hrvati i Srbi u najtjesniju kulturnu i književnu vezu te zajednicu, biti će dužnost sadanje ankete za tjelesni odgoj, da se što prije pozabavi i oko zajedničke terminologije Hrvata i Srba, da se ne će u buduće događjati, da će na pr. hrvatsko i srpsko sokolstvo rabiti sasvim različita termina za iste zapovijedi ili sprave, što će se osobito kod javnih nastupa i na pr. na štampanim programima javnih vježbi svakog Sokola, a još više i nesokola čudno dojmveti.

Braćo Sokoli širite „Sokolski Glasnik SHS.“!

Sa ovim brojem šalju se ispunjene doznačnice za one pretplatnike, kojima je list na ogled poslat bio, a prvi broj nisu natrag povratili.